

-WÓJT GMINY WILKOWICE-

WILKOWICE

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY**

-UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY-

OPRACOWANIE:
KONSORCJUM FIRM:

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO SP. Z O.O.
ul. Wapienicka 24a
43 - 382 Bielsko-Biała

PRACOWNIA PROJEKTOWA „URBANISTA”
ul. Pięciu Stawów 11/53
43 - 316 Bielsko-Biała

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr inż. arch. Joanna Kaczmarek-Mikuszewska
- członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-265
mgr Jan Kohut - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-231
mgr Ewa Tkocz - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-235
mgr Iwona Górską - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-185
mgr inż. Mateusz Czerch
Danuta Romańczyk
Ewa Babińska

Spis treści

	Strona
Wstęp	1
1. Ogólna charakterystyka gminy Wilkowice	2
1.1. Położenie	2
1.2. Struktura przestrzenna	2
1.3. Rzeźba terenu i geomorfologia	2
1.4. Warunki klimatyczne	3
1.5. Surowce mineralne	3
1.6. Warunki wodne	3
1.7. Zasoby leśne	4
1.8. Wnioski	4
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego	5
2.1. Warunki glebowe	5
2.2. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu	5
2.2.1. Rośliny i zwierzęta - bioróżnorodność	5
2.2.2. Krajobraz	6
2.2.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych	6
2.3. Stan środowiska i źródła zagrożeń	8
2.3.1. Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	8
2.3.2. Stan czystości powietrza	8
2.3.3. Klimat akustyczny	9
2.3.4. Zagrożenia dla roślin i zwierząt	9
2.3.5. Zagrożenia powodziowe i tereny zalewowe	9
2.3.6. Warunki geologiczne i obszary osuwiskowe	9
2.4. Wnioski	11
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	12
3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność	12
3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej	12
3.3. Gospodarstwa rolne	13
3.4. Wnioski	14
4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu	15
4.1. Struktura użytkowania terenu	15
4.2. Rodzaje i funkcja zabudowy	16
4.2.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa	16
4.2.2. Zabudowa usługowa i produkcyjna	17
4.2.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna	17
4.3. Działalność gospodarcza na terenie gminy	18
4.4. Wnioski	18
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania komunikacji	19
5.1. Komunikacja drogowa	19
5.2. Komunikacja kolejowa	19
5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne	19
6. Infrastruktura techniczna	21
6.1. Zaopatrzenie w wodę	21
6.2. Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków	21
6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów	22
6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	22
6.5. Zaopatrzenie w gaz	23
6.6. Zaopatrzenie w energię cieplną	23
6.7. Telekomunikacja	23

7. Uwarunkowania społeczno-demograficzne	24
7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności	24
7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku	25
7.3. Opis elementów ruchu naturalnego	26
7.4. Charakterystyka migracji	27
7.5. Opis cech społeczno-zawodowych ludności	28
7.6. Rozwój liczebny ludności	29
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków	35
8.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	35
8.2. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków	35
8.3. Obiekty archeologiczne	38
8.4. Wnioski	39

Wstęp

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami) zobowiązuje wójta i radę gminy do sporządzenia i uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Prace nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice” podjęto w maju 2008 r. w oparciu o uchwałę Nr XII/105/2007 Rady Gminy Wilkowice z dnia 1 października 2007 r.

Należy tu podkreślić, że dla gminy Wilkowice sporządzono w latach 1996 -1997 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - uchwalone w czerwcu 1997 r. Studium to jakkolwiek formalnie zachowało moc - uległo jednak dezaktualizacji na skutek upływu czasu i zmiany przepisów prawa. Niniejsze Studium jest więc aktualizacją wymienionego - sporządzone jako nowa edycja w oparciu o obowiązujące przepisy (Rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy).

Celem Studium jest kompleksowe określenie długoterminowej polityki przestrzennej gminy oraz stworzenie podstaw do działań, pozwalających na kształtowanie zagospodarowania w sposób umożliwiający realizację celów opisanych w strategii rozwoju gminy - przy zachowaniu zasad rozwoju zrównoważonego i utrzymania ładu przestrzennego.

Studium uwzględnia kierunki polityki przestrzennej państwa i regionu, przyjętych w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” w wersji z lipca 2001 (M.P. Nr 26, poz. 432) i w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego z lipca 2004 r. oraz kierunki polityki samorządowej, określonej w „Strategii rozwoju Gminy Wilkowice na lata 2006 - 2020.

W opracowaniu uwzględniono specyficzne problemy lokalne, a w szczególności uwarunkowania wynikające m.in. z :

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych oraz przewidzianych do objęcia ochroną na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- prawa własności gruntów,
- jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- powiązań z obszarami sąsiadującymi,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast po uchwaleniu stanowić będzie akt kierownictwa wewnętrznego, obowiązującego władze samorządowe gminy w ich działaniu.

Istotną funkcją Studium jest koordynacja ustaleń planów miejscowych, umożliwiającą integrację obszaru jako określonej całości. Ustalenia studium służyć będą jako merytoryczna podstawa dla sporządzenia tych planów oraz innych dokumentów planistycznych.

Studium przedstawiające perspektywy rozwoju gminy, może być wykorzystane dla jej promocji, stanowiąc zachętę dla potencjalnych inwestorów.

1. Ogólna charakterystyka gminy Wilkowice

1.1. Położenie

Gmina Wilkowice leży w południowej części województwa śląskiego (do 31 grudnia 1998 r. woj. bielskie) w dolinie Białej, pomiędzy Bielskiem-Białą, a gminami Łodygowice i Buczkowice. Gmina ta administracyjnie należy do powiatu bielskiego. W skład gminy wchodzi 3 jednostki osadnicze: Wilkowice - ośrodek gminny oraz Bystra i Mieszna, o łącznej powierzchni 34 km².

Gmina graniczy:

- od północy z miastem Bielsko-Biała i gminą Kozy,
- od zachodu z miastem Bielsko-Biała,
- od południa z gminą Buczkowice i miastem Szczyrk,
- od południowego - wschodu z gminą Łodygowice (pow. żywiecki),
- od wschodu z gminą Czernichów (pow. żywiecki).

Elementy wynikające z położenia mające wpływ na stan obecny oraz rozwój gminy:

- dogodne powiązania komunikacyjne z Bielskiem-Białą - ośrodkiem ponadregionalnym,
- rejon górski Beskidów bardzo atrakcyjny pod względem przyrodniczo - krajobrazowo - wypoczynkowym (zwłaszcza Szczyrk).

1.2. Struktura przestrzenna

Układ przestrzenny gminy Wilkowice jest wypadkową warunków naturalnych środowiska (rzeźby terenu) i wtórnie rozwiniętego układu komunikacyjnego, wokół którego wykształciły się ciągi zabudowy. Wynikiem tego układu jest zacieranie się granic między poszczególnymi sołectwami. Zainwestowanie i użytkowanie terenów oraz wartość techniczna zabudowy pozwalają na wyodrębnienie następujących zespołów:

- obszar potencjalnego centrum gminy - zlokalizowanego na pograniczu sołectw Wilkowice i Bystra z rezerwami terenowymi oraz usługami ponadpodstawowymi,
- tereny zurbanizowane Wilkowic, Bystrej Śląskiej i Krakowskiej o zwartej zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej, letniskowej i zagrodowej o przewadze budynków w dobrych stanach technicznych z XIX i XX w. rozciągają się wzdłuż dróg regionalnych i lokalnych,
- tereny sołectwa Mieszna charakteryzują się rozproszoną zabudową jednorodziną przemieszaną z zabudową zagrodową i letniskową.

W ujęciu zewnętrznym gmina Wilkowice od wejścia w życie reformy administracyjnej kraju w dniu 1 stycznia 1999 roku jest jedną z 166 gmin województwa śląskiego i jedną z 10 gmin powiatu bielskiego.

Elementy wynikające ze struktury przestrzennej mające wpływ na stan obecny oraz rozwój gminy:

- niski poziom urbanizacji,
- dobrze zachowane walory przyrodnicze i krajobrazu naturalnego,
- wysoki stopień lesistości (około 50%).

1.3. Rzeźba terenu i geomorfologia

Gmina Wilkowice położona jest w obrębie Beskidów Śląskiego i Małego oraz Kotliny Żywieckiej. Pod względem morfologicznym teren ten usytuowany jest w makroregionie Beskidu Zachodnie. Zachodnia część obszaru Gminy należy do Beskidu Śląskiego, wschodnia część obejmuje fragment Beskidu Małego, a centralna część Gminy położona jest w północ-

nej części Kotliny Żywieckiej. Dolina rzeki Białej stanowi tzw. Bramę Wilkowicką rozdzielającą pasma Beskidu Śląskiego od Beskidu Małego i umożliwiającą łatwą komunikację północ-południe. Tworzy ona znaczne obniżenie terenu. Wysokość terenu Gminy waha się między 363 m npm (koryto Białej na granicy z Bielskiem-Białą), a 1109 m npm. (szczyt Magura).

Wilkowice są bogato ukształtowanym obszarem otoczonym pasmem gór o łagodnych, kopulastych formach szczytów i silnie nachylonych, przeważnie południowych stokach. Góry te zbudowane są z fliszu karpackiego tj. twardego piaskowca godulskiego, poprzedzianego warstwami łupków. Wilkowice są bardzo atrakcyjnym obszarem, zarówno pod względem krajobrazowym, jak i pod względem warunków środowiska przyrodniczego.

1.4. Warunki klimatyczne

Gmina leży w górskiej strefie klimatycznej. Specyficzny mikroklimat Wilkowic sprawia, że teren stał się atrakcyjny pod względem uzdrowiskowym, szczególnie obszar Bystrej. Dlatego też już pod koniec XIX wieku miejscowość ta znana była ze swych leczniczych właściwości. Położone nieco niżej sołectwa Wilkowice i Mieszna charakteryzują się łagodniejszym klimatem.

Wilkowice są obszarem o zróżnicowanym, piętrowym układzie elementów klimatycznych. Średnia roczna temperatura powietrza waha się powyżej 6°C na obszarze zlokalizowanym poniżej 700 m npm, zaś na wysokości 700 - 1100 m npm. utrzymuje się między 4 - 6°C. Długość okresu wegetacji zaś waha się w granicach 170 - 200 dni. Średnie roczne sumy opadów są wysokie i wynoszą od 900 do 1400 mm.

Liczba dni z przymrozkami 100 - 150. Doskonałe walory klimatyczne - duże nasłonecznienie, łagodny klimat i górskie powietrze, a także występowanie wód mineralnych spowodowały, że gmina jest często odwiedzana przez turystów.

1.5. Surowce mineralne

Gmina Wilkowice nie posiada udokumentowanych złóż surowców mineralnych o wysokiej jakości dla przemysłowej eksploatacji. Występują tu natomiast nie eksploatowane złoża piaskowców o średniej jakości, które mogą nadawać się do budowy dróg oraz do produkcji tłuczni i kłińca. W dolinach tutejszych potoków występują także żwiry rzeczne i gliny, a w części Kotliny Żywieckiej - surowce ilaste do produkcji ceramiki czerwonej.

1.6. Warunki wodne

Około 95% obszaru gminy odwadnia rzeka Biała z dopływami należąca do zlewni II rzędu, pozostała część - dopływy rzeki Żylicy należącej do zlewni II rzędu rzeki Soły. Dział wodny między wymienionymi zlewniami przebiega przez południowo-wschodni skraj gminy.

Ze względu na panujące warunki hydrogeologiczne obszar gminy Wilkowice usytuowany jest w obrębie jednostki hydrogeologicznej - makroregionu południowopolskiego, regionu Karpackiego, podregionu zewnętrznokarpackiego, gdzie wyróżnić można zwierciadło wód podziemnych w utworach fliszowych, związane z litologicznym wykształceniem warstw oraz w utworach czwartorzędowych związanych z dolinami rzecznyymi. Zwierciadło w utworach fliszowych posiada charakter szczelinowy lub szczelinowo-porowy, natomiast w utworach czwartorzędowych - porowy.

Wody trzeciorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego występują głównie w obrębie piaskowców warstw godulskich, lgockich i krośnieńskich oraz ich wietrzelin (zwierciadło o charakterze szczelinowym i szczelinowo - porowym). Zwierciadło wody tego poziomu występuje na głębokości od kilku do kilkudziesięciu metrów, stabilizując się na głębokości kilku metrów. Wg Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:200 000 arkusz Bielsko-Biała oraz materiałów archiwalnych ocenia się, iż wydajność typowego otworu w tych utworach wynosi 2,5 - 5,5 m³/h.

Zwierciadło wody w utworach czwartorzędowych występuje w utworach najmłodszych, aluwialnych rzecznych Białej i jej dopływów, na głębokości do kilku metrów pod powierzchnią terenu (woda występuje tu w otoczkach piaskowców i żwirach, które w udokumentowanych archiwalnych profilach geologicznych wykazują często znaczny stopień zaglinienia). Są to wody pochodzące z infiltracji wód opadowych i wody gruntowe pierwszego poziomu, pozostające w kontakcie hydraulicznym z wodami powierzchniowymi. Zwierciadło wody posiada najczęściej charakter swobodny, rzadziej napięty.

Na terenie Gminy znajdują się 3 udokumentowane fragmenty Zbiorników Wód Podziemnych. Należą do nich:

- Zbiornik Warstw Godula (Beskid Śląski),
- Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały),
- Dolina rzeki Biała.

Podstawowe parametry Zbiorników Wód Podziemnych

Nr zb.	Nazwa zb.	Pow. w km ²	Typ ośrodka	Zasoby dynamiczne w m ³ /s	Zasoby dyspozycyjne w m ³ /s	Klasa jakości wód
348	Zbiornik Warstw Godula (Beskid Śląski)	370	szczelinowo-porowy	1,3	0,40	Ib, II, III
447	Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)	216	szczelinowo-porowy	0,7	0,13	Ib, II, III
448	Dolina rzeki Biała	15	porowy	0,04	0,03	II, III

1.7. Zasoby leśne

Występowanie lasów jest tu bezpośrednio związane z istnieniem pięter roślinnych charakterystycznych dla Karpat. I tak oto piętro regla dolnego, sięgające od 400 do 1150 m n.p.m. jest w większości zalesione przez lasy mieszane. Najlepiej zachowane i największe leśne zespoły znajdujące się na terenie gminy, będące częścią lasów Beskidu Śląskiego i Małego mają ogólnokrajowe znaczenie dla zachowania zasobów roślin i zwierząt dziko żyjących.

Lasy, stanowiące ponad 50% powierzchni gminy zajmują część wschodnią i zachodnią gminy. Bogate kultury drzew liściastych i charakterystyczne dla tego terenu świerczyny przeważają w górach. Zachowały się także fragmenty naturalnej roślinności np. cis pospolity, lipa drobnolistna, a także sosna zwyczajna.

1.8. Wnioski

- Ze względu na przyrodnicze i krajobrazowe walory samej gminy, a także całych Beskidów istnieje podstawa do oceny obszaru gminy jako rejonu o istotnych walorach dla rozwoju różnych form rekreacji i możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla różnych form zainwestowania.
- Bliskie sąsiedztwo granicy słowackiej w powiązaniu z Bielskiem-Białą, Katowicami i całą konurbacją śląską, a nawet krakowską stwarza predyspozycje utworzenia z obszaru gminy strefy wypoczynku cotygodniowego, a w szerszym układzie (krajowym) - agroturystyki i form wypoczynku wyspecjalizowanego.

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego

2.1. Warunki glebowe

W gminie Wilkowice występuje znaczne zróżnicowanie topologiczne, gatunkowe i rodzajowe gleb. Przestrzenna zmienność ich występowania uwarunkowana została urzeźbieniem terenu, właściwościami czynników glebotwórczych, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi oraz szatą roślinną.

Spotykamy tu przede wszystkim:

- gleby biellicowe i pseudobiellicowe wykształcone w postaci glin lekkich, średnich lub ciężkich - dominujące na całym obszarze,
- gleby brunatne wylugowane lub kwaśne wytworzone z glin, piasków lub pyłów ilastych, usytuowane na terenach płaskich i zboczach o ekspozycjach południowych, a w dnach większych dolin:
- mady brunatne wytworzone z osadów aluwialnych.

W nieckowatych i płaskodennych dolinkach bocznych i obniżeniach terenowych występują często gleby brunatne namyte oraz gleby glejowe wykształcone pod wpływem nadmiernego uwilgotnienia.

W bonitacji gleb gruntów ornych przeważają zdecydowanie klasy IVa, IVb i V w użytkach zielonych: klasy IV i V.

2.2. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu

2.2.1. Rośliny i zwierzęta - bioróżnorodność

Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz położeniu w Parku krajobrazowym Beskidu Małego i Śląskiego, gmina Wilkowice należy do terenów o dużej wartości przyrodniczej. Bogate zróżnicowanie siedliskowe związane z urozmaiconą rzeźbą terenu, dość gęsta sieć hydrograficzna oraz niezłe zachowana naturalna struktura przyrodnicza, znajdują odzwierciedlenie w bogactwie szaty roślinnej.

Traktując doliny rzeczne z punktu widzenia pełnionej przez nie funkcji korytarzy ekologicznych przyjęto następujące założenia:

- układy roślinności stanowią istotny element środowiska przyrodniczego warunkujący występowanie poszczególnych gatunków roślin i zwierząt, a także w decydujący sposób wpływający na tworzenie się różnych związków ekologicznych,
- ciągłość struktur roślinnych stanowi drogę migracji pewnych gatunków oraz rozprzestrzeniania się układów ekologicznych,
- zwarty ciąg roślinności jednego typu lub ciąg bliskich sobie stanowisk może być traktowany jako „korytarz” dla wszystkich tych gatunków, dla których roślinność stwarza korzystne warunki.

Zgodnie z charakterystyką biocenotyczną na omawianym obszarze gminy Wilkowice można wyróżnić następujące zespoły roślinne:

Zbiorowiska leśne:

- Dolnoregłowy las bukowo-świerkowy z domieszką jodły,
- Podgórski łęg jesionowy,
- Jaworzyna górską z miesięcznicą trwałą,
- Żyzna buczyna karpacka,
- Kwaśna buczyna górską,
- Nadrzeczna olszyna górską,
- Nadrzeczne narośla wierzbowe.

Zbiorowiska nieleśne:

- Łęgi świeże i pastwiska z rzędu Arrhenatheretalia,
- Łąk wilgotne z rzędu Molinietalia,
- Pastwisko z życicą trwałą i grzebieniłą pospolitą Lolio-Cynosuretum,
- Kompleks nadrzecznych zarośli wierzbowych i zalewnych łąk,
- Zbiorowiska roślinności wynurzonej z nurtu rzeki,
- Ziołoroślą nadrzeczne,
- Zbiorowiska zaroślowe.

Zbiorowiska antropogeniczne:

- Nitrofilne zbiorowiska pól uprawnych z zespołem wyki czteronasiennej,
- Zbiorowiska miejsc wydeptywanych i ruderalnych.

Obszar leżący w granicach administracyjnych gminy jest zróżnicowany siedliskowo, co jest widoczne w występowaniu licznych przedstawicieli fauny, zróżnicowanych zarówno pod względem przynależności systematycznej, jak i wymagań siedliskowych. Na terenach leśnych oraz w okolicach zadrzewień nadrzecznych i na obrzeżach ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej oraz na terenach rolnych występuje możliwość względnie swobodnego bytowania zwierzyny leśnej i leśno-łąkowej.

2.2.2. Krajobraz

Krajobraz gminy został zmieniony w wyniku działań człowieka, w związku z tym można tu wyróżnić tylko krajobrazy semi-naturalne i kulturowe.

Krajobrazy semi-naturalne - zmienione przez człowieka:

- semi-naturalny krajobraz lasów regla dolnego,
- semi-naturalny krajobraz polan śródleśnych.

Krajobrazy kulturowe:

- kulturowy przekształcony krajobraz rolniczy,
- kulturowy przekształcony krajobraz den dolin,
- kulturowy przekształcony krajobraz rozproszonej zabudowy siedliskowej,
- kulturowy przekształcony krajobraz zwartej zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

2.2.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych

Znaczna część obszaru gminy leży na terenach Parku Krajobrazowego Beskidu Małego oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego oraz ich otulin. Tereny Parków są chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe. Celem zaś ich utworzenia było zachowanie, popularyzacja i upowszechnienie w/w wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Obszar w/w parków obejmuje naturalne i mało przez człowieka przekształcone ekosystemy lasów i pól uprawnych, razem ze znajdującymi się tutaj zabytkami kultury materialnej. Stosowana jest tutaj zasada ekorozwoju. Oznacza to stosowanie zrównoważonej gospodarki rolnej i leśnej, racjonalne korzystanie z wód i kopalin oraz właściwą gospodarkę odpadami i stosowanie tzw. czystej energii. Ochrona w/w Parków wymusza eliminowanie działalności powodującej trwałe i nieestetyczne zmiany krajobrazu, zanieczyszczenie środowiska lub zakłócenie naturalnych procesów przyrodniczych.

Dzięki położeniu części analizowanego terenu w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Małego oraz Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, gmina Wilkowice należy do obszarów węzłowych Krajowej sieci ekologicznej ECONET - POLSKA: „Obszar Beskidu

Śląskiego „i „Obszar Beskidu Małego”. Tutejsze obszary ECUNET - POLSKA połączone są szerokim korytarzem ekologicznym z „Obszarem Beskidu Żywieckiego” rangi międzynarodowej. Znajdują się tu siedliska kluczowe o unikatowej wartości. Obszary te są elementem sieci NATURA 2000, tak ze względu na obecność gatunków chronionych Dyrektywą Rady Europy o Ochronie Ptaków (Dyrektywa Ptasia), jak i występowaniu siedlisk chronionych (Dyrektywa Siedliskowa).

Docelowo zgodnie z dyrektywami unijnymi, wyznaczone w ramach koncepcji NATURA 2000 tereny cenne przyrodniczo winny być poddane ochronie. Celem tworzenia sieci jest ochrona różnorodności biologicznej poprzez zachowanie siedlisk naturalnych oraz gatunków dzikiej flory i fauny, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnot Europejskich, w stanie sprzyjającym ochronie w ich naturalnym zasięgu. Realizacja wyznaczonego celu odbywa się poprzez:

- tworzenie obszarów chronionych,
- utrzymywanie i zagospodarowanie zgodnie z wymaganiami ekologicznymi siedlisk w strefach chronionych i poza nimi,
- odtwarzanie zniszczonych biotopów i tworzenie nowych.

Na terenie gminy Wilkowice projektuje się obszary NATURA 2000 jako Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO) w Beskidzie Małym (pasmo Czupla i Magurki) i Beskidzie Śląskim (pasmo Klimczoka - Szyndzielni - Koziej Góry).

Najważniejszymi instrumentami realizacji celów sieci Natura 2000 są oceny oddziaływania na środowisko oraz plany ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których utworzono obszar Natura 2000. Działania ochronne winny uwzględniać wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne danego obszaru Natura 2000.

Dodatkowe formy ochrony przyrody:

Zgodnie z wykazem Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody na terenie gminy Wilkowice ochroną prawną w formie **pomników przyrody** ożywionej objęto drzewa:

- 800-letni cis w Bystrej Górnej,
  - 300-letnia lipa w Bystrej przy ul. Klimczoka obok domu wczasowego Sadyba
- oraz na podstawie Uchwały Rady Gminy z 2007 r. drzewa:
- buk zwyczajny o nazwie „Borsuczy Buk”, klon jawor o nazwie „Klimczok”, dąb szypułkowy o nazwie „Bystrzyk”,

wszystkie zlokalizowane w Wilkowicach, w parku obok Urzędu Gminy.

Lasy Państwowe na terenie gminy Wilkowice są **lasami ochronnymi** i należą w zasadzie do Nadleśnictwa Bielsko. Wyznaczono je zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej na podstawie art. 17 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

Lasy te zostały przyporządkowane do następujących kategorii ochronności:

- lasy wodochronne - występujące u źródeł rzek i potoków, pełniące funkcje ochrony źródeł,
- lasy wodochronne - występujące wzdłuż rzek i potoków pełniące funkcje przeciwpowodziowe retencji wód,
- lasy glebochronne,
- chroniące środowisko przyrodnicze, w tym lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegające ochronie gatunkowej.

Gatunki objęte w Polsce **ściłą ochroną**, występujące na obszarze gminy Wilkowice:

- **FLORA:** śnieżyczka przebiśnieg, podrzeń żebrowiec,
- **FAUNA:** orzesznica, jeż europejski, mroczek późny, mroczek pozłocisty, jaszczurka zwinka, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny, żmija zygzakowata, salamandra płamista, traszka zwyczajna, żaba trawna, rzekotka drzewna.

Gatunki objęte w Polsce **częściową ochroną**, występujące na obszarze gminy Wilkowice:

- **FLORA:** pierwiosnek wyniosły, marzanka wonna, kopytnik pospolity, bluszcz pospolity, kalina koralowa,
- **FAUNA:** jeleń szlachetny, sarna, kuna leśna, lis rudy, zając szarak.

Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska dnia 14 sierpnia 2001 roku w sprawie określenia **rodzajów siedlisk przyrodniczych** podlegających ochronie, na analizowanym obszarze ochronie podlegają:

- dolnoregłowy las świerkowo-bukowy z domieszką jodły,
- nadpotokowa olszyna górską,
- źródliska,
- żyzna buczyna karpacka.

2.3. Stan środowiska i źródła zagrożeń

Na terenie gminy Wilkowice nie ma obiektów należących do grupy najbardziej uciążliwych. Gospodarka jest tu oparta na rolnictwie, rekreacji i turystyce, a działalność przemysłowa posiada marginalne znaczenie. Dlatego zagrożenia dla środowiska naturalnego mają głównie charakter lokalny. Należy jednak pamiętać, że na stan środowiska mają także wpływ zanieczyszczenia z terenów sąsiednich, zwłaszcza Bielska-Białej, w tym także z terenów przemysłowego Śląska.

2.3.1. Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych

Jakość wód powierzchniowych jest badana przez Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Analizy wykazują, że stan wód dopływów rzeki Soły, pod względem fizykochemicznym mieszczą się w II klasie czystości, jednak pod względem bakteriologicznym są to już wody pozaklasowe. Z kolei stan czystości samej rzeki Białej w Wilkowicach to III klasa wg oznaczeń fizyko-chemicznych i wody pozaklasowe wg opracowań bakteriologicznych.

Głównymi zagrożeniami dla wód powierzchniowych są tutaj:

- niezorganizowane i zorganizowane zrzuty ścieków (na terenie części gminy brak jest sieci kanalizacyjnej, stąd ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, a potem bezpośrednio do licznych cieków powierzchniowych),
- nawożenie pól uprawnych gnojowicą, które z czasem może spowodować znaczną eutrofizację wód.

Na jakość wód podziemnych zasadniczo wpływa stan wód powierzchniowych. Wynika to przede wszystkim ze względu na brak warstwy izolacyjnej w stropie czwartorzędu i małą grubość pokrywy zwietrzelinowej na utworach fliszowych. W ten sposób wody podziemne nie mają naturalnej ochrony przed zanieczyszczeniami z powierzchni terenu. Stąd też główne zagrożenia wód podziemnych są takie same jak dla wód powierzchniowych.

Stan czystości wód gruntowych opisano w punkcie 1.6.

2.3.2. Stan czystości powietrza

Na terenie samej gminy nie ma większych źródeł zanieczyszczeń powietrza, jest jednak narażona na zanieczyszczenia pochodzące z zewnątrz. Jakość powietrza pogarsza bliskość konurbacji śląskiej oraz wpływ zanieczyszczeń transgranicznych z aglomeracji biel-

skiej. Położenie części gminy w dolinie rzeki powoduje niekorzystne warunki klimatyczne, będące przyczyną zatrzymywania się tutaj zanieczyszczeń atmosfery.

Do głównych przyczyn zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy należą:

- emisja z pieców opalanych węglem,
- spalanie etylin i oleju napędowego przy trasach komunikacyjnych,
- działalność usługowa i produkcyjna.

2.3.3. Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny środowiska na terenie gminy Wilkowice wpływa przede wszystkim ruch drogowy. Hałas może pochodzić także od warsztatów rzemieślniczych, produkcyjnych i usługowych, jednak z uwagi na zakres działalności ich uciążliwość jest niewielka lub wcale nie występuje. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu występuje wzdłuż drogi krajowej nr 69 Bielsko-Biała - Żywiec - Zwardoń i drogi wojewódzkiej nr 942 Bielsko-Biała - Szczyrk - Wisła.

2.3.4. Zagrożenia dla roślin i zwierząt

Zagrożenie dla flory i fauny analizowanego obszaru stanowią czynniki abiotyczne (warunki klimatyczne i pionowe zróżnicowanie terenu) i biotyczne (np. nadmierny rozwój owadów liściożernych czy grzybów patogennych), które wpływają na stopień ich trwałości i zdrowotności.

Negatywny wpływ mogą mieć także czynniki antropopresyjne związane z działalnością człowieka, jak: emisja przemysłowa gazów i pyłów do powietrza, nadmierna penetracja lasu przez ludzi oraz niszczenie siedlisk nadrzecznych.

2.3.5. Zagrożenia powodziowe i tereny zalewowe

Na terenie gminy nie został formalnie wyznaczony zasięg terenów zagrożonych zalaniem wodą powodziową Q1%. Główne zagrożenia powodziowe spowodowane są deszczami nawalnymi występującymi najczęściej w czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu oraz wodami roztopowymi. Zasięg zalewów powodziowych mieści się w partiach górskich w głębokich dolinkach wcosowych, a w części pogórskiej w granicach terasy zalewowej potoków. Największe zagrożenie stanowi rzeka Biała i jej dopływ - Białka.

Praktyczną konsekwencją istnienia obszarów zalewowych o wyznaczonych granicach zasięgowych jest ograniczenie ich zainwestowania i wykorzystanie jako terenów o funkcji przyrodniczej bądź wykorzystanie do celów niekubaturowej rekreacji i sportu.

Dla ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony zasobów wodnych zlewni Białej wskazane jest:

- zwiększanie naturalnej retencji wodnej, poprzez właściwą gospodarkę rolną i leśną,
- dodatkowe zalesienia i obsadzania zielenią,
- ochrona obszarów podmokłych, źródłiskowych i osuwiskowych,
- regulacja brzegów.

2.3.6. Warunki geologiczne i obszary osuwiskowe

Obszar Gminy Wilkowice zbudowany jest w całości z utworów należących do jednostki śląskiej. W części północnej są to utwory górnokredowe, głównie piaskowce i zlepieńce warstw godulskich i istebniańskich będących głównym elementem grzbietotwórczym Beskidu Małego i Śląskiego.

Płaszczowina godulska zbudowana jest z utworów kredy górnej. Głównym budulcem tych warstw jest szaro-zielony piaskowiec godulski występujący w grubych ławicach. Występują tu także piaskowce, łupki i zlepieńce Malinowskie oraz piaskowce i łupki warstw istebniańskich.

Utwory czwartorzędowe występują głównie w obniżeniach dolin rzecznych i reprezentowane są przez łyły, gliny i piaski zwiertzelinowe oraz mułki, piaski i żwiry rzeczne plejstoceńskie i holoceńskie.

W ramach niniejszego Studium pod pojęciem osuwiska, rozumiemy zsuwanie się mas skalnych po stoku pod wpływem siły ciężkości, wywołane czynnikami naturalnymi (np. podcięcie stoku przez ciek wodny, nasiąknięcie mas ziemnych wodami opadowymi lub roztopowymi); lub czynnikami antropogenicznymi (np. podcięcie stoku wywołane pracami budowlanymi). Terminem tym określa się również nagromadzony w ten sposób materiał skalny.

Obecna w analizowanym terenie struktura geologiczna podłoża, złożonego z naprzemianległych warstw piaskowca i łupka, stwarza w specyficznych warunkach (np. znaczne nachylenie terenu + dostęp wody do warstwy ilastej), dogodne warunki do uaktywnienia się osuwisk. Nasiąknięta warstwa łupków staje się idealną gładzią wodonośną, po której zsuwać się mogą leżące nad nią warstwy bloków piaskowca i/lub utworów związanych z ich erozją (nadkład gruntu erozyjnego w postaci glin z rumoszem piaskowcowym, piaskiem i glebą). Zsunęcia takie tworzą formy osuwiskowe, takie jak łączyki, cyrki i inne.

Czynnikami aktywującymi zjawisko osuwania się gruntu, może być wezbraniowa działalność potoków górskich i podgórskich, obfite i długotrwałe opady atmosferyczne, niewłaściwie prowadzone prace budowlane, prowadzące do podcięcia podstawy stoku. Czynnikiem stabilizującym jest obecność drzewiastej pokrywy roślinnej.

Jeśli przyjąć ukształtowanie powierzchni terenów jako kryterium ich oceny dla potrzeb planowania i budownictwa, to określa się je jako morfologicznie:

- dobre, gdy nachylenie powierzchni terenu jest mniejsze niż 10%, deniwelacje nie przekraczają 10 m, poziome rozczłonkowanie terenu jest słabe (tzn. odległości między wcięciami erozyjnymi i kotlinami są większe niż 2,5 km),
- przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu miejscami jest mniejsze niż 10,5%, miejscami jest - w granicach 10-20%, deniwelacje są większe - wahają się w granicach 10-25 m, poziome rozczłonkowanie powierzchni terenu jest średnie lub znaczne (tzn. odległości między erozyjnymi wcięciami i kotlinami wahają się w granicach 0,5-2,0 km),
- mało przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu jest większe niż 20%, a w górach - większe niż 30%, deniwelacje powierzchni terenu przekraczają 25 m, poziome rozczłonkowanie jest bardzo duże (tzn. odległości pomiędzy erozyjnymi wcięciami i kotlinami poniżej 0,5 km).

Wszystkie wyznaczone osuwiska na terenie Gminy Wilkowice rozwinęły się z przyczyn naturalnych w różnym czasie. Były one wielokrotnie odmładzane i uaktywniane fragmentarycznie, na co wskazują przesłanki wynikające ze szczegółowego rozpoznania form osuwiskowych.

W chwili obecnej zagrożenia ruchami masowymi na tym obszarze ograniczone jest do stref zlokalizowanych raczej poza obszarem zurbanizowanym. Przeważająca część wydzielonych osuwisk należy do form starych i ustabilizowanych, bez śladów współczesnej aktywności w obrębie koluwiów często o silnie przekształconej antropogenicznie powierzchni z niewyraźnymi zarysami form wewnątrzosuwiskowych.

2.4. Wnioski

Położenie znacznej części gminy w Parkach Krajobrazowych: Beskidu Małego i Śląskiego oraz w ich otulinach, narzuca niejako reżim ochrony walorów krajobrazowych. Obecnie krajobraz analizowanego terenu można zaliczyć do typu krajobrazu kulturowo-przekształconego i krajobrazu semi-naturalnego. Występujące na tym obszarze lasy, zadrzewienia i polany mają w większości charakter zbliżony do naturalnego.

Naturalne walory krajobrazowe powinny być uznane za szczególnie cenne bogactwo gminy. Występujące na tych obszarach lasy, zadrzewienia wzdłuż potoków, a także zadrzewienia śródpolne mają charakter zbliżony do naturalnego i objęte są planowaną ochroną w ramach koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET - POLSKA i NATURA 2000.

Krajobraz gminy Wilkowice jest ciągle przekształcany w związku z rozwojem zabudowy i infrastruktury komunikacyjno-technicznej. Zmiany te mają charakter często nieodwracalny. W związku z dość trudnymi warunkami agrotechnicznymi, przejawiającymi się w słabych glebach i położeniem części pól uprawnych na nachylonych stokach, obserwuje się miejscami zarzucenie upraw rolnych i stopniowe powracanie na te tereny innej roślinności, przywracającej naturalny charakter krajobrazu.

Bardzo cenne dla krajobrazu są użytki zielone położone w dolinach i wąwozach, tworzące ciągi zieleni ekologicznej, a także trwałe użytki zielone porastające polany śródleśne oraz trwałe pastwiska umacniające stoki.

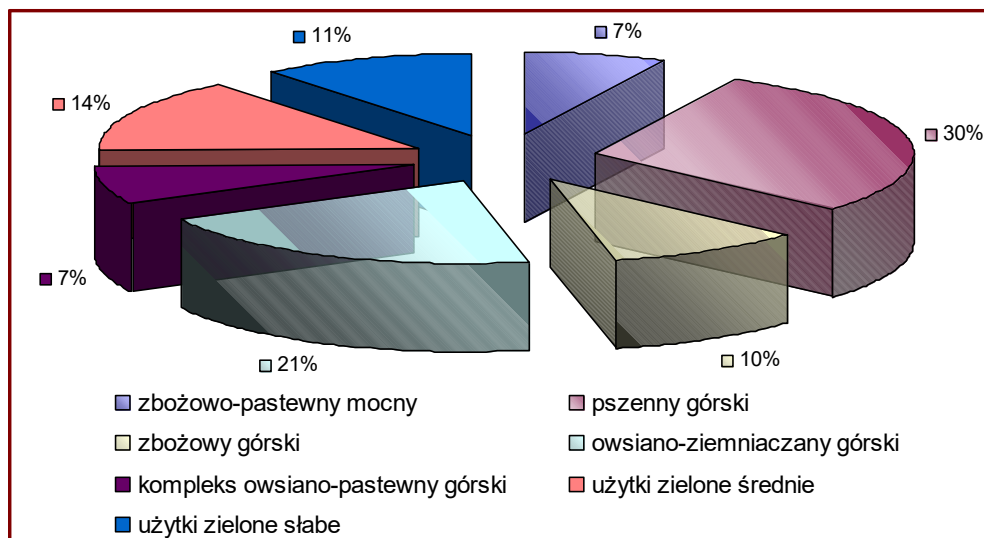
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność

Zróżnicowane warunki środowiska przyrodniczego gminy Wilkowice sprawiają, że przydatność terenów gminy dla gospodarki rolnej jest również zróżnicowana.

Ze względu na przydatność rolniczą gleb użytki rolne dzielą się na:

- 8 - kompleks zbożowo-pastewny mocny,
- 10 - kompleks pszenne górski,
- 11 - kompleks zbożowy górski,
- 12 - kompleks owsiano-ziemniaczany górski,
- 13 - kompleks owsiano-pastewny górski,
- 2z - użytki zielone średnie,
- 3z - użytki zielone słabe.

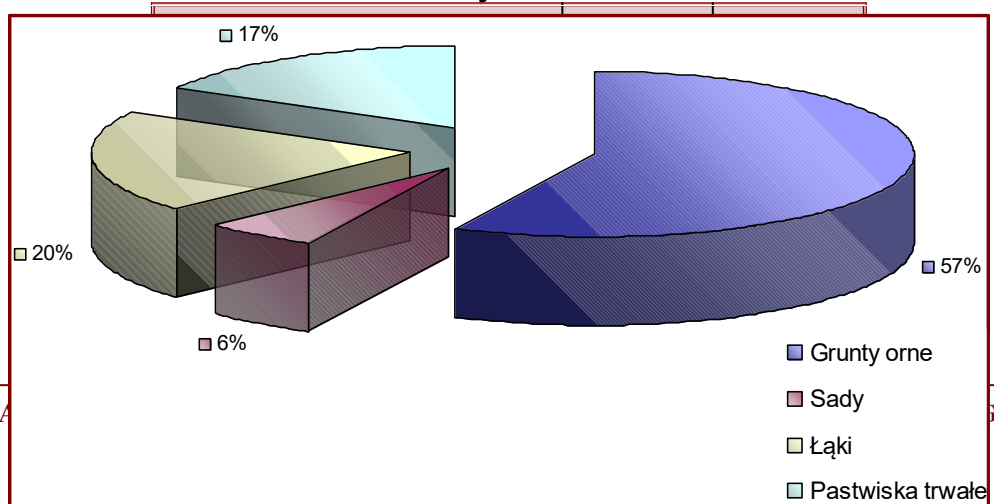

Spśród wszystkich kompleksów najwięcej, bo aż 30% stanowi kompleks pszenne górski. Na dalszej pozycji plasuje się kompleks owsiano-ziemniaczany górski oraz użytki zielone średnie. Najrzadziej zaś występującym w gminie kompleksem (7%) jest kompleks owsiano-pastewny górski.

3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej

Na terenie Wilkowic użytkowanych rolniczo jest 1132 ha ziemi, z czego największy odsetek stanowią grunty orne, a następnie łąki. Szczegółowy podział przedstawia poniższa tabela i wykres.

Rolnicze użytkowanie ziemi

3.3. Gospodarstwa rolne

W gminie Wilkowice produkcja rolnicza prowadzona jest głównie w rodzinnych gospodarstwach rolnych, dlatego na stopień wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w znacznej mierze wpływa struktura agrarna tych gospodarstw. Według Spisu Rolnego z 2002 r. na terenie gminy znajdowało się 1483 indywidualnych gospodarstw rolnych zajmujących 1363 ha powierzchni.

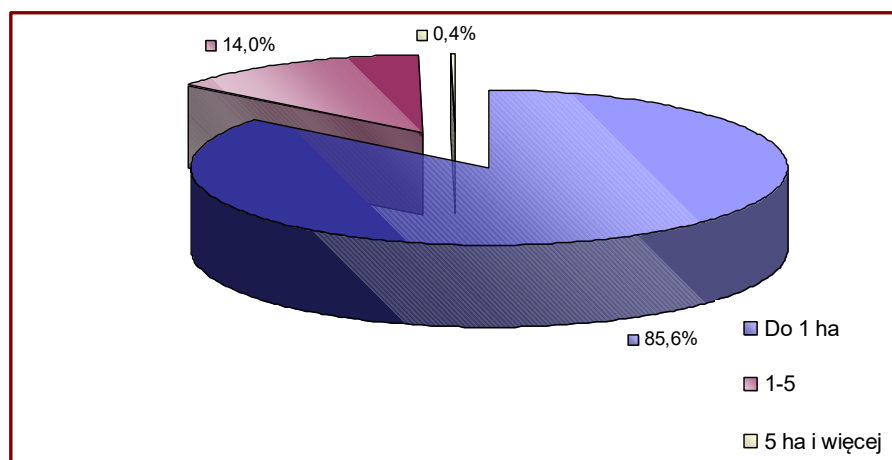
Według danych na dzień 20.10.2009 r. w Gminie Wilkowice było 286 indywidualnych gospodarstw rolnych zajmujących łącznie 486 ha powierzchni.

Szczegółową strukturę obszarową indywidualnych gospodarstw rolnych (według Spisu Rolnego z 2002 r.) przedstawia tabela i wykres.

Przestawione tutaj dane odnoszą się do całkowitej powierzchni gospodarstw obejmującej oprócz użytków rolnych również lasy, tereny zurbanizowane, wody i inne grunty.

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych

Grupy obszarowe powierzchni gospodarstw rolnych	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia w ha
Do 1 ha	1483	586
1-5	242	636
5 ha i więcej	7	141
Razem	1732	1363

Z przedstawionego wyżej wykresu jednoznacznie wynika, że struktura agrarna w gminie Wilkowice jest zdecydowanie niekorzystna, ze względu na duże rozdrobnienie gospodarstw. Gospodarstwa

poniżej 1 ha stanowią ponad 80%, zaś największych jest mniej niż 1% spośród wszystkich. Średnia wielkość gospodarstwa (według danych na dzień 20.10.2009 r.) wynosi 1,70 ha. Niekorzystnym zjawiskiem jest zły rozłóg pól, co utrudnia pełną mechanizację upraw polowych.

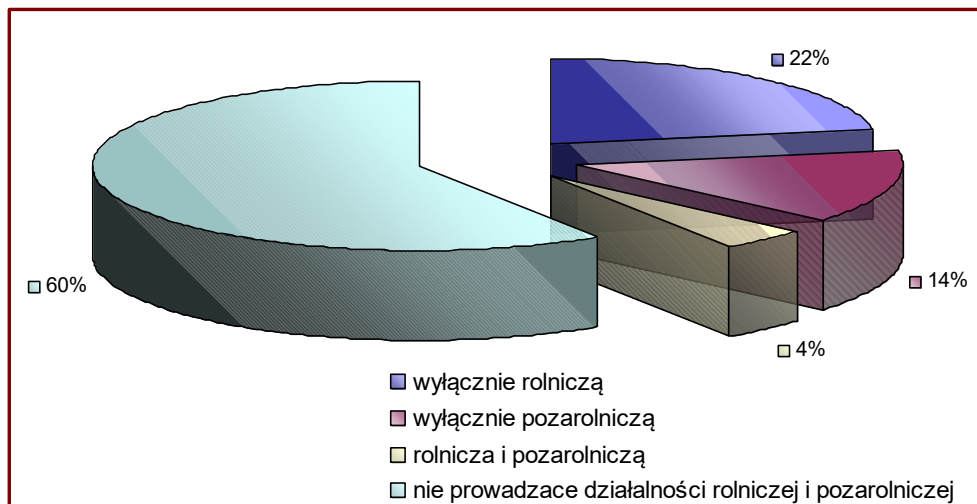
Mała towarowość gospodarstw nie zachęca do lokalizacji dużych przechowalni i przetwórnictwa rolno - spożywczego. Z powodzeniem natomiast mogą działać tu niewielkie zakłady przetwórstwa rolno - spożywczego przetwarzające miejscowe produkty na zaopatrzenie lokalnego rynku, a także gospodarstwa ogrodnicze czy szkółki.

Gospodarstwa rolne na terenie gminy są wyposażone w podstawowy sprzęt do uprawy roli. Gorzej jest ze sprzętem specjalistycznym. Na terenie gminy zarejestrowanych jest 46 ciągników rolniczych i 4 kombajny (wg danych z 2009 r.).

Na gruntach ornych w gminie Wilkowice uprawiane są głównie zboża, następnie ziemniaki, rośliny pastewne, rośliny przemysłowe oraz rośliny strączkowe jadalne. Wśród zbóż uprawiana jest głównie pszenica ozima i jara, jęczmień ozimy i jary, owies, następnie uprawy pszenno-żytnie ozime i jare oraz żyto. Około 165 upraw zbóż stanowią mieszanki zbożowe. Z roślin przemysłowych uprawiane są głównie rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. W hodowli w gminie Wilkowice zdecydowanie przeważa trzoda chlewna, bydło i drób.

Spośród 1483 gospodarstw najczęściej, bo 1027 nie prowadzi działalności ani rolniczej ani też pozarolniczej, 385 prowadzi działalność wyłącznie rolniczą, wyłącznie pozarolniczą 245, rolniczą i pozarolniczą 75 gospodarstw.

Udział procentowy tych gospodarstw prezentuje poniższy wykres:

3.4. Wnioski

Warunki rozwoju rolnictwa gminy Wilkowice charakteryzują się:

- dużą mozaikowością i przestrzenną zmiennością gleb,
- zróżnicowanymi warunkami mikroklimatu,
- dużym zagrożeniem erozją gleb,
- ograniczonymi możliwościami zastosowania niektórych maszyn spowodowanymi spadkami terenu,
- małą powierzchnią i kształtem pól uprawnych,
- rozdrobnieniem gospodarstw z jednoczesnym przestrzennym rozproszeniem gruntów / wadliwa szachownica/,
- bardzo wysokim udziałem ludności dwuzawodowej,
- podeszłym wiekiem znacznej części użytkowników gospodarstw,
- oddziaływaniem funkcji wypoczynkowych i ekspansją budownictwa.

4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu

4.1. Struktura użytkowania terenu

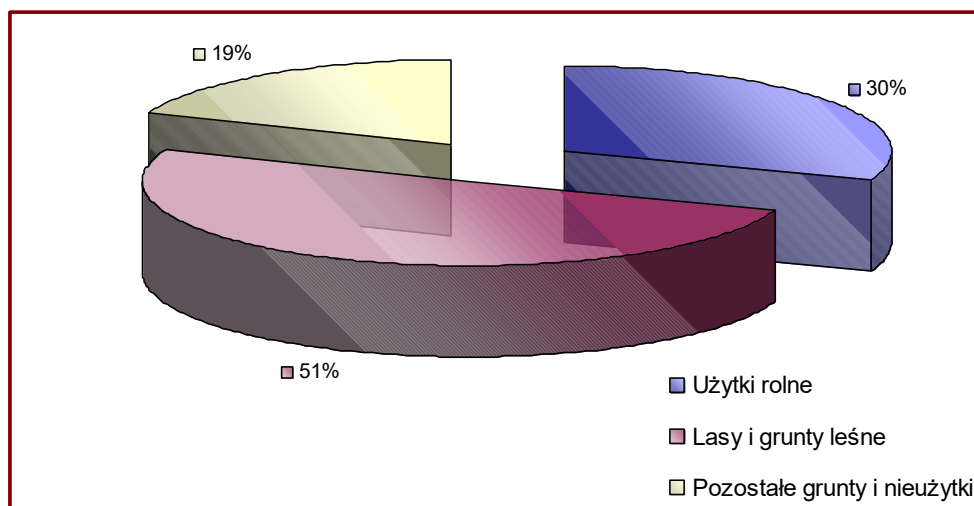
Gmina Wilkowice zajmuje obszar 3390 ha. Największą powierzchnię w gminie zajmują lasy i grunty leśne (lesistość w gminie wynosi 51%), użytki rolne zajmują zaś 30% powierzchni gminy.

Resztę zajmują tereny pozostałe i nieużytki, w tym zainwestowane. Stanowią one 19% całego obszaru gminy.

Strukturę użytkowania gruntów prezentuje poniższa tabela i wykres.

Struktura użytkowania terenu

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	%
Użytki rolne	1032	30
Lasy i grunty leśne	1719	51
Pozostałe grunty i nieużytki	639	19
Razem	3390	100

Stan prawny gruntów

Tylko 83,48 ha spośród 3390 ha powierzchni Gminy należy do tutejszego samorządu czyli Urzędu Gminy w Wilkowicach. Stanowią one niespełna 2,5 % całej powierzchni gminy. Ze względu na znaczną lesistość gminy i równocześnie niewielki odsetek lasów należących do prywatnych właścicieli około 1700 ha czyli 50% powierzchni gminy jest w zarządzie Lasów Państwowych, których właścicielem jest Skarb Państwa. Do Skarbu Państwa należą tutaj także takie tereny jak: wody płynące (w zarządzie Regionalnej Dyrekcji Gospodarki Wodnej) oraz tereny kolejowe (w zarządzie PKP).

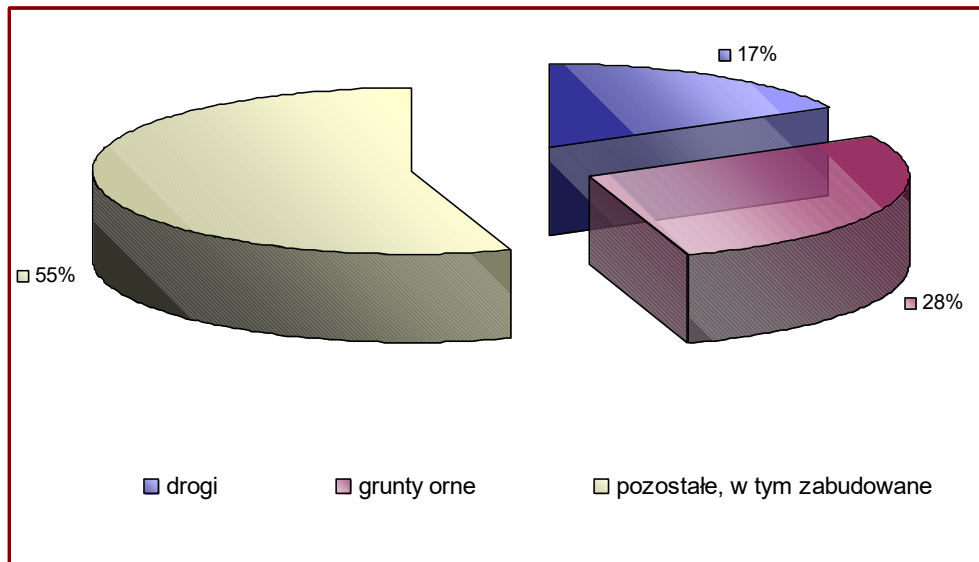
Istotnym włodarzem gruntów na terenie Gminy jest także samorząd województwa w osobie Marszałka Województwa. Jest on właścicielem takich terenów jak: Szpital Kolejowy w Wilkowicach, Szpital Chorób Płuc i Gruźlicy w Bystrej oraz drogi wojewódzkiej nr 942 relacji Bielsko-Biała - Szczyrk - Wisła.

Pozostałe tereny należą do prywatnych właścicieli, a także do Kościołów i różnych związków wyznaniowych.

Tereny samorządu Gminy Wilkowice w ha

	Razem	Drogi	Grunty orne	Pozostałe, w tym zabudowane
Bystra	16,72	3,59	3,43	9,70
Meszna	2,98	1,18	0,33	1,47
Wilkowice	63,78	9,28	19,73	34,77
Gmina razem	83,48	14,05	23,49	45,94

Tereny samorządu Gminy Wilkowice razem

4.2. Rodzaje i funkcje zabudowy

4.2.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa

Zabudowa mieszkaniowa to głównie budownictwo jednorodzinne realizowane przez indywidualnych inwestorów na własnych działkach, w większości w zabudowie rolniczej. Zasoby te według Rocznika Statystycznego z 2006 roku wynoszą:

Wyszczególnienie	Wilkowice	Powiat bielski	Subregion bielsko-bialski
mieszkania zamieszkałe (sztuki)	4546	48145	218184
Izby (sztuki)	19153	199006	871153
pow. użytkowa mieszkań w m ²	391989	4018292	16995706
przeciętna pow. użytk. mieszkania na 1 osobę	31,98	26,52	26,21
liczba osób na mieszkanie	2,70	3,15	2,97
liczba osób na izbę	0,64	0,76	0,74

Z powyższych informacji wynika, że jedno mieszkanie posiada wielkość około 86,2 m² powierzchni użytkowej, a na 1000 mieszkańców przypada około 370 mieszkań. W gminie Wilkowice na 4546 mieszkań 4360 jest własnością osób fizycznych, 95 zakładów pracy, 77 gminy (komunalne) i 14 innych właścicieli.

W stosunku do powiatu bielskiego oraz subregionu bielsko-bialskiego zasoby mieszkaniowe gminy Wilkowice prezentują się korzystnie. Zarówno liczba osób na mieszkanie, jak

i na izbę jest niższa od wartości dla powiatu i subregionu. Z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę jest większa o około 5 m² aniżeli w powiecie czy subregionie.

4.2.2. Zabudowa usługowa i produkcyjna

Wśród terenów zainwestowanych większość stanowi zabudowa mieszkaniowa, uzupełnieniem jej są:

- obiekty wychowania i edukacji - 2 przedszkola; 3 szkoły podstawowe; 2 gimnazja ;
- obiekty kultury - Gminna Biblioteka Publiczna, Muzeum Juliana Fałata i inne;
- obiekty służby zdrowia - Specjalistyczny zespół chorób płuc i gruźlicy, Szpital Kolejowy SPZOZ, ośrodek zdrowia - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wilkowicach, 4 apteki;
- obiekty sakralne - 4 kościoły, 1 kaplica i liczne kapliczki, w tym zabytkowe oraz cmentarze;
- obiekty administracji publicznej i działalności finansowej, poczty i telekomunikacji, a w tym siedziba Urzędu Gminy, filie banków, Poczta Polska, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Gaja i inne;
- obiekty techniczne - np. stacja benzynowa, Ochotnicza Straż Pożarna - 3 jednostki,
- obiekty sportu i rekreacji, turystyki i wypoczynku - Ludowy Klub Sportowy „KLIMCZOK-BYSTRĄ”, 5 boisk szkolnych, wielofunkcyjne boisko sportowe „Orlik” w Wilkowicach, wielofunkcyjne boisko sportowe przy ul. Cyma w Bystrej, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Wilkowicach, Gminny Ludowy Klub Sportowy w Wilkowicach i inne zlokalizowane w domach wczasowych lub pensjonatach (baseny, siłownie, inne);
- zakłady rzemieślnicze różnych branż (np. przetwórstwo drewna, czy produkcja mebli);
- sklepy, przedsiębiorstwa handlowe, zakłady gastronomiczne, restauracje itp.;
- zabudowa przemysłowa i zakłady produkcyjno - usługowe.

Z analizy przestrzennego rozmieszczenia zainwestowania usługowego i produkcyjnego wynika, że największa ich koncentracja ma miejsce we wsi gminnej - Wilkowicach.

4.2.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna

Położenie w Beskidzie Małym i Śląskim oraz dobra komunikacja - bliskość budowanej drogi szybkiego ruchu Bielsko-Biała - Zwardoń - decyduje o atrakcyjności tych terenów pod względem turystyczno-wypoczynkowym. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju agroturystyki, dysponuje terenami rekreacyjnymi i sportowymi pod budowę wyciągów narciarskich, ośrodków wczasowych, bazy gastronomicznej itp. Kompleksy leśne na terenie parków krajobrazowych są atrakcyjne dla grzybiarzy i zbieraczy runa leśnego, a także dla miłośników polowań.

Na terenie gminy, zwłaszcza na stokach tutejszych gór znaczną część stanowi zabudowa letniskowa, której właścicielami są przede wszystkim mieszkańcy miast województwa śląskiego i małopolskiego. W chwili obecnej obserwuje się intensyfikację tejże zabudowy.

Na obszarze gminy znajdują się następujące obiekty noclegowe i gastronomiczne: schroniska na Magurce Wilkowieckiej, Szyndzielni, Klimczoku i Rogaczu, Chata na Groniu, Agroturystyka Alfa, Partner, Łaciakówka, Zajazd „Pod Źródłem”, Ośrodek Wczasowo-Szkoleniowy „Magnus”, D.W. „Fundacja Sadyba”, Ośrodek obozowo-szkoleniowy „Wilczysko”, Oberża „Podkowa” i wiele innych.

W 2007 roku na terenie gminy Wilkowice znajdowały się 243 miejsca noclegowe, z których skorzystało 8014 turystów i gości. W tym samym roku udzielono tutaj 34777 noclegów.

4.3. Działalność gospodarcza na terenie gminy

Podmioty zarejestrowane w systemie REGON (2006):

– ogółem	1312
– sektor publiczny	22
– sektor prywatny	1290

Wśród podmiotów w sektorze prywatnym wyróżnia się:

- osoby fizyczne - 1086
- spółki prawa handlowego - 56
- spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego - 14
- inne (w tym spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organ. społeczne) - 21.

Mimo rozwoju małej przedsiębiorczości, w prywatnych firmach na terenie gminy znajduje zatrudnienie niewielki procent ludności. Ze względu na zróżnicowanie gałęziowe największy odsetek stanowią podmioty gospodarcze usługowe, w dalszej kolejności handlowe, a najmniej liczne są przedsiębiorstwa produkcyjne.

Ze względu na stały wzrost liczby jednostek rejestrowanych w systemie REGON tj. wykazywanej aktywności gospodarczej mieszkańców gminy, czemu sprzyja jej atrakcyjne położenie i łatwa dostępność komunikacyjna, spodziewać się można potrzeby wyznaczenia w gminie obszarów dla różnych form działalności ekonomicznej, które znacznie wzbogacą formy zabudowy gminy i stworzą nowe jakości w strukturze funkcjonalno - przestrzennej.

4.4. Wnioski

- Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz położenie w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego i Śląskiego powodują, że gmina może stanowić atrakcyjny ośrodek turystyczny, rekreacyjny i wypoczynkowy.
- Gmina Wilkowice stając się atrakcyjnym ośrodkiem turystycznym powinna rozwijać swoją bazę gastronomiczno - agroturystyczną.
- Atrakcyjność gminy podniesie także bardziej odpowiednie wykorzystanie bazy noclegowej - powstanie sieci pensjonatów, moteli ale także wyznaczenie nowych ścieżek rowerowych i spacerowych.

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania komunikacji

5.1. Komunikacja drogowa

Dobrze rozbudowana sieć komunikacyjna zapewnia dogodnie połączenia z ośrodkami miejskimi - Żywcem, Bielskim-Białą, Katowicami oraz miejscowościami turystycznymi Beskidów. Niewątpliwie najważniejszym ciągiem przebiegającym przez terytorium gminy jest droga krajowa 69 łącząca Bielsko-Białą z granicą państwa w Zwardoniu.

Drugą w kolejności arterią jest droga wojewódzka 942 relacji Bielsko-Biała - Szczyrk - Wisła - klasy technicznej „G”. Łączna długość drogi wojewódzkiej na terenie gminy wynosi 3,59 km i jest to droga asfaltowa, podlegająca Wojewódzkiemu Zarządowi Dróg w Katowicach. Stan tej drogi wymaga remontu.

Z kolei wewnętrzny układ komunikacyjny opiera się głównie na następujących drogach powiatowych:

- droga powiatowa 1403 S Międzybrodzie Bielskie - Straconka - klasy technicznej „Z”,
- droga powiatowa 1404 S Bystra - Hucisko - Łodygowice - klasy technicznej „Z”,
- droga powiatowa 4412 S Bystra Śląska przez wieś - klasy technicznej „L”.

Powyższe drogi powiatowe podlegają Powiatowemu Zarządowi Dróg w Bielsku-Białej. Ogólny stan tych dróg jest niezadowolający.

Uzupełnieniem systemu komunikacyjnego jest 48 km dróg gminnych, podlegających Urzędowi Gminy, które nie są drogami wyższego podporządkowania.

Ogólnie należy stwierdzić, że jakość dróg gminnych budzi wiele zastrzeżeń i wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych na ich poprawę. Ocena ciągów komunikacyjnych jest korzystna, natomiast do spotykanych mankamentów należy zły stan nawierzchni i brak chodników oraz poboczy.

W układzie drogowym gminy niewątpliwym atutem jest planowana droga ekspresowa S-69 łącząca Bielsko-Białą ze Zwardoniem i granicą państwa. Będzie ona między innymi prowadziła przez obszar gminy Wilkowice. Z uwagi na ogromne znaczenie tego ciągu komunikacyjnego w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego oraz w innych dokumentach szczebla centralnego został on uznany jako zadanie służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

5.2. Komunikacja kolejowa

Linia kolejowa nr 139 Katowice - Zwardoń - granica państwa, przebiegająca przez teren gminy nabrała znaczenia międzynarodowego z początkiem lat dziewięćdziesiątych dzięki połączeniu z odcinkiem Cadca - Skalite w Słowacji. Obecnie planuje się modernizację linii Katowice - Zwardoń w ramach Europejskich Korytarzy Transportowych. Na terenie gminy znajduje się stacja Wilkowice - Bystra posiadająca 2 perony połączone przejściem podziemnym. W kierunku Bielska-Białej prowadzi ze stacji zelektryfikowana linia dwutorowa. W kierunku Żywca jest to linia jednotorowa. W przypadku modernizacji linii nieodzowne będzie dobudowanie drugiego toru na odcinku Wilkowice - Żywiec.

5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne

Gmina Wilkowice posiada dogodne warunki do uprawiania tradycyjnej turystyki rowerowej po drogach i drózkach. Na rowerach górskich można jeździć także wzdłuż oznakowanych czterech szlaków turystycznych rozpoczynających swój bieg na terenie Gminy.

Pierwszy z nich - **szlak niebieski** - prowadzi ze stacji PKP przez Bystrą i północne zbocze Magury do schroniska na Klimczoku. Całą trasę przejdziemy w 2,5 godz., a dodając jeszcze 10 minut wyjdziemy na szczyt Klimczoka.

Drugi - **szlak czerwony** - z centrum Bystrej szlakiem zielonym docieramy do skrzyżowania ze szlakiem czerwonym - skręcając w prawo dotrzemy poprzez Równię (607 m npm) na Kozią Górę (686 m npm) w 2 godz. - skręcając do szlaku zielonego w lewo przez szczyt Magury dotrzemy do schroniska pod Klimczokiem w 2 godziny.

Trzeci - **szlak zielony** - prowadzi ze stacji PKP przez Bystrą, następnie doliną Białki i przełęcz Kołowrót, dalej zboczem Szyndzielni do przełęczy Siodło między szczytem Klimczoka, a tutejszym schroniskiem (3 godz.). Szlak zielony dotyczy także Beskidu Małego i tak: ze stacji PKP idziemy drogą przez wieś Wilkowice, po czym skręcamy w lewo i podchodząc stromo polami dochodzimy w 2 godziny do schroniska na Magurce.

Czwarty - **szlak żółty** - prowadzi ze stacji PKP przez Meszną, następnie południowo-wschodnim zboczem Magury dochodzimy do jej szczytu i dalej do schroniska pod Klimczokiem. Dotrzemy tam w niespełna 3,5 godziny.

Piąty - **szlak czarny** - prowadzi z Bystrej Śląskiej (zajazd pod Źródłem) poprzez Meszną zboczami Magury docieramy w ciągu 3 godzin i 15 minut do Sanktuarium na Górcie w Szczyrku.

Przez obszar gminy przebiegają także inne ważniejsze szlaki turystyczne, mające swój początek w innych beskidzkich miejscowościach, w tym:

Czerwony - z Bielska-Białej przez Górną Bystrą i Magurę do schroniska pod Klimczokiem.

Czerwony - z Mikuszowic Krakowskich przez Rogacz na Magurkę.

Czerwony - z Olszówki przez Szyndzielnię, Klimczok do Przełęczy Karkoszczonka.

Żółty - z Bielska-Białej przez Szyndzielnię na Klimczok.

Zielony - ze Straconki przez Jałowcową Górę na Magurkę.

Niebieski - z Lipnika przez Kozy, Przełęcz Przegibek, Magurkę do Czernichowa.

Pomimo dogodnych warunków krajobrazowych na terenie gminy nie wyznaczono dotychczas ścieżek i tras rowerowych. Jedynie w części zboczy Magury wpisują się dwa szlaki rowerowe - **niebieski i czerwony**, prowadzące ze Szczyrku.

W przyszłości należy doprowadzić do stworzenia sieci ścieżek i tras rowerowych w połączeniu z istniejącymi, a także nowymi szlakami turystycznymi.

Mankamentem w sferze przygotowania turystycznego gminy jest także brak wyznaczenia jakichkolwiek profesjonalnych tras konnych, które byłyby niewątpliwie bardzo ważną atrakcją.

Uzupełnieniem zagospodarowania turystycznego są dwa wyciągi narciarskie:

Skipark - stok igielitowy w Bystrej Krakowskiej,

wyciąg przy Chacie na Groniu w Bystrej o długości ok. 210 m.

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Sieć wodociągowa w Wilkowicach zasilana jest z trzech ujęć wody powierzchniowej wykonanych na: potoku Wilkówka, potoku Zimnik oraz potoku bez nazwy. W Bystrej sieć wodociągowa zasilana jest z ujęcia Górnej Bystrej poprzez rurociąg o średnicy 200 mm, którego łączna długość wynosi 25,3 km. Sieć wodociągową w Miesznej zasilana z ujęcia wody powierzchniowej oraz studni głębinowej usytuowanej nad potokiem Miesznianka w Górnej Miesznej.

Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie wynosi około 100 km, zaś w 2006 roku z sieci korzystało niespełna 10000 osób, co oznacza około 3000 budynków mieszkalnych. Sieć wodociągowa wymaga jednak rozbudowy i ogólnie jest ona w złym stanie technicznym. Sieć ta w większości jest wykonana z żeliwa i stali, a tylko niewielki jej procent z PCV.

W każdym sołectwie Gminy istniejące systemy stanowią niezależne układy wodociągowe. W Gminie działają trzy spółki wodociągowe, które zajmują się eksploatacją i budową wodociągów. Są to:

- Spółka Wodociągowa w Wilkowicach,
- Spółka Wodociągowa w Bystrej,
- Spółka Wodociągowa w Miesznej.

Podstawowe dane z 2006 roku

Wyszczególnienie	Gmina Wilkowice
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	98,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (sztuk)	2870
woda dostarczana gospodarstwom domowym (dam ³)	328,9
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoba)	9220
stopień obsługi ludności w %	74,4

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Rozbudowa istniejącego systemu kanalizacji jest nadal głównym celem rozwoju infrastruktury technicznej Gminy. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej prowadzona jest zgodnie z możliwościami finansowymi Gminy.

Długość sieci kanalizacyjnej w roku 2007 wynosiła około 50 km. Stan taki nadal jest niewystarczający co sprawia, że rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest stałym priorytetem działań Gminy. W tym celu podejmowane są starania o uzyskanie części środków z funduszy strukturalnych oraz z niskoprocentowanych kredytów. Urząd Gminy złożył już wniosek na finansowanie budowy sieci kanalizacji sanitarnej we wszystkich sołectwach. Wniosek złożono do Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Podstawowe dane z 2006 roku

Wyszczególnienie	Gmina Wilkowice
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	60,2
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (sztuk)	1074
ścieki odprowadzone (dam ³)	220,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)	3384
stopień obsługi ludności w %	27,3

6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Wilkowice jest nastawiony na obsługę wszystkich jej mieszkańców i opiera się na współpracy ze Spółką EKOŁAD Sp. z o.o. w Wilkowicach, będącej własnością gmin Wilkowice i Buczkowice. Istniejący potencjał i możliwości techniczne Spółki EKOŁAD gwarantują stały odbiór odpadów i stanowią jednocześnie podstawę do prowadzenia stabilnej gospodarki odpadami komunalnymi w gminie. Spółka EKOŁAD Sp. z o.o. na terenie Gminy Wilkowice prowadzi składowisko odpadów zajmujące około 1,1 ha, natomiast eksploatacja odbywa się na powierzchni 0,58 ha. Składowisko to obsługuje 22 tys. ludzi z terenu Gminy Wilkowice i Buczkowice. W 2006 roku ludność z obu gmin oddała 415 ton odpadów posegregowanych, co stanowi około 22% wszystkich odpadów komunalnych, z wyłączeniem popiołu.

W 2007 roku Spółka EKOŁAD Sp. z o.o. podpisała umowę ze spółką „Beskid” z Żywca, która posiada własną kompostownię. Dzięki temu przekazywane są odpady biodegradowalne takie jak trawa, liście, kwiatki z cmentarzy czy gałęzie.

Mimo, że każdego roku wzrasta ilość oddawanych odpadów, wciąż na terenie gminy funkcjonują dzikie wysypiska, z których co roku sprząta się po kilkadziesiąt ton odpadów. Koszty ich uprzątnięcia ponosi zarówno gmina, jak i spółka.

6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Wszyscy odbiorcy zlokalizowani na terenie Gminy, energię elektryczną mają dostarczaną z sieci elektroenergetycznej ENION Beskidzkiej Energetyki S.A. Zdecydowana większość odbiorców energii elektrycznej jest zasilana z sieci niskiego napięcia, jedynie dwóch odbiorców energii elektrycznej zlokalizowanych w Wilkowicach jest zasilanych z sieci średniego napięcia 15 [kV].

Sieci elektroenergetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia w omawianym terenie są sieciami napowietrznymi. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej średniego i niskiego napięcia, powiązane z liniami napowietrznymi. Przez obszar gminy przebiegają dwie magistralne linie wysokiego napięcia (110 kV) relacji Bielsko-Biała - Żywiec i Bielsko-Biała - Szczyrk, które nie uczestniczą w zasilaniu Gminy.

Sieci elektroenergetyczne: 15 i 0,4 [kV] i stacje transformatorowe eksploatowane są przez dwa Rejony Dystrybucji Beskidzkiej Energetyki S.A. Na terenie Wilkowic i Bystrej sieci eksploatowane są przez Rejon Dystrybucji Bielsko-Biała, a na terenie Mesznej przez Rejon Dystrybucji Żywiec.

Stan sieci kablowej niskiego napięcia na terenie Gminy można uznać za dobry. Sieci napowietrzne w wielu miejscach posiadają za małe przekroje przewodów, co nie pozwala na przyłączanie nowych odbiorców i na zwiększanie przydziału mocy dla obecnych odbiorców.

Sieci te są sukcesywnie, przez ENION Beskidzką Energetykę S.A. modernizowane, poprzez wymianę lub podwieszanie nowych przewodów izolowanych o zwiększonym przekroju bądź układanie kabli ziemnych.

Stosowane w nowych liniach napowietrznych przewody izolowane, zdecydowanie ograniczają przerwy w zasilaniu odbiorców oraz konieczność wycinki drzew i gałęzi.

Parametry nowych i modernizowanych linii napowietrznych i kablowych niskiego napięcia posiadają około 30 - 50 % rezerwy dopuszczalnego obciążenia.

Rozbudowa sieci niskiego napięcia nie stwarza istotnych uwarunkowań i ograniczeń w zagospodarowaniu terenu.

6.5. Zaopatrzenie w gaz

Sieć gazowa na terenie Gminy jest siecią nową toteż jej stan techniczny oceniany jest jako dobry. Sieć zasilana jest z głównego gazociągu wysokoprężnego Bielsko-Biała - Bucz-

kowice - Żywiec przez stacje redukcyjne gazu w Bystrej i Mesznej. Gazociąg ten zapewnia pokrycie pełnego zapotrzebowania na gaz, toteż nie przewiduje się w najbliższym czasie większych inwestycji w zakresie gazyfikacji. Przewidywane jest jednak podłączanie indywidualnych budynków. Istniejący układ, umożliwiający korzystanie z gazu z magistrali gazociągowej Bielsko-Biała - Żywiec, stwarza możliwość rozwoju systemów obsługi w szczególności zwiększając liczbę gospodarstw domowych korzystających z ogrzewania. Taka sytuacja jest korzystna z punktu widzenia ochrony środowiska zmniejszając stopień zanieczyszczenia powietrza i ilość odpadów. Podłączenie sieci gazowej na całym obszarze gminy Wilkowice spowodowało zmianę istniejących dotąd kotłowni węglowych na gazowe.

Podstawowe dane z 2006 roku

Wyszczególnienie	Gmina Wilkowice
długość czynnej sieci gazowej (km)	138,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych (sztuk)	2867
zużycie gazu (m ³)	2529,4
ludność korzystająca z sieci gazowej (osoba)	7018
stopień obsługi ludności w %	56,7

6.6. Zaopatrzenie w energię cieplną

Z uwagi na brak zorganizowanego systemu ciepłowniczego, na terenie gminy istnieją lokalne źródła ciepła z zastosowaniem indywidualnych systemów grzewczych, cechujące się znaczną emisją zanieczyszczeń w procesie spalania. Do celów grzewczych i technologicznych wykorzystywana jest energia elektryczna, gaz płynny, olej opałowy lub paliwa stałe. Jednak podstawowym kryterium doboru paliwa winny być względy ekologiczne tj. ochrony powietrza atmosferycznego. Ten kierunek wymusza sukcesywne ograniczanie paliwa stałego na rzecz paliw ekologicznych (w tym gazu i oleju opałowego).

Na terenach intensywnej zabudowy kotłownie indywidualne i grupowe zaopatrują pojedyncze obiekty lub zespoły obiektów jak np. Szpital Kolejowy w Wilkowicach czy Szpital w Bystrej.

6.7. Telekomunikacja

Obsługa telekomunikacyjna następuje poprzez łączność przewodową realizowaną przez Telekomunikację Polską S.A. Gmina Wilkowice jest bardzo dobrze telefonizowana. Wskaźnik telefonów stacjonarnych należy określić na prawie 100 %. Na terenie Gminy nie występują stacje bazowe telefonii komórkowych.

7. Uwarunkowania społeczno-demograficzne

Studium demograficzne jest jednym z materiałów studialnych wykorzystywanych w planowaniu związanym z gospodarką przestrzenną.

Ma ono na celu, na podstawie dotychczas zachodzących zjawisk społeczno-demograficznych, dostarczenie informacji dotyczących spodziewanej liczby i struktury ludności w przyszłości oraz zachodzących procesów demograficznych w gminie.

Informacje te pozwolą na określenie polityki rozwoju przestrzennego gminy mającej na celu m. in. zaspokojenie potrzeb i rozwiązywanie problemów społeczności lokalnej.

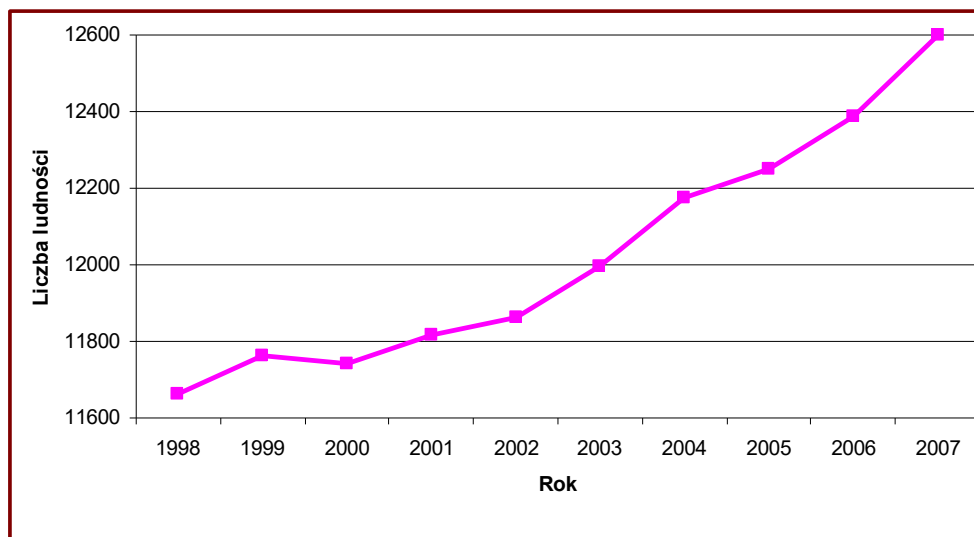
7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności

Pokazane zostały tutaj wskaźniki dotyczące liczby ludności oraz gęstości zaludnienia. Skorzystano tutaj głównie z danych publikowanych przez GUS.

Liczba ludności gminy Wilkowice w ostatnich 10 latach kształtowała się następująco:

Liczba ludności Gminy Wilkowice w latach 1998-2007

Rok	Liczba ludności
1998	11661
1999	11764
2000	11742
2001	11815
2002	11862
2003	11997
2004	12174
2005	12248
2006	12386
2007	12600

Liczba mieszkańców Gminy Wilkowice na przestrzeni 10 lat wzrosła o niespełna 1000 osób, co dało przyrost na poziomie około 8% obecnej liczby ludności. Warto tutaj zauważyć, że liczba ludności w gminie ulega w znacznym stopniu ciągłemu wzrostowi.

Zgodnie z tymi danymi gęstość zaludnienia można określić na około 370 osób/km² w roku 1998 i na około 365 osoby/km² w 2007 roku. Taka wartość jest nieco wyższa od średniej dla subregionu bielsko-bialskiego, podobna do województwa śląskiego i trzykrotnie większa od

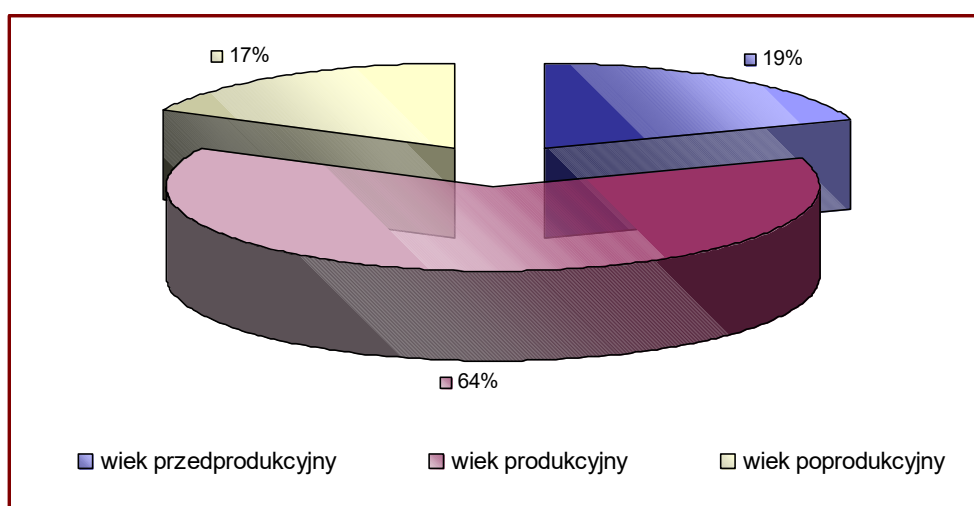
średniej krajowej. Gęstość zaludnienia na tutejszym terenie jest jednak w zasadniczy sposób uwarunkowana położeniem terenu - „sypialnia” Miasta Bielska-Białej.

7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku

Podstawę większości analiz demograficznych stanowi struktura ludności według płci i wieku. Strukturę wieku z uwzględnieniem płci obrazuje poniższa tabela i wykres:

Struktura demograficzna według wieku i płci w 2007 roku

Wiek przedprodukcyjny 0-17 lat			Wiek produkcyjny 18-64 M i 18-59 K			Wiek poprodukcyjny 65 i > M i 60 i > K		
Ogółem	M	K	Ogółem	M	K	Ogółem	M	K
19 %			64 %			17%		
2455	1291	1164	7951	4002	3949	2194	717	1477

Analizując strukturę wieku z uwzględnieniem grup wiekowych: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej należy zauważyć, że odsetek ludności w danej grupie wiekowej nie odbiega w znacznym stopniu od średniej krajowej.

7.3. Opis elementów ruchu naturalnego

Ruch naturalny ludności w gminie Wilkowice w latach 1998 - 2007

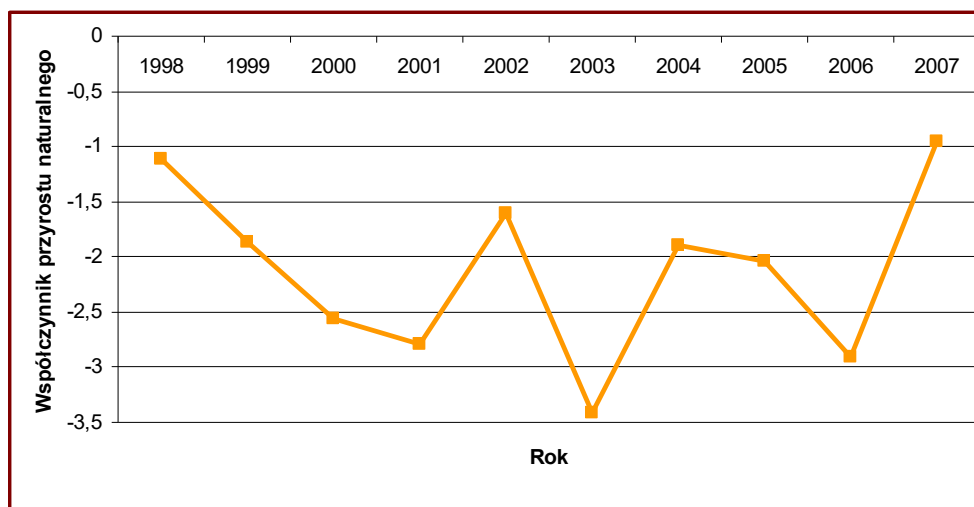
Rok	Urodzenia żywe	Zgony	przyrost naturalny	Współczynnik przyrostu nat. w ‰
1998	120	133	-13	-1,11
1999	107	129	-22	-1,87
2000	103	133	-30	-2,55
2001	97	130	-33	-2,79
2002	94	113	-19	-1,60
2003	108	149	-41	-3,42
2004	99	122	-23	-1,89
2005	105	130	-25	-2,04
2006	107	143	-36	-2,91
2007	111	123	-12	-0,95

Liczba urodzeń żywych waha się od 94 w 2004 do 120 w 1997 roku. Liczba urodzeń raczej nie wykazuje tendencji wzrostowej. Stale obniża się współczynnik dzietności ogólnej, który dla wsi woj. śląskiego w 2007r. wyniósł ok. 1,6. Oznacza on liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego. Liczba zgonów oscyluje między 113 (2002), a 149 (2003).

Wskaźnik dynamiki demograficznej, będący stosunkiem liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie, wynosił w 2007r. 0,90.

Współczynnik przyrostu naturalnego w gminie w analizowanym okresie przyjmował wartości ujemne i wahał się między -3,42‰ w 2003r. a -0,95‰ w 2007r.

Różnicowanie wartości współczynnika przyrostu naturalnego wykazuje poniższy wykres:

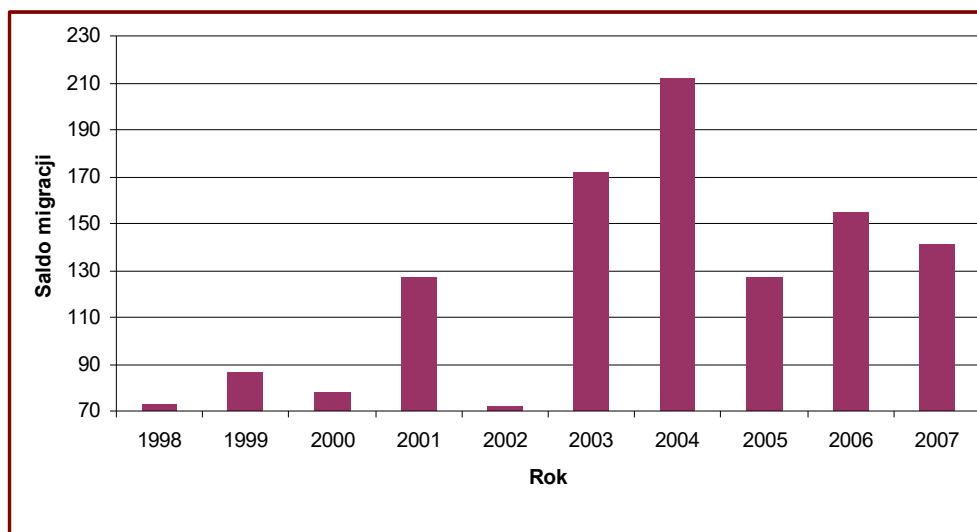

7.4. Charakterystyka migracji

Dane liczbowe dotyczące ruchów migracyjnych dla całej gminy przedstawia poniższa tabela i wykres.

Ruchy migracyjne ludności w gminie Wilkowice w latach 1998 - 2007

Rok	Napływ	Odpływ
1998	165	92
1999	208	122
2000	192	114
2001	220	93
2002	196	124
2003	333	161
2004	321	109
2005	226	99
2006	268	113
2007	288	147

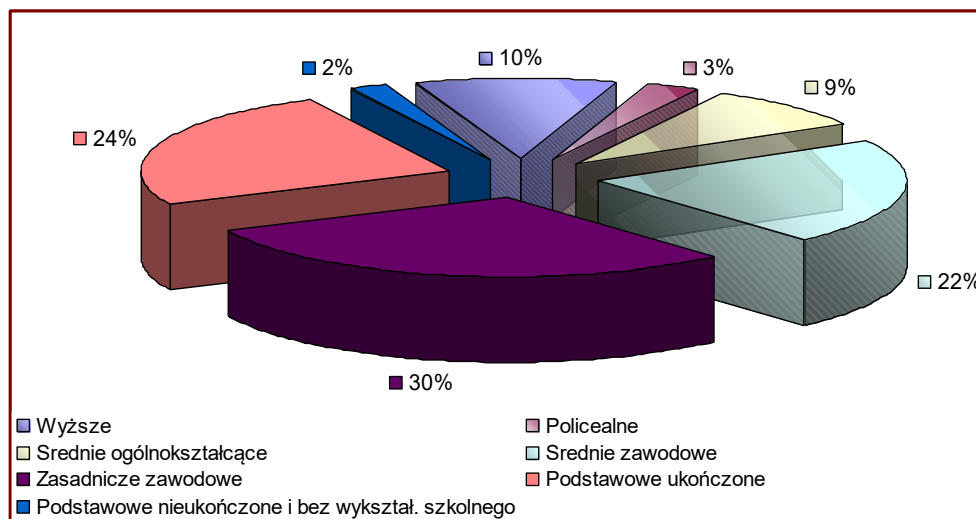
Z powyższych danych nie można określić stałej tendencji wzrostu liczby ludności z powodu ruchów migracyjnych. Obecnie saldo migracji osiąga wartości bliskie stu pięćdziesięciu. Bilans ten wypada dużo korzystniej niż jeszcze przed rokiem 1998. Istotne jest natomiast to, że bilans salda migracji nie jest obecnie ujemny, a wręcz mocno dodatni. Oznacza to, iż ruchy migracyjne na terenie gminy Wilkowice nie powodują zmniejszania się liczby ludności tylko jej wzrost.

7.5. Opis cech społeczno-zawodowych ludności

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wyszczególnienie	Liczba
------------------	--------

Ogółem		3455
Wyższe		1051
Policealne		276
Średnie	Ogólnokształcące	897
	Zawodowe	2164
Zasadnicze zawodowe		2990
Podstawowe ukończone		2445
Podstawowe nieukończone i bez wykształ. szkolnego		206

Analizowane wskaźniki generalnie zmieniają się w kierunku zmniejszenia ilości osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym, a zwiększenia grupy z wykształceniem średnim i wyższym. Młodzi ludzie posiadają na ogół wyższe wykształcenie niż starsi (do porównania posłużono się dawniejszymi danymi statystycznymi). Jest to efektem działalności państwa mającej na celu wydłużenie okresu nauki w celu zmniejszenia liczby chętnych do pracy oraz uzyskania kadr o wyższych kwalifikacjach, jak również ambicji mieszkańców. Warto zauważyć, że największą grupę stanowią mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym (ponad 50% ogółu). Wyższe wykształcenie w gminie posiada około 10% osób. Jest to wskaźnik nieco niższy od średniej ogólnopolskiej (około 11%).

Od roku 2004 stopa bezrobocia na terenie gminy Wilkowice ulega ciągłemu zmniejszeniu. Jeszcze w 2003 roku bez pracy pozostawało 593 osób, rok później 579, a w 2007 już tylko 358 mieszkańców gminy. W 2007 roku stanowili oni około 5,0% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym. Większość to bezrobotne kobiety, będące przedstawicielkami niespełna 60% ogółu bezrobotnych.

Gospodarstwa domowe w 2002 roku

Ogółem	W tym jednorodzinne	Jednorodzinne o liczbie osób w gospodarstwie		
		2	3	4 i >
4189	2943	923	831	1189
100%	76,2%	31,4%	28,2%	40,4%

Około 70% ogółu gospodarstw domowych stanowią gospodarstwa jednorodzinne. Najliczniejszą grupę wśród nich prezentują gospodarstwa składające się z 4 i więcej osób - jest ich ponad 40%. Około 30% gospodarstw domowych stanowią gospodarstwa dwurodzinne, trzyrodzinne i więcej oraz gospodarstwa domowe nierodzinne.

7.6. Rozwój liczebny ludności

Celem prognozy jest określenie perspektyw rozwoju ludnościowego gminy Wilkowice. Daje ona podstawę do ukazania wielu społeczno-ekonomicznych konsekwencji na najbliższą przyszłość. Określenie zapotrzebowania na miejsca w szkołach, nowe miejsca pracy, oszacowanie przyszłej liczby małżeństw i związanych z tym potrzeb mieszkaniowych, oszacowanie liczby osób wkraczających w wiek emerytalny są przykładami zagadnień pojawiających się w związku z prognozowaną liczbą mieszkańców gminy.

Szacowana liczba ludności pozwala także na przewidywanie na przykład zużycia wody, zapotrzebowanie energii czy ilości odpadów. To wszystko sprawia, że prognoza ludności jest przydatna we wszystkich dziedzinach życia ludności.

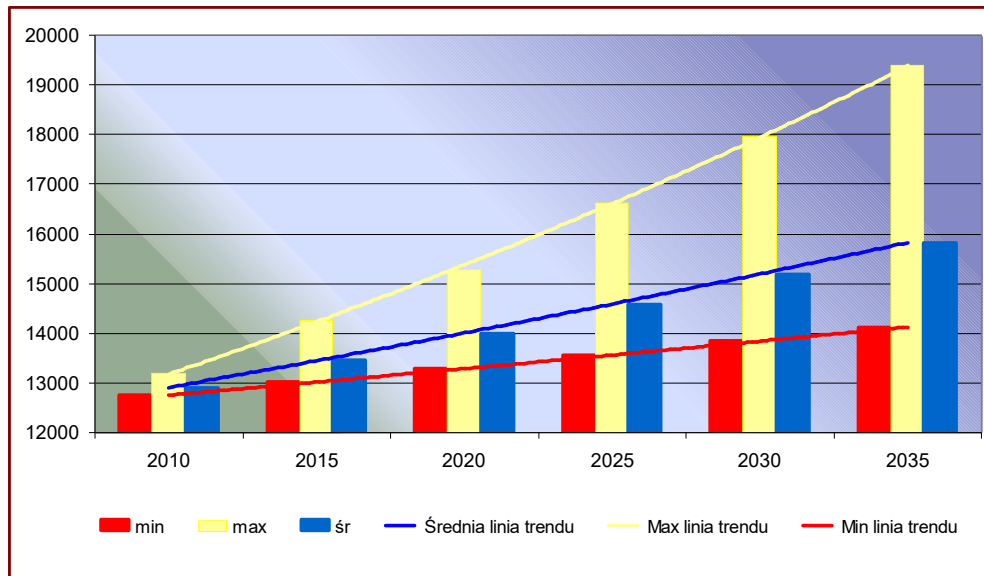
Prognozę liczby ludności sporządzono dwiema metodami nazwanymi w teorii demografii rozwojem liczebnym ludności według funkcji wykładniczej - metoda ekstrapolacji oraz tak zwaną analizą kohortową (polegającą na ocenie procesów demograficznych zachodzących w czasie w zbiorowości ludzi - kohorcie, bez uwzględnienia migracji).

Prognozę dla potrzeb studium wykonano dla następujących lat: 2010, 2015, 2020, 2025, 2030, 2035.

Wyniki obliczeń metodą ekstrapolacji prezentują się następująco:

Rozwój liczebny ludności gminy Wilkowice w wariantach

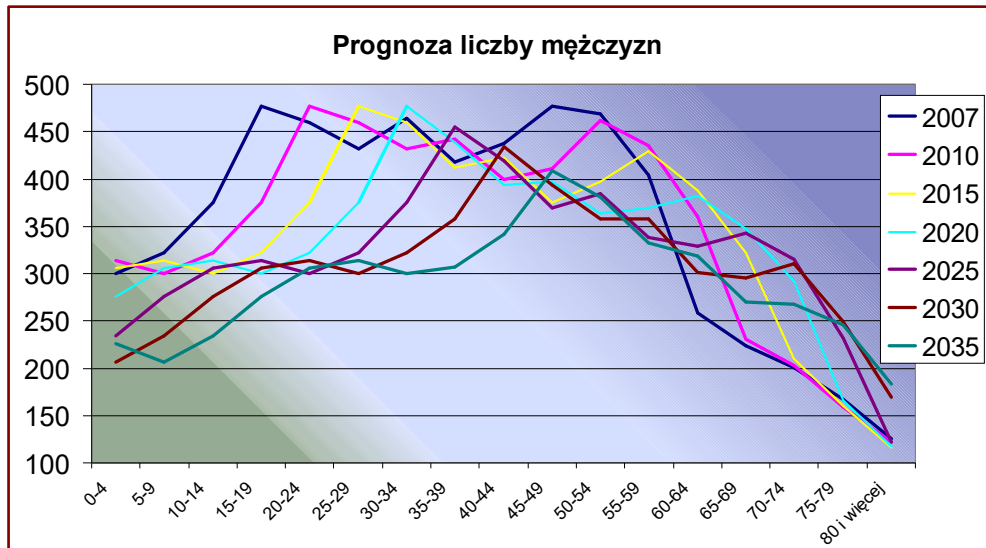
Rok	Min	Max	Śr
2010	12755	13196	12911
2015	13018	14252	13447
2020	13287	15293	14006
2025	13561	16625	14587
2030	13840	17956	15193
2035	14126	19393	15824

Wyniki obliczeń metodą analizy kohortowej prezentują się następująco:

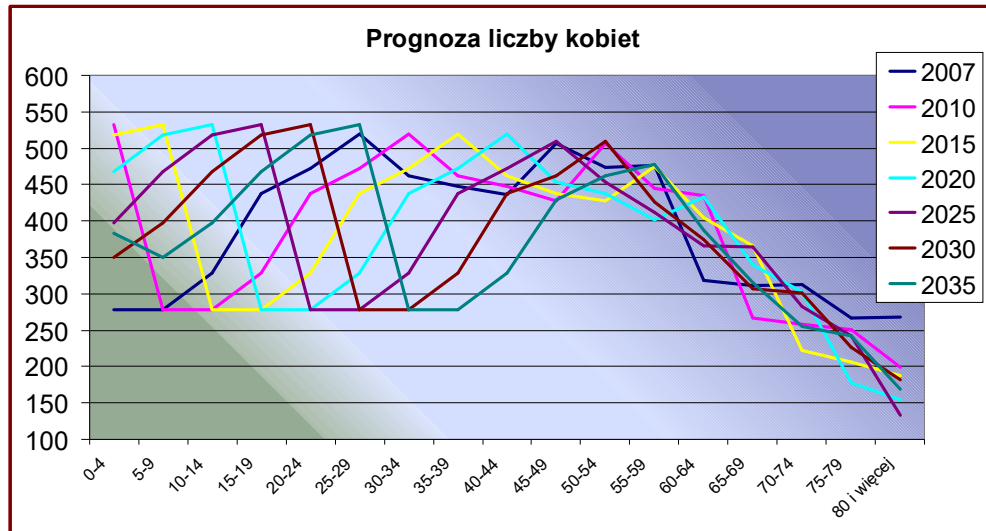
Prognoza liczby mężczyzn w gminie Wilkowice

WIEK	STAN	PROGNOZA					
	2007	2010	2015	2020	2025	2030	2035
0-4	300	314	306	276	234	207	226
5-9	322	300	314	306	276	234	207
10-14	375	322	300	314	306	276	234
15-19	477	375	322	300	314	306	276
20-24	460	477	375	322	300	314	306
25-29	432	460	477	375	322	300	314
30-34	464	432	460	477	375	322	300
35-39	418	442	412	439	455	358	307
40-44	437	399	423	394	419	435	342
45-49	477	411	375	397	370	394	408
50-54	469	462	398	363	385	358	381
55-59	404	436	429	369	338	357	333
60-64	258	360	388	383	329	301	319
65-69	224	231	322	348	343	295	269
70-74	201	203	209	292	315	310	267
75-79	167	159	161	166	231	249	246
80 i więcej	125	122	117	118	122	170	183

Prognoza liczby kobiet w gminie Wilkowice

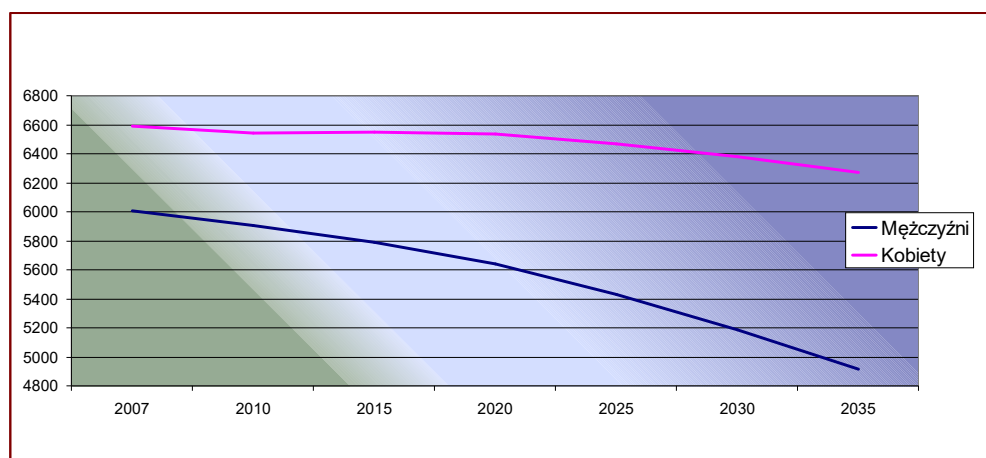
WIEK	STAN	PROGNOZA					
	2007	2010	2015	2020	2025	2030	2035
0-4	278	533	518	468	397	350	383
5-9	278	278	533	518	468	397	350
10-14	328	278	278	533	518	468	397
15-19	437	328	278	278	533	518	468
20-24	472	437	328	278	278	533	518
25-29	519	472	437	328	278	278	533
30-34	462	519	472	437	328	278	278
35-39	447	462	519	472	437	328	278
40-44	436	447	462	519	472	437	328
45-49	506	427	438	453	509	463	428
50-54	473	506	427	438	453	509	463
55-59	477	444	475	402	412	426	478
60-64	318	434	405	433	366	375	388
65-69	311	267	365	340	364	307	315
70-74	313	258	221	303	282	301	255
75-79	267	251	207	178	243	226	242
80 i więcej	268	200	188	155	133	182	169

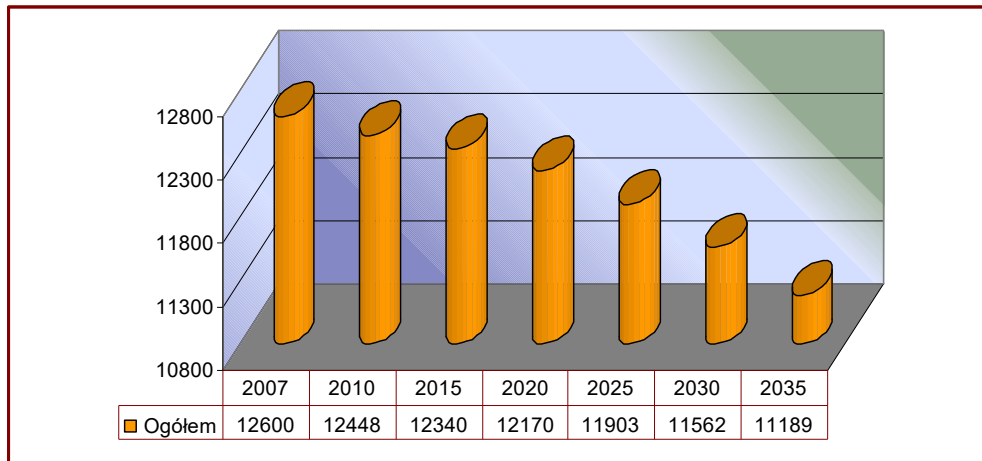

Prognoza wszystkich urodzeń żywych w gminie Wilkowice

WIEK MATKI	PROGNOZA					
	2007-2010	2010-2015	2015-2020	2020-2025	2025-2030	2030-2035
razem	174	170	153	130	115	126
15-19	6	4	4	4	7	7
20-24	36	33	25	21	21	40
25-29	72	66	61	46	39	39
30-34	44	50	45	42	31	27
35-39	13	14	15	14	13	10
40-44	3	3	3	4	3	3
45-49	0	0	0	0	0	0

Prognoza liczby ludności w gminie Wilkowice

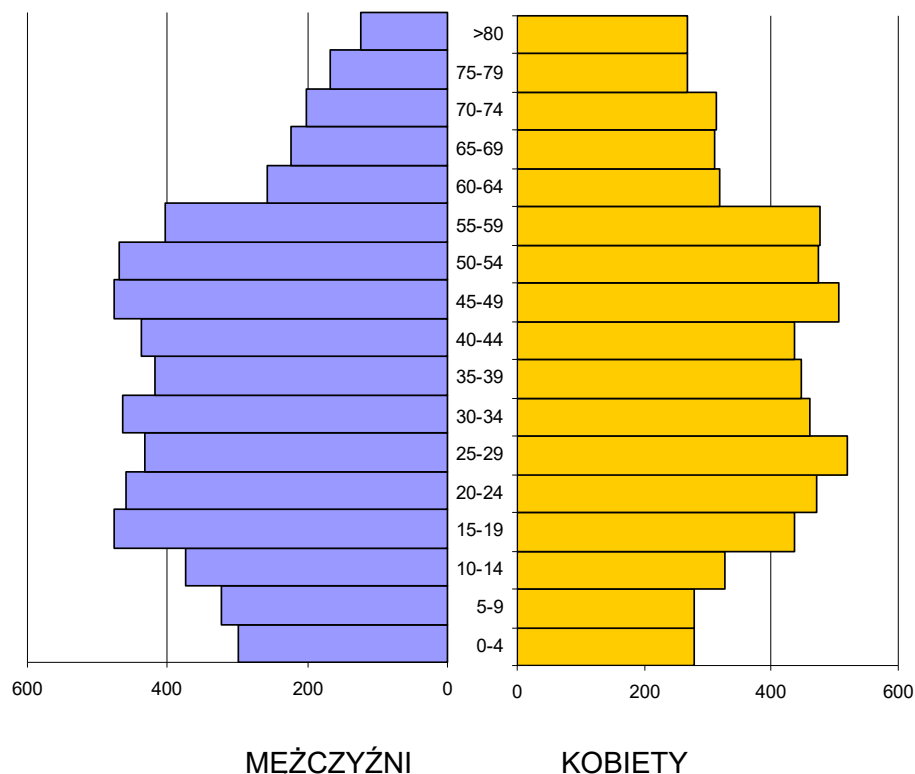

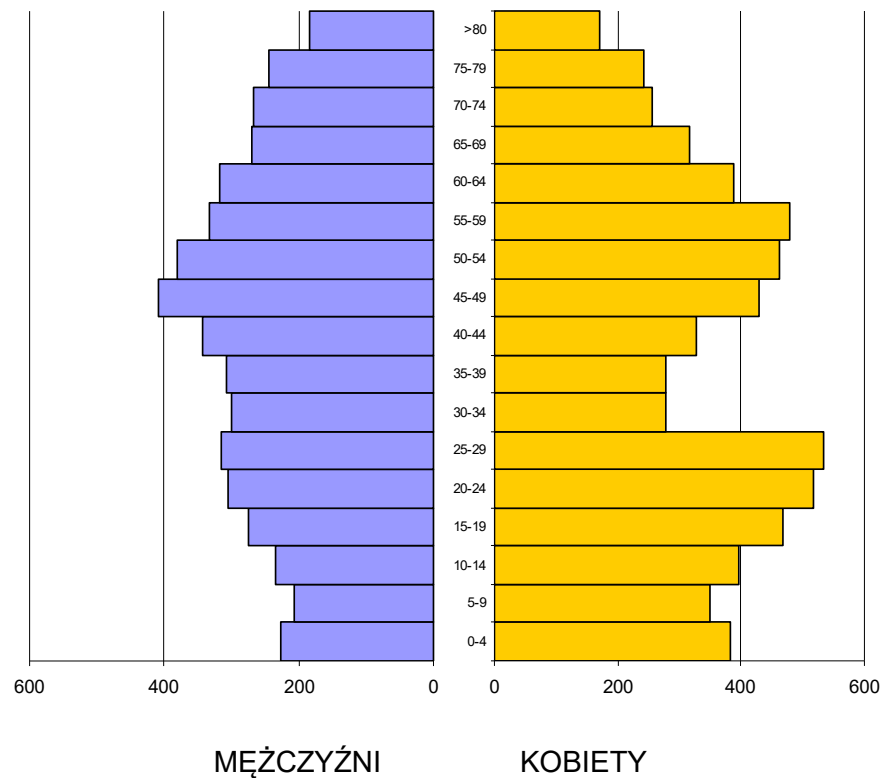
Dane z metody ekstrapolacji świadczą o tym, że liczba ludności nie będzie stabilna. Najbardziej prawdopodobny jest wariant średni, który przewiduje znaczny wzrost liczby mieszkańców gminy. Wariant minimalny zakłada niewielki wzrost liczby ludności, natomiast wariant maksymalny wydaje się być zbyt optymistyczny.

Analiza kohortowa zakłada zmniejszenie się liczby ludności, jednak warto podkreślić, że nie uwzględnia ona procesów migracyjnych. Pozwoliła jednak ona pokazać strukturę ludności według płci i wieku. Struktura taka jest niezwykle przydatna przy określaniu różnego rodzaju wskaźników i zapotrzebowań. W tym celu poniżej prezentuje się piramidy płci i wieku ludności gminy w roku 2007 i 2035.

Struktura płci i wieku w gminie Wilkowice w 2007 roku

Struktura płci i wieku w gminie Wilkowice w 2035 roku

Analizując powyższe piramidy należy podkreślić, że społeczeństwo gminy Wilkowice jest obecnie młode. Proces starzenia się ludności nie następuje tu tak szybko jak w całej Polsce.

Jednak należy mieć na względzie to, że wygląd piramidy powoli przechodzi z typu zastojowego na typ regresywny. Zatem struktura demograficzna w gminie powoli zaczyna zmieniać się w kierunku negatywnym. Sytuacja ta jest typowa dla Polski.

8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków

W granicach administracyjnych gminy Wilkowice zlokalizowane są: obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty objęte ochroną konserwatorską zgodnie z ewidencją zabytków (w tym obiekty sakralne i cmentarze wraz z drzewostanem) - nie wpisane do rejestru zabytków a przedstawiające istotne walory zabytkowe o wartościach lokalnych oraz stanowiska archeologiczne. Wyznaczone zostały również strefy ścisłej i częściowej (pośredniej) ochrony konserwatorskiej.

Zabytki w gminie obejmują obiekty z XIX w. oraz z początków XX w.

Szeroki opis stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków zamieszczono w „Analizie rozwoju historycznego i wartości kulturowych” sporządzonej do poprzednio obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wilkowice wykonanego w 1996 roku. W związku z tym, poniżej prezentuje się jego meritum w postaci obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków, a także stanowisk archeologicznych.

8.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

W granicach gminy Wilkowice zlokalizowane są **dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków** jako dobra kultury. Są to:

- **Muzeum im. Juliana Fałata** - willa z 1910 r. w stylu secesyjno-modernistycznym - „Fałatówka” w Bystrej Śląskiej przy ul. Fałata 34, wraz z ogrodem w granicach działek: 68pb, 105pb, 492/7, 502/3, 503/2 - nr rejestru A - 689/93;
- **Kaplica murowana** z 1810 r. wraz z wyposażeniem wewnętrznym położona w Mesznej przy ul. Agrestowej na działce pgr 561 - nr rejestru A - 712/95.

W/w obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury.

W granicach i otoczeniu tych obiektów obowiązuje rygor wypełniania zaleceń konserwatorskich. Wszelka działalność inwestycyjna, remontowa, zmiana sposobu użytkowania i zagospodarowania obiektów wymaga zezwolenia konserwatora zabytków.

8.2. Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

Na terenie gminy oprócz obiektów wpisanych w rejestr zabytków i objętych ścisłą ochroną konserwatorską zlokalizowanych jest ponad 100 innych obiektów nieruchomości i ruchomych figurujących w ewidencji zabytków, które objęte są pośrednią (częściową) ochroną konserwatorską. Wiele z nich jednak w wyniku przebudowy i modernizacji bez konsultacji i uzgodnień z konserwatorem zabytków utraciło swe pierwotne walory.

Wszystkie obiekty z ewidencji zabytków w przypadku prac remontowych, modernizacyjnych czy adaptacyjnych wymagają uzyskania stosownej opinii służb konserwatorskich przed rozpoczęciem tych prac. Podobnie rozbiórka obiektów zabytkowych (wykazanych w poniższej tabeli) wiąże się z zobowiązaniem uzyskania pozytywnej opinii konserwatora zabytków.

Wykaz nieruchomości obiektów zabytkowych wg ewidencji zabytków

L.P	RODZAJ OBIEKTU	OKRES POWSTANIA	ADRES	UWAGI
1	2	3	4	5
BYSTRA ŚLĄSKA				
1.	Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia N.M.P. -murowany	poł. XIX w.	ul. Szczyrkowska 3	
2.	Zespół zabudowy specjalistycznego szpitala chorób płuc i gruźlicy- murowany	XIX i I poł. XX w.	ul. Fałata 2	
3.	Dom murowany	I. 30-te XX w.	ul. Pod Piekłem 27	dawny nr 5
4.	Dom murowany	4 ćw. XIX w.	ul. Zdrojowa 17	dawny nr 7
5.	Dom murowany	1 ćw. XX w.	ul. Potok 17	dawny nr 9
6.	Chałupa drewniana	1860 r.	ul. Partyzantów 4	dawny nr 18
7.	Stodoła drewniana	1860 r.	ul. Partyzantów 4	dawny nr 18
8.	Chlew drewniany	1860 r.	ul. Partyzantów 4	dawny nr 18
9.	Chałupa drewniana	1880 r.	ul. Niecała 9	dawny nr 27
10.	Stodoła drewniana	1836 r.	ul. Potok 6	dawny nr 30
11.	Dom murowany	1920 r.	ul. Fałata 26	dawny nr 60
12.	Dom drewniany	1920/30 r.	ul. Cicha 3	dawny nr 77
13.	Dom murowany	ok.1930 r.	ul. Cicha 5	dawny nr 79
14.	Dom murowany	1920 r.	ul. Partyzantów 4	pozwolenie na rozbiórkę ZR-B 7351 – H/39/05 z 11.07.2005
BYSTRA KRAKOWSKA				
15.	Budynek Straży Pożarnej - murowany	ok. 1900 r.	ul. Klimczoka (obok nr 151)	
16.	Dom wypoczynkowy „Stefanka” - murowany	1930 r.	ul. Klimczoka 138	
17.	Chałupa drewniana	1890 r.	ul. Dolna 4	dawny nr 8
18.	Stodoła drewniana przy chałupie	1890 r.	ul. Dolna 4	dawny nr 8
19.	Chałupa drewniana	1880 r.	ul. Dębowa 1	dawny nr 21
20.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Karpacka 5	dawny nr 25
21.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Karpacka 1	dawny nr 26
22.	Stodoła drewniana	1880 r.	ul. Klimczoka 223	
23.	Chałupa drewniana	1880 r.	ul. Klimczoka 263	dawny nr 31
24.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Klimczoka 263	obok nr 231
25.	Chałupa drewniana	1890 r.	ul. Klimczoka 74	dawny nr 36
26.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Wrzosowa 4	dawny nr 40
27.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Modrzewiowa 2	dawny nr 41
28.	Dom murowano - drewniany	1928 r.	ul. Lipowa 9	dawny nr 48
29.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Klimczoka 293	dawny nr 54
30.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Klimczoka 118	dawny nr 84
31.	Dom murowany	1920 r.	ul. Dolna 1	dawny nr 87
32.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Jodłowa 2	dawny nr 88
33.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Klimczoka 62	dawny nr 116
34.	Chałupa drewniana	-	ul. Klimczoka 64	
35.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Klimczoka 98	dawny nr 117
36.	Budynek szkoły murowany	1900 r.	ul. Klimczoka 68	
37.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Klimczoka 11	dawny nr 133
38.	Chałupa drewniana	1910 r.	ul. Bliska 2	dawny nr 134
39.	Chałupa drewniana	1925 r.	ul. Klimczoka 169	dawny nr 164

40.	Dom murowano - drewniany	1928 r.	ul. Klimczoka 106	dawny nr 174
41.	Dom murowany	1931 r.	ul. Klimczoka 84	dawny nr 222
42.	Dom murowany	XIX/XX w.	ul. Łukowa 4	dawny nr 229
43.	Dom murowany	1900 r.	ul. Skośna 66	dawny nr 331
M E S Z N A				
44.	Dom murowany	1920 r.	ul. Handlowa 6	dawny nr 40
45.	Chałupa drewniana	1890 r.	ul. Agrestowa 6	dawny nr 76
46.	Chałupa drewniana	1912 r.	ul. Energetyków 51	dawny nr 70
47.	Dom murowany	1900 r.	ul. Handlowa 23	dawny nr 99
48.	Obora murowana	1890 r.	ul. Handlowa 23	dawny nr 23
49.	Chałupa drewniana	1930 r.	ul. Handlowa 13	dawny nr 108
W I L K O W I C E				
51.	Kościół parafialny - murowany	1880 r.	ul. Kościelna 14	
52.	Plebania - murowana	1880 r.	ul. Kościelna 14	
53.	Budynek parafialny - drewniany	1920 r.	ul. Kościelna	
54.	Zespół zabudowy szpitala kolejowego	-	ul. Żywiecka	
55.	Szkoła podstawowa - murowana	1880/90 r.	ul. Kościelna 10	
56.	Chałupa drewniana	1880 r.	ul. Wyzwolenia 229	dawny nr 13
57.	Chałupa drewniana	1880 r.	ul. Narciarska 4	dawny nr 15
58.	Karczma - murowana	1911 r.	ul. Kościelna	obecnie Dom Pomocy Społ.
59.	Dom murowany	1880 r.	ul. Krucza 7	dawny nr 36
60.	Dom murowany	1930 r.	ul. Zawila 3	dawny nr 53
61.	Chałupa drewniana	1860 r.	ul. Cmentarna 11	dawny nr 82
62.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Wyzwolenia 117	dawny nr 92
63.	Karczma murowana	II poł. XIX w.	ul. Żywiecka 86	
64.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Żywiecka 86 (88)	dawny nr 114
65.	Stodoła przy chałupie	XIX/XX w.	ul. Wyzwolenia 127	
66.	Chałupa drewniana	1890 r.	ul. Wyzwolenia 127	dawny nr 202
67.	Dom murowany	1880 r.	ul. Żywiecka 55 a,b	dawny nr 204
68.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Wyzwolenia 173	dawny nr 207
69.	Dom drewniano – murowany	3 ćw. XX w.	ul. Graniczna 1	dawny nr 210
70.	Chałupa drewniana	1800 r.	ul. Żywiecka 25	dawny nr 215
71.	Chlew drewniany	1900 r.	ul. Żywiecka 25	
72.	Chałupa drewniana	1890 r.	ul. Wyzwolenia 145	dawny nr 221
73.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Żywiecka 85	dawny nr 257
74.	Kuźnia murowana	XIX/XX w.	ul. Siewna 3	dawny nr 307
75.	Chałupa drewniany	1920 r.	ul. Sienna 3	dawny nr 307
76.	Chałupa drewniana	1900 r.	ul. Wyzwolenia 139	dawny nr 315
77.	Dom murowany	1929 r.	ul. Wyzwolenia 105	dawny nr 318
78.	Dom murowany	1928 r.	ul. Wyzwolenia 88	dawny nr 337
79.	Dom murowany	1920 r.	ul. Wyzwolenia 225	dawny nr 355
80.	Dom murowany	I. 20-te XX w.	ul. Żywiecka 127	dawny nr 425
81.	Dom murowany	1930 r.	ul. Zamknięta 1	dawny nr 511
82.	Dom drewniany	1880 r.	ul. Turystyczna 3	pozwolenie na rozbiórkę ZR-B 7351 – 1/H/10/07 z 2007
W I L K O W I C E - H U C I S K A				
83.	Dom murowany	1880 r.	ul. Wyzwolenia 269	dawny nr 5
84.	Chałupa drewniana	1930 r.	ul. Wyzwolenia 309	dawny nr 23

85.	Dom murowany	1890 r.	ul. Halna 6	dawny nr 42
86.	Stodoła w zagrodzie drewniana	1900 r.	ul. Wyzwolenia 236	wyburzona – pismo konserw. Nr B-NR/MG/4164/1137/240/07 z 19.07.2007

Wykaz ruchomych obiektów zabytkowych wg ewidencji zabytków

L.P	RODZAJ OBIEKTU	OKRES POWSTANIA	ADRES	UWAGI
1	2	3	4	5
BYSTRA ŚLĄSKA				
1.	Figura przydrożna kamienna, krucyfiks na postumencie z płaskorzeźbionymi postaciami świętych	koniec XVIII w.	obok kościoła NMP	
MESZNA				
2.	Kaplica murowana	ok. 1880 r.	ul. Orczykowa 25	
WILKOWICE				
3.	Kapliczka przy kościele - murowana	1890 r.	ul. Kościelna	
4.	Kapliczka przy kościele - murowana	1880 r.	ul. Kościelna	
5.	Kapliczka - murowana	1850 r.	ul. Wyzwolenia 239	
6.	Kapliczka - murowana	1857 r.	ul. Kwiatowa 17	
7.	Kapliczka - murowana	1816 r.	ul. Żywiecka 47	

Wykaz cmentarzy objętych ochroną:

1. Cmentarz parafialny w Wilkowicach.
2. Cmentarz parafialny w Bystrej Krakowskiej.
3. Cmentarz parafialny w Bystrej Śląskiej.
4. Cmentarz parafialny w Mesznej.

8.3. Obiekty archeologiczne

Na terenie gminy Wilkowice zarejestrowano znikome ilości stanowisk ze śladami osadnictwa - głównie z okresu pradziejów, okresu nowożytnego oraz późnego średniowiecza. Lokalizację poszczególnych stanowisk w granicach opracowania planu, ich funkcję i chronologię przedstawia poniższa tabela.

L.P (NR STANOW. NA MAPIE)	MIEJSCOWOŚĆ	NR STANOW. W MIEJSCOWOŚCI	FUNKCJA STANOWISKA	CHRONOLOGIA	UWAGI
1.	Bystra Kr.	1	ślady osadnictwa	późne średniowiecze, okres nowożytny	stanowisko zweryfikowane pozytywnie

2.	Bystra Kr.	2	ślady osadnictwa	pradzieje, okres nowożytny	j.w.
3.	Wilkowice	3	ślady osadnictwa	okres nowożytny	j.w.
4.	Wilkowice	4	ślady osadnictwa	pradzieje, okres nowożytny	j.w.
5.	Wilkowice	1	ślady osadnictwa	epoka kamienia	stanowisko z dawnych badań, archiwalne, o niepotwierdzonej lokalizacji
6.	Wilkowice	2	ślady osadnictwa	pradzieje	j.w.

Wszystkie stanowiska ujęte w powyższym zestawieniu znajdują się pod ochroną konserwatorską, której strefa rozciąga się w promieniu ok. 20 - 40 m od ich centrum.

**Strefa 40 m dla stanowiska nr 4 - w Wilkowicach,
strefa 20 m dla stanowisk nr 2 - w Bystrej oraz 3 - w Wilkowicach.**

Stanowisko nr 1 - w Bystrej zlokalizowane na działce nr 223/1 położonej przy ul. Jasnej 21 postuluje się objęciem strefą ochronną w granicach całej działki.

Stanowisko nr 3 i 4 w Wilkowicach występuje w rejonie pasa terenu rezerwowanego pod przebieg drogi szybkiego ruchu relacji Bielsko-Biała - Żywiec - Zwardoń - granica państwa (Bratysława), w związku z czym **wszelkie prace ziemne związane z realizacją tej drogi powinny być prowadzone pod nadzorem służb archeologicznych.**

Ogół stanowisk z wykazu jest objęty zakazem wszelkich działań niszczących jak: głęboka orka, prace wybierzykowe, niwelacyjne. Działalność inwestycyjna jak; melioracje, gazyfikacja, prace wodno-kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane muszą być bezwzględnie zgłaszane i uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na określonych indywidualnie zasadach, z ewentualnością nakazu przebadania terenu -poprzedzającego inwestycję, na koszt inwestora.

8.4. Wnioski

Analiza zasobów środowiska kulturowego pozwala na określenie głównych uwarunkowań, które będą miały wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy:

- Gmina posiada stosunkowo duży zasób obiektów zabytkowych. Koncentrują się one w historycznych częściach wsi. Zachowała się przede wszystkim tradycyjna zabudowa drewniana, a także pojedyncze zespoły oraz liczne kapliczki i figury przydrożne, a także zabytki archeologiczne.
- Zachowały się czytelne historyczne układy przestrzenne wsi, które niewątpliwie wywierają olbrzym wpływ na zagospodarowanie.
- Z punktu widzenia turystyki występuje zbyt mała promocja występujących tu elementów środowiska kulturowego.
- W zabudowie wsi widoczna jest różnorodność form architektonicznych (zabudowa tradycyjna drewniana, zabudowa murowana nawiązująca do tradycyjnych form i współczesna zabudowa nie kontynuująca cech tradycyjnych). Występuje znaczne zróżnicowanie gabarytów i układu domu na działce. Często brak dbałości o ogrodzenie i zieleń przydomową.
- Krajobraz kulturowy na który składają się pasma zabudowy w dolinach rzecznych i prostopadłe rozchodzące się łany pól uprawnych, których zamknięcie stanowią grzbiety gór, zachował tu wiele pierwotnych cech. Coraz silniej pojawia się jednak tendencja do zabudowania najbardziej eksponowanych terenów o wybitnych wartościach krajobrazu.

- Niekorzystnym kierunkiem w kształtowaniu układów zabudowy jest rozpraszanie zabudowy daleko poza tradycyjnymi układami osadniczymi, na otwartych stokach i wierzchołkach, poza zasięgiem sieci uzbrojenia technicznego oraz dróg.
- Przestrzenie publiczne, szczególnie centra wsi, w których skupia się życie i których wygląd wpływa na postrzeganie wsi są często mało atrakcyjne (zabudowa, chodniki, oświetlenie, zieleni).
- Na terenie gminy znajdują się: Park Krajobrazowy Beskidu Małego i Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego oraz ich otuliny. Na tym obszarze obowiązywać będą zasady i kierunki działania, które znajdują się w opracowywanych obecnie Planach Ochrony Parków Krajobrazowych Beskidu Małego i Śląskiego.

-WÓJT GMINY WILKOWICE-

WILKOWICE

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY**

-KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO-

**OPRACOWANIE:
KONSORCJUM FIRM:**

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO SP. Z O.O.

ul. Wapienicka 24a

43 - 382 Bielsko-Biała

PRACOWNIA PROJEKTOWA „URBANISTA”

ul. Pięciu Stawów 11/53

43 - 316 Bielsko-Biała

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr inż. arch. Joanna Kaczmarek-Mikuszewska

- członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-265

mgr Jan Kohut - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-231

mgr Ewa Tkocz - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-235

mgr Iwona Górską - członek POIU z/s w Katowicach nr wpisu KT-185

mgr inż. Mateusz Czerch

Danuta Romańczyk

Ewa Babińska

Spis treści

	Strona
1. Główne funkcje i cele rozwoju gminy	1
1.1. Wizja i misja rozwoju gminy	1
1.2. Cele rozwoju gminy	2
1.2.1. Cele gospodarcze i przestrzenne	2
1.2.2. Cele społeczne	2
1.2.3. Cele ochronne	2
2. Główne kierunki zmian w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	4
2.1. Założenia wstępne	4
2.2. Zakres zmian w strukturze funkcjonalno - przestrzennej	4
2.3. Zasady kształtowania i rozwoju struktury przestrzennej gminy oraz poszczególnych terenów	5
3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów	7
3.1. Zespoły urbanistyczne mieszkaniowe	7
3.2. Zespoły urbanistyczne usługowe	9
3.3. Zespoły urbanistyczne aktywności gospodarczej	10
3.4. Zespoły urbanistyczne zieleni i wód	11
3.5. Zespoły urbanistyczne rolnicze	12
3.6. Zespoły urbanistyczne infrastruktury komunikacyjnej	13
3.7. Zespoły urbanistyczne infrastruktury technicznej	13
4. Obszary i zasady ochrony środowiska i przyrody	14
4.1. Obszary sieci NATURA 2000	14
4.2. Parki Krajobrazowe Beskidu Małego oraz Beskidu Śląskiego	15
4.3. Ochrona wód podziemnych i ujęć wodnych	16
4.4. Ochrona wód powierzchniowych	16
4.5. Ochrona lasów	17
4.6. Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem i odpadami	18
4.7. Ochrona świata roślinnego i zwierzęcego	18
4.8. Obszary narażone na zalewy powodziowe	18
4.9. Obszary narażone na osuwiska (OS)	19
5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego	21
5.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej	22
5.2. Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej	22
5.3. Strefa ochrony zabytków (stanowisk) archeologicznych	23
5.4. Ustalenia dodatkowe	23
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące systemu komunikacji i transportu	24
6.1. Układ dróg publicznych	24
6.2. Komunikacja kolejowa	25
7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej	26
7.1. Zaopatrzenie w wodę	26
7.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	26
7.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów	26
7.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną	27
7.5. Zaopatrzenie w gaz	27
7.6. Zaopatrzenie w energię cieplną	27
7.7. Telekomunikacja	28

8. Inwestycje celu publicznego	29
8.1. Inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym	29
8.2. Inwestycje o znaczeniu lokalnym	29
9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	30
9.1. Uwarunkowania zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych	30
9.1.1. Kierunki rozwoju obszarów wiejskich	30
9.1.2. Zagospodarowanie terenów rolnych - gruntów ornych, łąk i pastwisk	31
9.2. Tereny lasów i zadrzewień	31
10. Obszary wymagające sporządzenia planu miejscowego, w tym zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych	32
11. Synteza przyjętych rozwiązań	33
11.1. W zakresie funkcji mieszkaniowej	33
11.2. W zakresie funkcji usługowej	33
11.3. W zakresie funkcji produkcyjno - usługowej	33
11.4. W zakresie usług turystyki, rekreacji i sportu	33
11.5. W zakresie systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	34
11.6. W zakresie ochrony środowiska i przyrody	34
11.7. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków	34

1. Główne funkcje i cele rozwoju gminy

1.1. Wizja i misja rozwoju gminy

Wizja rozwoju Gminy Wilkowice to pożądaný obraz jej przyszłej sytuacji odnoszącej się do następnego pokolenia. Dąży się aby Wilkowice były:

- *Gminą o pozytywnym wizerunku, rozpoznawalną przez mieszkańców regionu i kraju, znaną także poza jego granicami*
- *Gminą, w której rozwój turystyki i innych dziedzin gospodarczych nie wpływa negatywnie na stan środowiska*
- *Gminą, której mieszkańcy wyróżnia gościnność, otwartość i tolerancja, przedsiębiorczość, a także profesjonalizm w działaniu*
- *Gminą, której mieszkańcy współpracują solidarnie na rzecz rozwoju lokalnego*
- *Gminą kultywującą tradycje i dbającą o kulturowe dziedzictwo*
- *Gminą, w której mieszkańcy czują się bezpiecznie i żyją w czystym środowisku*
- *Gminą, w której istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej*
- *Gminą nowoczesną, otwartą na innowacje i nowe rozwiązania technologiczne*
- *Gminą z wysokim poziomem edukacji umożliwiającej rozwój talentów i znalezienie się na rynku pracy*
- *Gminą z efektywnym i nowoczesnym systemem kształcenia ustawicznego dostosowanym do potrzeb rynku pracy*
- *Gminą z ukształtowaną i wypromowaną ofertą turystyczną*
- *Gminą z jasną i czytelną informacją*
- *Gminą z rozbudowaną i zmodernizowaną infrastrukturą zgodną z potrzebami mieszkańców i turystów*

Osiągnięcie oczekiwanej wizji rozwoju gminy powinno sprawić, że:

- poprawie ulegnie poziom wykształcenia, zamożności, poszanowania prawa i bezpieczeństwa mieszkańców,
- mieszkańcy gminy wolni będą od zagrożeń, jakie niosą z sobą patologie społeczne,
- społeczność gminy doceniać będzie wagę ochrony środowiska, dbać o dobrą kulturę materialną, o rozwój oświaty i edukacji młodzieży; otaczać opieką ludzi starszych i potrzebujących:
  - ⇒ będzie społecznością, w której współpraca i szacunek wzajemny stanie się czymś naturalnym,
  - ⇒ społecznością podejmującą wspólne działania zmierzające do jej rozwoju i współpracującą z władzami lokalnymi w realizacji wspólnych celów,
  - ⇒ społecznością ceniącą własne przekonania i hierarchie wartości, lecz równocześnie otwartą i tolerancyjną w stosunku do odmiennych przekonań innych ludzi i środowisk.

Misję rozwoju zgodnie ze Strategią rozwoju gminy formułuje się następująco:

Rozwój gminy Wilkowice w oparciu o posiadane walory przyrodnicze, krajobrazowe, położenie geograficzne oraz mądrość i umiejętność współpracy mieszkańców w dążeniu do wspólnych celów

1.2. Cele rozwoju gminy

1.2.1. Cele gospodarcze i przestrzenne

- kształtowanie struktury osadniczej gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- stworzenie strefy aktywizacji gospodarczej gminy,
- ochrona walorów środowiska naturalnego i kulturowego gminy.

1.2.2. Cele społeczne

- rozwój mieszkalnictwa (wskazanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową), wskazanie terenów o większej intensywności zabudowy, korekta terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- poprawa standardów mieszkaniowych poprzez modernizację systemu komunikacji publicznej, rozwój infrastruktury technicznej,
- porządkowanie terenów w zakresie „czystości” funkcji - zabezpieczenie interesów prawnych właścicieli jak również inwestorów,
- ciągły rozwój systemu usług i zwiększanie miejsc pracy, zapobieganie bezrobociu.

1.2.3. Cele ochronne

- konsekwentna ochrona wartości środowiska:
  - ⇒ poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez: ograniczenie emisji, minimalizację uciążliwości od transportu kołowego, ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ograniczenie emisji przemysłowych (niska i wysoka),
  - ⇒ prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej, w tym: ochrona przeciwpowodziowa, realizacja kompleksowych inwestycji w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej, poprawa jakości wody pitnej, regulacja stosunków wodnych na terenie gminy,
  - ⇒ poprawa jakości gleb, ochrona powierzchni ziemi poprzez: ochronę wierzchniej warstwy gleb, przywrócenie wartości użytkowych gleb oraz racjonalną gospodarkę rolną,
  - ⇒ zmniejszenie uciążliwości hałasu poprzez: ograniczenie emisji hałasu produkcyjnego i pochodzącego od ciągów komunikacyjnych, ograniczenie emisji hałasu z innych źródeł (punktowych),
  - ⇒ zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych, w tym: ochrona i renaturalizacja ekosystemów, ochrona elementów przyrody ożywionej i nieożywionej, zwiększenie powierzchni biologicznie czynnych,
  - ⇒ prowadzenie racjonalnej gospodarki odpadami poprzez: likwidację dzikich składowisk odpadów i utrzymanie czystości, rozwój selektywnej zbiórki odpadów, ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów komunalnych, wdrażanie systemu gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
  - ⇒ zagospodarowanie terenów antropogenicznych poprzez: tworzenie parków, terenów zielonych i miejsc wypoczynkowo-rekreacyjnych,
- ochrona i przywracanie ładu przestrzennego:
  - ⇒ utrzymanie przeznaczenia terenów wynikających z historycznego ukształtowania się struktury osadniczej z zachowaniem „czystości” funkcji,
  - ⇒ określenie odpowiednich parametrów w zakresie zagospodarowania terenów budowlanych (m.in.: powierzchnia biologicznie czynna, powierzchnia zabudowy, forma i gabaryty obiektów),
  - ⇒ ochrona terenów naturalnych o niskim stopniu przekształcenia, przed przejmowaniem pod urbanizację;
- ochrona i eksponowanie walorów krajobrazowych:

- ⇒ zagospodarowanie obszarów i obiektów objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych zgodnie z ich planami ochrony lub ustaleniami dotyczącymi ich ochrony w porozumieniu z administratorem obszaru chronionego,
- ⇒ utrzymanie i kształtowanie zieleni urządzonej,
- ⇒ dążenie do zachowania równowagi ekologicznej, zwłaszcza w terenach o wzmożonej penetracji rekreacyjnej,
- ⇒ kształtowanie zabudowy zharmonizowanej z walorami krajobrazowymi;
- ochrona przed oddziaływaniem klęsk żywiołowych:
  - ⇒ wyznaczenie terenów stref przepływów wezbrań powodziowych - zgodnie z ustawą Prawo wodne,
  - ⇒ ustalenie zasad lokalizacji obiektów budowlanych na obszarach zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych,
  - ⇒ ustalenie zasad lokalizacji obiektów budowlanych w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych.

2. Główne kierunki zmian w strukturze funkcjonalno - przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Położenie geograficzne, administracyjne i walory naturalne oraz dotychczasowe zagospodarowanie pozwalają stwierdzić, że gmina Wilkowice pełni i pełnić będzie ważną rolę w strukturze funkcjonalno - przestrzennej powiatu bielskiego i całych Beskidów.

Wykorzystane do tego zostaną atuty:

- dogodnego położenia komunikacyjnego - bezpośrednie połączenie z Bielskiem - Białą (drogą krajową 69, a w przyszłości ekspresową S69) oraz ze Szczyrkiem i Wisłą drogą wojewódzką 942.
- atrakcyjne, uzbrojone tereny dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej,
- wysokie walory środowiska dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej w różnych formach.

Rozwój przestrzenny gminy będzie więc preferować funkcje:

- 1) mieszkaniową,
- 2) turystyczno – rekreacyjną,
- 3) usług dla ludności oraz komercyjnych,
- 4) produkcyjno – usługową,
- 5) produkcji rolniczej i leśnej,

przy założeniu zrównoważonego rozwoju, podporządkowanego zasadom ochrony środowiska.

2.1. Założenia wstępne

Na konieczność zmian w przestrzennej strukturze gminy wpływa szereg czynników ekonomicznych i przyrodniczych, z których przede wszystkim uwzględnić należy:

- dotychczasowy ruch budowlany,
- potrzeby zabezpieczenia terenów budowlanych wynikające z liczby wniosków złożonych przez inwestorów,
- wzrastające znaczenie zagospodarowania turystycznego i usług towarzyszących (gastro nomia, miejsca noclegowe, szlaki turystyczne, ścieżki spacerowe i dydaktyczne, trasy turystyki rowerowej, miejsca widokowe itp.).

Dla osiągnięcia równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym, powodowanym głównie przez dynamiczny rozwój turystyki, a środowiskiem przyrodniczym, potrzebne są działania, mające na celu:

- urozmaicenie sezonu turystycznego i równomierne rozłożenie natężenia ruchu turystycznego w ciągu roku,
- rozszerzenie oferty wypoczynkowo-turystycznej, o obiekty lokalizowane poza miejscami aktualnie najbardziej atrakcyjnymi pod względem turystycznym, przyrodniczym i krajobrazowym,
- rozwój nowych produktów i atrakcji turystycznych,
- ochronę terenów identyfikowanych jako cenne przyrodniczo.

2.2. Zakres zmian w strukturze funkcjonalno - przestrzennej

Studium wskazuje następujące kierunki zmian w strukturze przestrzennej, które powinny stanowić podstawę działań władz samorządowych poprzez wprowadzanie odpowiednich aktów prawa miejscowego:

- poprawa wizerunku gminy:
  - ⇒ tworzenie i odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni publicznych,
  - ⇒ uwzględnianie wymogów ochrony dóbr kultury, promocja i ekspozycji obiektów o unikalnych wartościach,

- dążenie do zrównoważonego rozwoju gminy - wzrost terenów zainwestowanych w równowadze z wartościami środowiska,
- utrzymanie i ochrona funkcji mieszkaniowej w ukształtowanych zespołach zabudowy, uzupełnienie brakującej infrastruktury technicznej i dojazdów,
- uzupełnianie zabudowy w terenach ekstensywnie zainwestowanych, jeżeli istnieje w nich możliwość wprowadzenia pełnego uzbrojenia technicznego i komunikacji,
- przeznaczenie pod zabudowę produkcyjną i usługową terenów położonych wzdłuż głównych dróg - krajowej i wojewódzkiej, oraz sukcesywne przekształcanie istniejących funkcji związanych ze stałym pobytem ludzi oraz produkcji żywności w funkcję produkcyjno - usługową w strefach negatywnego oddziaływania tych dróg na środowisko,
- urządzenie terenów rekreacji i sportu, urządzeń rekreacyjnych dla dzieci, ścieżek spacerowych, małej architektury itp. poprzez tworzenie centrów aktywnych form rekreacji i wypoczynku,
- stworzenie strefy aktywności gospodarczej - miejsca potencjalnych inwestycji.

Główne priorytety przestrzenne zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice:

- poprawa stanu technicznego i rozbudowa dróg publicznych i chodników,
- budowa parkingów, mostów i kładek,
- budowa zbiorników małej retencji i rozbudowa sieci wodociągowej,
- modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- budowa i rozbudowa obiektów sportowych (np. pod stokiem Magurki, przy ul. Szkolnej, na północnym stoku w Bystrej i na stoku w Miesznej),
- budowa tras do uprawiania narciarstwa klasycznego,
- budowa tras rowerowych, konnych, biegowych i przyrodniczo - dydaktycznych,
- utworzenie i zagospodarowanie terenów rekreacyjnych (np. torów do jazdy na rowerach górskich, nartorolkach, sankorolkach),
- uzbrojenie terenu na południu gminy wzdłuż projektowanej drogi ekspresowej (stworzenie terenu aktywności gospodarczej).

2.3. Zasady kształtowania i rozwoju struktury przestrzennej gminy oraz poszczególnych terenów

Przyjęte w Studium kierunki rozwoju struktury przestrzennej opierają się na wynikach kompleksowej analizy możliwości rozwoju i waloryzacji terenów uwzględniającej między innymi stan istniejącego zainwestowania, warunki ekofizjograficzne, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, realia ekonomiczne oraz potrzeby i aspiracje mieszkańców. W przypadku gminy Wilkowice duże znaczenie mają omówione wcześniej zasady ochrony walorów środowiska i rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także wpływ położenia znacznej części obszaru gminy na terenie Parków Krajobrazowych: Beskidu Małego i Śląskiego oraz ich otulin.

W związku z wymienionymi uwarunkowaniami przyjęto następujące zasady kształtowania i rozwoju struktury przestrzennej:

- zakłada się utrzymanie i rozwój układu przestrzennego o przebiegu równoleżnikowym z zachowaniem w Wilkowicach ośrodka centralnego, obsługującego pozostałe jednostki wiejskie,
- główna struktura osadnicza winna rozwijać się w nawiązaniu do istniejących układów przestrzennych - w formie ich rozbudowy, a nowe zespoły zabudowy mogą być projektowane tylko w przypadkach uzasadnionych względami społecznymi z zachowaniem uwarunkowań ochrony środowiska,

- jako „rozwojowe” w okresie perspektywicznym mogą być traktowane tylko te tereny, którym zapewnia się całoroczną dostępność komunikacyjną, możliwość korzystania z urządzeń usługowych i realne, uzasadnione ekonomicznie, warunki odprowadzania i oczyszczania ścieków. Rozwiązanie tych problemów należy uznać za obowiązek samorządu gminy.
- obszar potencjalnego rozwoju osadnictwa powinien być ograniczony do określonych na rysunku Studium „obszarów kształtowania układu osadniczego, usług i produkcji” - obejmujących większe zespoły istniejącej i projektowanej zabudowy oraz przyległe tereny o korzystnych warunkach fizjograficznych,
- w związku z wysokimi kosztami i ograniczonymi możliwościami budowy komunalnej sieci kanalizacyjnej, w pierwszej kolejności należy zapewnić obsługę terenów stanowiących skupiska zwartej zabudowy - położonych w sąsiedztwie istniejących projektowanych odcinków sieci magistralnych,
- pożądaną formą zabudowy mieszkaniowej mogą być zespoły „skoncentrowanego budownictwa jednorodzinnego” lub innych form zorganizowanej działalności inwestycyjnej. W Studium nie przesądza się o lokalizacji takich zespołów, pozostawiając to do ewentualnego rozstrzygnięcia w planach miejscowych po podjęciu stosownej uchwały przez Radę Gminy,
- większe zespoły usługowe o charakterze „ponadpodstawowym” powinny być realizowane w centrum gminy, natomiast inne nieuciążliwe obiekty usługowe i produkcyjne o charakterze lokalnym mogą być sytuowane w terenach mieszkaniowych,
- w obrębie obszarów uzbrojonych lub przewidzianych do uzbrojenia powinna obowiązywać zasada oszczędnego gospodarowania terenami. Tam, gdzie jest to możliwe, urządzenia usługowe należy koncentrować lub łączyć w formie obiektów wielofunkcyjnych. W studium określa się podstawowe kierunki i wskaźniki zagospodarowania poszczególnych terenów, natomiast ich uściślenie zaleca się w planach miejscowych.

3. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

W celu ochrony i zapewnienia zrównoważonego rozwoju, którego instrumentem jest m.in. prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej w gminie, studium wyznacza następującą hierarchiczną strukturę urbanistyczną:

1. **poziom I - zespoły dzielnicowe (jednostki przestrzenne)**, które stanowią trzy istniejące obecnie w gminie sołectwa: Wilkowice, Bystra i Mieszna.
2. **poziom II - zespoły urbanistyczne:**
  - mieszkaniowe,
  - usługowe,
  - aktywności gospodarczej,
  - zieleni i wód,
  - rolnicze,
  - infrastruktury komunikacyjnej,
  - infrastruktury technicznej.
3. **poziom III - tereny** wyznaczone w ramach zespołów urbanistycznych obszary, którym studium przypisuje odpowiednie ustalenia tekstowe. Na rysunku studium są one oznaczane właściwymi symbolami.

3.1. Zespoły urbanistyczne mieszkaniowe

W studium zachowuje się dotychczasowe zainwestowanie terenów mieszkaniowych, a ich rozwój będzie następował poprzez:

- uzupełnianie zabudowy (dogęszczanie) w istniejących zespołach zabudowy, posiadających pełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną i komunikację, wymagających ewentualnie rozbudowy sieci wewnętrznej,
- realizację zabudowy w zespołach rozwijających się, wymagających budowy dróg i uzbrojenia technicznego,
- restrukturyzację istniejącej zabudowy zdekapitalizowanej, w złym stanie technicznym lub nie spełniającej wymogów prawa budowlanego.

Równocześnie „studium” określa tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej, które ze względu na warunki niekorzystne dla zamieszkania stałego, (położone głównie wzdłuż uciążliwych szlaków komunikacyjnych) należy sukcesywnie przekształcać w kierunku funkcji usługowych.

W ramach zespołów urbanistycznych mieszkaniowych na obszarze Gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej **MW**,
2. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej **MN**,
3. Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej **MU**,
4. Tereny zabudowy rekreacyjnej (letniskowej) **ML**.

Przeznaczenie podstawowe dla terenów mieszkaniowych:

MW - tereny istniejącej lokalizacji zabudowy wielorodzinnej,

MN - tereny przeznaczone są dla lokalizacji budynków mieszkalnych jednorodzinnych: w formie jednej bryły lub zespołu budynków, z dopuszczeniem w ograniczonym zakresie powierzchniowym zagospodarowania różnymi formami działalności gospodarczej i usługowej ; a także dla budynków gospodarczych i garaży,

MU - tereny przeznaczone są dla lokalizacji budynków mieszkalnych z równoczesną funkcją usługową oraz obiektów użyteczności publicznej,

ML - tereny przeznaczone dla lokalizacji budynków rekreacji indywidualnej (w tym istniejące budynki letniskowe) z zastrzeżeniem, iż dopuszcza się zmianę ich sposobu użyt-

kowania na budynki mieszkalne jednorodzinne bez zwiększania ich powierzchni użytkowej oraz bez możliwości lokalizacji w nich dopuszczonych dla zabudowy jednorodzinnej funkcji usługowych.

Przeznaczenie uzupełniające dla terenów mieszkaniowych:

Z uwagi na skalę i szczegółowość sporządzania studium dla każdego terenu w ramach zespołów urbanistycznych mieszkaniowych przeznaczeniami mogącymi występować dodatkowo w jego granicach mogą być: drogi publiczne, drogi wewnętrzne, drogi piesze i rowerowe, parkingi wewnętrzne, różne formy zieleni towarzyszącej obiektom budowlanym, a także zieleni izolacyjna, obiekty małej architektury oraz urządzenia i elementy infrastruktury technicznej, pod warunkiem ich zdefiniowania w przyszłych planach miejscowych.

Dla potrzeb społeczności lokalnej przy terenach **MW** umożliwia się lokalizację urządzeń rekreacji, a także placów zabaw. W terenach **MN**, **MU** w procesie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego możliwe jest wyznaczenie konkretnych terenów dla lokalizacji budynków zamieszkania zbiorowego, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zabudowy rekreacji indywidualnej, przy zachowaniu ogólnych parametrów kształtowania zabudowy określonych w studium.

Dla terenów oznaczonych symbolem „MW”, „MN”, „MU” i „ML” studium określa następujące kierunki kształtowania zabudowy i zagospodarowania:

- należy tak kształtować zabudowę, aby zminimalizować jej negatywny wpływ na walory wizualne i atrakcyjność krajobrazu,
- należy zapewnić ochronę walorów krajobrazowych i przyrodniczych przed nieplanową zabudową rozproszoną,
- dla nowych terenów budowlanych - parametry działek budowlanych należy dopasować do ustaleń w tym zakresie w zależności od rodzaju terenu,
- należy stosować tradycyjne materiały wykończeniowe /cegła, drewno, kamień/,
- zakazuje się stosowania ogrodzeń z prefabrykatów betonowych,
- w stosunku do budynków istniejących, których forma architektoniczna nie spełnia określonych wymogów, zaleca się stopniową zmianę ich formy przy okazji remontów, przebudowy lub nadbudowy.

Dla terenów oznaczonych symbolem „MW”, „MN”, „MU” i „ML” studium określa następujące wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania:

Tabela 1

Wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu	MW	MN	MU	ML
powierzchnia zabudowy	40 – 60 %	30 – 50 %	40 – 60 %	20 – 30 %
powierzchnia biologicznie czynna	20 – 40 %	30 – 50 %	20 – 40 %	30 – 60 %
kształt dachu	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 15° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 30° - 45°	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 30° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 30° - 45°
wysokość budynku	6 – 15 m	6 – 12 m	6 – 12 m	6 – 8 m

3.2. Zespoły urbanistyczne usługowe

W studium zachowuje się dotychczasowe zainwestowanie pod usługi. Wyznacza się jednocześnie nowe tego typu tereny. W ramach zespołów urbanistycznych usługowych na obszarze Gminy Wilkowice wyznacza się:

1. Tereny usług użyteczności publicznej **UP**,
2. Tereny usług **U**,
3. Tereny usług związanych z kultem religijnym **UK**,
4. Tereny usług sportu i rekreacji **US**,
5. Tereny usług turystyki i wypoczynku **UT**,
6. Tereny obiektów i urządzeń rekreacji i sportów narciarskich **UTN**,
7. Tereny pola golfowego **US/R**.

Przeznaczenie podstawowe dla terenów usługowych:

- UP** - tereny przeznaczone dla lokalizacji budynków różnego typu funkcji usług użyteczności publicznej, w tym władz i administracji samorządowej, gospodarczej, finansowej, różnych urzędów, usług straży pożarnej, przedszkoli, szkół, szpitali, przychodni, gabinetów lekarskich, organizacji i służb publicznych,
- U** - tereny przeznaczone dla lokalizacji budynków różnego typu funkcji usług, w tym handlu, usług, gastronomii, biur, hoteli czy usług artystycznych i rozrywkowych,
- UK** - tereny istniejącej zabudowy związanej z kultem religijnym,
- US** - tereny przeznaczone dla lokalizacji budynków i obiektów sportu i rekreacji, hal sportowych, basenów kąpielowych itp., a także otwartych terenów sportowych i rekreacyjnych w tym: boisk, kortów, lodowisk itp.
- UT** - tereny przeznaczone dla lokalizacji budynków i obiektów obsługi turystyki górskiej, ośrodków wypoczynkowych, pensjonatów itp.
- UTN** - tereny przeznaczone dla lokalizacji wyciągów i tras narciarskich oraz obiektów i urządzeń związanych z obsługą tych terenów,
- US/R** - tereny proponowane pod lokalizację pola golfowego oraz obiektów i urządzeń związanych z jego obsługą.

Przeznaczenie uzupełniające dla terenów usługowych:

Z uwagi na skalę i szczegółowość studium, dla każdego terenu w ramach zespołów urbanistycznych usługowych przeznaczeniami mogącymi występować dodatkowo w jego granicach mogą być: drogi publiczne, drogi wewnętrzne, drogi piesze i rowerowe, parkingi, różne formy zieleni towarzyszącej obiektom budowlanym, a także zieleń izolacyjna, obiekty małej architektury, place zabaw oraz obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, pod warunkiem ich zdefiniowania w przyszłych planach miejscowych.

Należy utrwalać i rozwijać gminne centrum administracyjno - usługowe w Wilkowicach, ze szczególnym uwzględnieniem łatwej dostępności podstawowych usług dla ludności. Centrum to powinno stanowić teren inwestycyjny dla nowych struktur centrotwórczych, takich, jak koncentracja obiektów usługowych: handlowo - gastronomicznych, administracyjnych, bankowych, telekomunikacji, zdrowia, kultury, hotelowych itp. Obiekty te winny posiadać wysokie walory użytkowe i estetyczne, przy zachowaniu skali w stosunku do obiektów historycznych.

Centra wiejskie pozostałych dwóch wsi powinny preferować rozwój usług podstawowych, związanych z zaspokojeniem lokalnych potrzeb mieszkańców i turystów.

W procesie przekształceń należy dążyć do poprawy estetyki obiektów oraz do eliminacji barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych. Nie wyznacza się terenów pod lokalizację dużych obiektów handlowych (np. pow. powyżej 2000 m²).

Ze względu na uwarunkowania terenu gminy posiadającej wysokie walory, jak również ze względów ekologicznych i ekonomicznych, funkcja turystyczna powinna być preferowana jako jedna z wiodących funkcji gminy Wilkowice.

Należy dążyć do umocnienia pozycji atrakcyjnego ośrodka turystycznego rangi regionalnej, utworzenia silnego centrum obsługi ruchu turystycznego, wykorzystując korzystne połączenia komunikacyjne i położenie na szlakach turystycznych i krajoznawczych przez atrakcyjne tereny wzdłuż rzeki Białej oraz w górach Beskidu Małego i Śląskiego.

Atrakcyjność gminy powinna zostać również poważnie wzmocniona szeroką ofertą usług gastronomicznych i handlowych w centrach usługowych - gminnym i przy głównych drogach.

Podstawą rozwoju turystyki wielodniowej i świątecznej jest stworzenie bazy noclegowej, która powinna uwzględniać potrzeby turystów o różnym stopniu zamożności oraz fakt nierównomiernego wykorzystania miejsc noclegowych w ciągu roku. W związku z tym hotele o zróżnicowanym standardzie i cenach powinny w okresach mniejszego ruchu turystycznego pełnić funkcję ośrodków szkoleniowych, integracyjnych, „zielonych” szkół i przedszkoli itp.

Należy również pamiętać o coraz to lepszym dostępie do komunikacji publicznej, odpowiednim systemie organizacji ruchu dla samochodów osobowych uwzględniający wzmożony ruch pieszy oraz odpowiedniej ilości miejsc parkingowych w bezpośrednim sąsiedztwie lub w „atrakcyjnej” odległości od terenów skoncentrowanych usług publicznych.

Dla terenów oznaczonych symbolem „UP”, „U”, „US”, „UT”, „US/R” studium określa następujące wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania:

Tabela 2

Wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu	UP, U	US, UT	US/R
powierzchnia zabudowy	40 – 60 %	40 – 60 %	5 – 10 %
powierzchnia biologicznie czynna	20 – 40 %	20 – 40 %	70 – 90 %
kształt dachu	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 30° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 30° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci	dwu lub wielospadowe o nachyleniu 30° - 45°
wysokość budynku	6 – 15 m	6 – 15 m	6 – 10 m

3.3. Zespoły urbanistyczne aktywności gospodarczej

W studium zachowuje się dotychczasowe zainwestowanie terenów produkcyjnych. Przewiduje się jednocześnie przeznaczenie pod tego typu tereny obszary skoncentrowane głównie w południowej części gminy w pobliżu projektowanej drogi ekspresowej S69. Ich rozwój powinien polegać na:

- przekształcaniu funkcji i formy istniejącego zainwestowania,
- intensyfikacji wykorzystania przestrzeni,
- adaptacji obiektów mieszkalnych na funkcje usługowe lub produkcyjne,
- likwidacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze,
- wprowadzaniu zieleni izolacyjnej i ozdobnej,
- ochronie terenów mieszkaniowych i rolniczych przed skutkami oddziaływania lokalizowanych inwestycji.

Należy więc kierunkować rozwój na lokalizacje inwestycji nowoczesnych, wysokich technologii.

Lokalizację inwestycji uciążliwych, wymagających sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, dopuszcza się w strefie oddziaływania projektowanej drogi ekspresowej, poniżej stref ochrony ujęć wodociągowych.

W ramach zespołów urbanistycznych aktywności gospodarczej na obszarze Gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów **P**,
2. Tereny obiektów produkcyjno-usługowych **PU**.

Przeznaczenie podstawowe dla terenów produkcyjnych:

P, PU - tereny przeznaczone są dla zabudowy i zagospodarowania przemysłowego, produkcyjnego, magazynowego, składowego wraz z funkcjami obsługowymi i towarzyszącymi, w tym np: obiektów przemysłu lekkiego, spożywczego, budowlanego, warsztatów i hal produkcyjnych, tartaków wraz z funkcjami towarzyszącymi, usług związanych z produkcją wraz z funkcjami towarzyszącymi, baz, składów, magazynów.

Przeznaczenie uzupełniające dla terenów produkcyjnych:

Z uwagi na skalę i szczegółowość studium dla każdego terenu w ramach zespołów urbanistycznych aktywności gospodarczej przeznaczeniami uzupełniającymi mogą być: drogi publiczne, drogi wewnętrzne, parkingi wewnętrzne, różne formy zieleni towarzyszącej obiektom budowlanym, a także zieleń izolacyjna, obiekty małej architektury, oraz obiekty zaplecza socjalnego, sanitarnego i technicznego, obiekty rzemiosła i wytwórczości, obsługi rolnictwa i leśnictwa, a także urządzenia i elementy infrastruktury technicznej, pod warunkiem ich zdefiniowania w przyszłych planach miejscowych.

Dla terenów oznaczonych symbolem „P” i „PU” studium określa następujące wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania:

Tabela 3

Wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu	P	PU
powierzchnia zabudowy	40 – 70 %	30 – 60 %
powierzchnia biologicznie czynna	10 – 30 %	20 – 40 %
kształt dachu	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 15° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci	dwu lub wielospadowe o jednakowym nachyleniu głównych połaci 15° - 45° dopuszcza się dachy o minimalnym nachyleniu połaci
wysokość budynku	6 – 15 m	6 – 15 m

3.4. Zespoły urbanistyczne zieleni i wód

W studium zachowuje się dotychczasowe przeznaczenie terenów zieleni i wód. Wyznacza się także nowe tereny tego typu.

W ramach zespołów urbanistycznych zieleni i wód na obszarze gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Tereny zieleni parkowej **ZP**,
2. Tereny zieleni urządzonej **ZU**,
3. Lasy państwowe - ochronne **ZLp**,
4. Lasy i zadrzewienia prywatne **ZL**,
5. Tereny wskazane do zalesienia **ZLz**,

6. Tereny zieleni nieurządzonej polan i obszarów przyleśnych **ZE**,
7. Tereny wód powierzchniowych i zieleni przywodnej **ZW**,
8. Projektowane zbiorniki retencyjne **WS**,
9. Cmentarze ze strefami sanitarnymi **ZC**.

Przeznaczenie podstawowe dla terenów zieleni i wód:

- ZP** - tereny przeznaczone są dla zieleni parkowej z funkcjami rekreacyjnymi,
- ZU** - tereny przeznaczone są dla zieleni urządzonej, w tym: parków, zieleńców, zieleni izolacyjnej i pozostałej,
- ZLp,ZL** - tereny przeznaczone dla gospodarki leśnej w lasach prywatnych i państwowych,
- ZLz** - tereny przeznaczone pod zalesienia,
- ZE** - tereny przeznaczone są dla zieleni nieurządzonej polan i obszarów przyleśnych z możliwością prowadzenia gospodarki rolnej oraz utrzymania istniejącej zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej i rekreacyjnej pod warunkiem jednoznacznego wskazania tych terenów w przyszłych planach miejscowych,
- ZW** - tereny przeznaczone dla wód powierzchniowych i zieleni przywodnej z możliwością prac związanych z utrzymaniem koryt wodnych, ochroną przeciwpowodziową i ochroną brzegów, w tym budowę mostów, śluz, przepustów, obwałowań, progów wodnych itp.
- WS** - tereny przeznaczone pod projektowane zbiorniki retencyjne z towarzyszącą infrastrukturą,
- ZC** - tereny przeznaczone pod cmentarze wraz ze strefę sanitarną wokół nich, wynoszącą 50 m.

Przeznaczenie uzupełniające dla terenów zieleni i wód:

- ZU** - przeznaczeniami uzupełniającymi mogą być: drogi wewnętrzne, parkingi, a także obiekty małej gastronomii i architektury, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej niezbędne dla obsługi terenów ZU,
- ZLp,ZL** - urządzenia turystyki i rekreacji, (tras turystyki pieszej, rowerowej, itp.), obiekty małej architektury, punkty widokowe, urządzenia komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej,
- ZE** - przeznaczeniami uzupełniającymi mogą być: drogi wewnętrzne, a także obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej niezbędne dla obsługi terenów,
- WS** - urządzenia rekreacji nadwodnej, realizacja kąpieliska, lokalizacja urządzeń infrastruktury technicznej,
- ZC** - zieleń ochronna, ozdobna, parkingi i drogi komunikacji wewnętrznej, obiekty i urządzenia związane z funkcją podstawową, np. kaplice, obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej, obiekty i urządzenia administracji cmentarza.

Kierunki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów mieszczących się w zespołach urbanistycznych zieleni i wód są zawarte w rozdziałach 4 oraz 9.

3.5. Zespoły urbanistyczne rolnicze

W ramach zespołów urbanistycznych rolniczych na obszarze gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Tereny rolne wyłączone z zabudowy **R**,
2. Ośrodek obsługi gospodarki leśnej **U/RLu**.

Przeznaczenie podstawowe dla terenów rolniczych:

- R** - tereny przeznaczone są dla gospodarki rolnej prowadzonej na gruntach ornych, łąkach, pastwiskach i w sadach, z utrzymaniem istniejącej na tych terenach zabudowy,
- U/RLu** - teren przeznaczony dla ośrodka obsługi gospodarki leśnej wraz z infrastrukturą techniczną i komunikacyjną.

Przeznaczenie uzupełniające dla terenów rolniczych:

Z uwagi na skalę i szczegółowość sporządzania studium dla obydwu terenów w ramach zespołów urbanistycznych rolniczych przeznaczeniami uzupełniającymi mogą być: drogi publiczne, drogi wewnętrzne, różne formy zieleni naturalnej, a także zieleń izolacyjna, urządzenia związane z zabezpieczeniem terenów przed skutkami powodzi: rowy odwadniające itp., a także urządzenia i elementy infrastruktury technicznej oraz urządzenia nietrwale związane z gruntem służące rekreacji i turystyce letniej i zimowej, jak: pola namiotowe, trasy rowerowe i piesze itp. pod warunkiem ich zdefiniowania w przyszłych planach miejscowych.

Kierunki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów mieszczących się w zespołach urbanistycznych rolniczych są zawarte w rozdziale 9.

3.6. Zespoły urbanistyczne infrastruktury komunikacyjnej

W ramach zespołów urbanistycznych infrastruktury komunikacyjnej na obszarze gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Droga publiczna (krajowa) klasa E (projektowana droga ekspresowa S-69) **KDE**,
2. Drogi publiczne (krajowa, wojewódzka) klasy G (do utrzymania i przebudowy) **KDG**,
3. Drogi publiczne (powiatowe) klasy Z i L (do utrzymania i przebudowy) **KDZ (L)**,
4. Drogi publiczne (gminne) klasy L i D (do utrzymania, przebudowy i budowy) **KDL, KDD**,
5. Projektowane drogi gminne klasy L i D,
6. Proponowane drogi gminne,
7. Wydzielone parkingi **Kp**.

Kierunki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów mieszczących się w zespołach urbanistycznych infrastruktury komunikacyjnej są zawarte w rozdziale 6.

3.7. Zespoły urbanistyczne infrastruktury technicznej

W ramach zespołów urbanistycznych infrastruktury technicznej na obszarze gminy Wilkowice wyróżniamy:

1. Obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę **W**,
2. Obiekty i urządzenia gazownictwa **G**,
3. Obiekty i urządzenia gospodarki odpadami **O**,
4. Linie elektroenergetyczne wysokich napięć (110kV) ze strefami technicznymi **-E-**,
5. Gazociągi wysokiego ciśnienia ze strefami technicznymi **-G-**.

Kierunki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów mieszczących się w zespołach urbanistycznych infrastruktury technicznej są zawarte w rozdziale 7.

4. Obszary i zasady ochrony środowiska i przyrody

Rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy w różnych aspektach należy podporządkować ochronie i zachowaniu wartości środowiska przyrodniczego.

Obszary i obiekty o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego są poddane różnym formom ochrony prawnej lub postulowane do objęcia tą ochroną. Działania ochronne w stosunku do tych obszarów są priorytetowe w stosunku do wszelkich innych działań.

Realizacja zasad ochrony polegać będzie z jednej strony na aktywnych działaniach w terenach i poszczególnych komponentach środowiska, gdzie konieczna jest poprawa jego stanu, a z drugiej strony na zaniechaniu takich działań, które stanowiłyby zagrożenie dla walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy. Dla realizacji tej drugiej zasady przewiduje się przede wszystkim ukształtowanie w gminie powiązanego układu terenów o znaczeniu przyrodniczym - środowiskotwórczym.

4.1. Obszary sieci NATURA 2000

Zakazy i nakazy w obszarach NATURA 2000 mają istotne znaczenie dla gminy Wilkowice, gdyż na jej terenie projektuje się Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO) Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego.

Sieć NATURA 2000 ma na celu harmonijną koegzystencję człowieka i przyrody, dążąc do kompromisu pomiędzy doraźnymi korzyściami ekonomicznymi, a ochroną środowiska przyrodniczego. Dlatego też, na obszarze NATURA 2000 ograniczenia dotyczą w niewielkim stopniu dotychczasowych sposobów gospodarowania, w większym natomiast intensyfikacji tego gospodarowania i nowych inwestycji. **Jeśli bowiem obszar zachował duże walory przyrodnicze w warunkach użytkowania to znaczy, że nie stanowi ono poważniejszego zagrożenia dla tych walorów.** Inaczej jest z jego intensyfikacją i nowymi inwestycjami - działaniem ochronnym w tym zakresie w stosunku do obszaru Natura 2000, jest **wymóg poddawanie procedurze oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ)** każdego projektu przedsięwzięcia mogącego stanowić zagrożenie dla istnienia siedlisk i gatunków będących motywem wyznaczenia ostoi. Dopuszczone do realizacji będą tylko takie przedsięwzięcia, które nie pogorszą stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na wyznaczonym dla nich obszarze Natura 2000. Przeprowadzanie OOŚ dotyczy nie tylko inwestycji planowanych w obrębie samego obszaru, ale także planowanych w jego sąsiedztwie, o ile mogłyby mieć potencjalnie negatywny wpływ na walory przyrodnicze przedmiotowego obszaru. W uzasadnionych przypadkach, kiedy wymagać tego będzie interes społeczny lub bezpieczeństwo publiczne, możliwe są odstępstwa od ogólnych zakazów.

Celem ochrony w obszarze NATURA 2000 jest utrzymanie typów siedlisk przyrodniczych w tzw. właściwym stanie ochrony, dla których zachowania został on wyznaczony. Zgodnie z art. 1e Dyrektywy Siedliskowej "właściwy stan ochrony" oznacza, że:

- naturalny zasięg siedliska jest stały lub powiększa się;
- zachowuje ono specyficzną strukturę i funkcje, konieczne dla jego trwania w dłuższej perspektywie czasowej i są podstawy do przypuszczenia, że zachowa je w dającej się przewidzieć przyszłości;
- stan ochrony typowych dla niego gatunków również jest właściwy.

Na obszarze SOO, nie będących parkami narodowymi i rezerwatami, dopuszczalne jest użytkowanie gospodarcze, chociaż z uwagi na typy siedlisk, będących podstawą wyznaczenia obszaru, obowiązują pewne ograniczenia. Mogą one mieć postać zakazów wykonywania pewnych działań na całym obszarze lub w jego części, albo zaleceń dotyczących pożądanych sposobów i czasu wykonywania zabiegów gospodarczych. Obowiązuje zasada, że użytkowanie nie może spowodować zaniku określonego typu siedliska, zmniejszenia jego

powierzchni czy zaburzenia jego struktury i funkcji. W wielu przypadkach może się okazać, że kontynuacja dotychczasowego sposobu użytkowania terenu jest niezbędnym warunkiem utrzymania danego typu siedliska (np. siedliska łąkowe, utrzymywane w wyniku działalności człowieka).

Dla ochrony projektowanych obszarów Natura 2000 w granicach gminy obowiązuje stosowanie następujących zasad:

- dopuszczalne są tylko te inwestycje, które nie będą znacząco oddziaływać na siedliska i gatunki wyznaczonych obszarów Natura 2000,
- każdą nową inwestycję, mogącą stanowić zagrożenie istnienia siedlisk i gatunków należy poddać procedurze oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ),
- szczegółowe sposoby ochrony siedlisk i gatunków dla których wyznaczany jest obszar Natura 2000 określają przepisy odrębne - plan ochrony dla obszaru Natura 2000 (sporządzony na podstawie rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000),
- ograniczenia nie dotyczą dotychczasowego sposobu zagospodarowania danego obszaru, jeżeli nie wpłynął znacząco na walory przyrodnicze i nie jest dla nich zagrożeniem.

4.2. Parki Krajobrazowe Beskidu Małego oraz Beskidu Śląskiego

W granicach powołanych w 1998 r. Parków Krajobrazowych Beskidu Małego oraz Beskidu Śląskiego i na terenie ich otulin oznaczonych na rysunku studium obowiązuje stosowanie następujących zasad i kierunków działania:

1. ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
2. ochrona środowiska i krajobrazu przed:
  - zakłóceniami stosunków wodnych,
  - degradacją gleb i szaty roślinnej,
  - zanieczyszczeniami powietrza,
  - zakłóceniami harmonii w krajobrazie;
3. czynna ochrona środowiska poprzez:
  - likwidację lub ograniczenie na terenie Parków działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska,
  - prawidłową politykę przestrzenną,
  - utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
  - prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej i łowieckiej w sposób umożliwiający zachowanie, popularyzację i upowszechnienie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Na terenie Parków, do czasu sporządzenia planu ochrony Parków, obowiązują następujące ograniczenia (ustawa o ochronie przyrody):

1. lokalizowania inwestycji szkodliwych dla środowiska oraz inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska lub trwale naruszyć walory krajobrazowe,
2. lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
3. utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
4. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych,
5. likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy,
6. wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
7. lokalizacji ośrodków chowu, hodowli - posługujących się metodą bezściółkową,

8. organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
9. umieszczania tablic reklamowych poza obszarami zabudowanymi,
10. likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
11. wypalania roślinności i pozostałości roślinnych, wydobywania skał, minerałów oraz niszczenia gleby,
12. wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
13. zanieczyszczania wód, gleby oraz powietrza, ponad wielkości określone na podstawie odrębnych przepisów,
14. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym.

Do czasu ustanowienia planu ochrony Parków i ich otulin należy w planie miejscowym wpisać obowiązek zasięgnięcia opinii Dyrektora Parku w sprawach zamierzeń inwestycyjnych w granicach tego Parku i jego otuliny, z wyłączeniem inwestycji mieszkalnych i inwentarskich na obszarach przeznaczonych pod budownictwo.

4.3. Ochrona wód podziemnych i ujęć wodnych

Dla ochrony zasobów wód podziemnych zbiorników:

- GZWP nr 447 „Zbiornik warstw Godula (Beskid Mały)”,
- GZWP nr 348 „Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski)”,
- GZWP nr 448 „Dolina rzeki Biała”,

ustala się w ich obszarach zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących przyczynić się do pogorszenia jakości wód podziemnych.

Ujęcie wody podziemnej „Hania” w Bystrej na terenie gminy chronione jest decyzją administracyjną określającą strefy ochrony ujęcia oraz nakazy, zakazy i ograniczenia obowiązujące na terenach stref. Decyzją tą jest rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej „Hania” w Bystrej. Należy zatem respektować rygory ochronne ustalone dla tychże stref w tym rozporządzeniu.

Obowiązuje również Rozporządzenie nr 1/2009 z dnia 5 sierpnia 2009 r. Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęcia wody powierzchniowej z potoku Białka w Bystrej.

4.4. Ochrona wód powierzchniowych

W celu ochrony wód powierzchniowych w Studium przyjmuje się następujące wymagania obowiązujące na całym obszarze gminy:

- osiągnięcie optymalnej retencyjności obszaru gminy poprzez ochronę terenów podmokłych, źródłiskowych, naturalnych źródeł, cieków, zbiorników wodnych, torfowisk,
- poprawa jakości zasobów wodnych:
  - ⇒ ograniczenie spływów zanieczyszczeń obszarowych poprzez m.in. zakaz lokalizacji inwestycji „wodochłonnych” i szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
  - ⇒ likwidacja potencjalnych źródeł zanieczyszczeń,
  - ⇒ budowa sprawnie działającego systemu kanalizacji z obowiązkiem podłączenia wszystkich budynków objętych systemem,
  - ⇒ wzmożona kontrola jakości wód odprowadzanych do odbiorników (do gruntu lub wód powierzchniowych) z przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenach nie objętych systemem kanalizacji sanitarnej,
  - ⇒ wzmożona kontrola szczelności szamb przydomowych oraz realizacji umów dotyczących odbioru i wywozu ścieków.
- ochrona koryt potoków wraz z zielenią porastającą brzegi:

- ⇒ zakaz zabudowy, grodzenia i innej działalności mogącej spowodować degradację szaty roślinnej porastającej skarpy koryt potoków. Regulacje techniczne cieków winny być ograniczone do niezbędnego minimum, pod warunkiem zachowania naturalnego charakteru koryt oraz więzi hydrologicznej koryt z otoczeniem, a także utrzymania obudowy biologicznej potoków. Przy ewentualnym przekraczaniu cieków wodnych drogowymi obiektami inżynierskimi należy przewidzieć realizację przepustów o poziomym dnie umożliwiającym przemieszczanie się drobnej fauny.

Z uwagi na konieczność zachowania ciągłości korytarzy ekologicznych należy objąć ochroną koryta potoków wraz zielenią wzdłuż brzegów. Wyznaczono pasy ochronne o szerokości co najmniej 5 metrów z wykluczeniem ich spod zabudowy. Na terenach zalesionych cieków wyeliminować nową zabudowę.

4.5. Ochrona lasów

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, w niniejszym studium wszystkie lasy będące we władaniu Skarbu Państwa położone na terenie gminy są lasami ochronnymi (glebochronne i wodochronne). Lasy prywatne położone na terenie gminy nie mają statusu ochronnych, jednak ich walory przyrodnicze, widokowe i położenie w projektowanych systemach obszarów chronionych kwalifikują je do objęcia ochroną analogicznie do lasów państwowych (zgodnie z rysunkiem studium).

Z uwagi na ochronę wartościowych gatunków flory występujących wzdłuż obrzeża lasu należy wykluczyć te miejsca dla zainwestowania. Minimalna odległość budynków od skraju lasu powinna być zgodna z przepisami odrębnymi dotyczącymi bezpieczeństwa pożarowego.

Gospodarkę leśną należy tu prowadzić w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów, do których zostały przeznaczone, w szczególności poprzez:

- 1) zachowanie trwałości lasów w drodze:
  - dbałości o stan zdrowotny i sanitarny lasów,
  - preferowania naturalnego odnowienia lasów,
  - ograniczania regulacji stosunków wodnych.
- 2) zagospodarowanie i ochronę lasów w drodze:
  - kształtowania struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększania odporności lasu na czynniki destrukcyjne,
  - stosowania indywidualnych sposobów zagospodarowania i ochrony poszczególnych drzewostanów,
  - ustalania etatu cięć według potrzeb hodowlanych lasu,
  - ograniczania stosowania zrębów zupełnych do najsłabszych siedlisk leśnych oraz prowadzenia ścinki drzew, zrywki i wywozu drewna w sposób zapewniający w maksymalnym stopniu ochronę gleby i roślinności leśnej,
- 3) powiększanie zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów rolnych o niskiej przydatności, z zachowaniem polan śródleśnych i terenów przyleśnych o wysokich walorach przyrodniczych:
  - możliwość zalesienia należy uzależnić od wyników analizy walorów przyrodniczych występujących na wnioskowanym terenie.
  - szczegółowy sposób prowadzenia gospodarki leśnej ustala się w akcie o uznaniu lasu za ochronny.

4.6. Ochrona powietrza, ochrona przed hałasem i odpadami

W celu ochrony powietrza, ochrony przed hałasem i odpadami w Studium przyjmuje się następujące wymagania obowiązujące na całym obszarze gminy:

- zakaz lokalizacji w gminie przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu jest wymagane bezpośrednio z mocy przepisów ochrony środowiska, za wyjątkiem obiektów i urządzeń komunikacji i infrastruktury technicznej,
- ograniczenie lokalizacji w gminie obiektów i urządzeń powodujących przekroczenie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza oraz natężenia hałasu,
- możliwość ustanowienia i zagospodarowania „obszarów ograniczonego użytkowania” wokół niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej (oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, napowietrzne linie energetyczne wysokich napięć, instalacje radiokomunikacyjne),
- realizację systemów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych oraz lokalizację nowych obiektów w normatywnych odległościach od skraju jezdni,
- dalszą rozbudowę sieci gazowych i elektroenergetycznych z preferowaniem gazu ziemnego i energii elektrycznej dla celów grzewczych,
- likwidację „dzikich” wysypisk, usuwanie odpadów z poszczególnych nieruchomości i prowadzenie gospodarki odpadami według zasad określonych w punkcie 5.3
- uporządkowanie przestrzenne działalności gospodarczej prowadzonej w obrębie terenów osadniczych poprzez odpowiednie ustalenia miejscowych planów zagospodarowania prowadzące do rozdzielenia terenów produkcyjnych i terenów z usługami rzemieślniczymi od terenów zabudowy mieszkaniowej,
- respektowanie w działalności gospodarczej i ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przepisów odrębnych dotyczących dopuszczalnego poziomu hałasu dla terenów chronionych, przeznaczonych na różne formy zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym m.in. terenów szpitali, domów opieki społecznej oraz terenów rekreacyjno - wypoczynkowych.

4.7. Ochrona świata roślinnego i zwierzęcego

Do najważniejszych przedsięwzięć chroniących florę i faunę na terenie gminy należą:

- zachowanie i powiększanie zespołów leśnych i zadrzewień oraz prowadzenie w nich gospodarki według zasad obowiązujących w „lasach ochronnych”,
- utrzymanie i uzupełnianie zieleni wysokiej i niskiej tworzącej otulinę biologiczną cieków wodnych,
- utrzymanie i poszerzanie zadrzewień śródpolnych, w obszarach rolniczych,
- zachowanie drzewostanów w obrębie zabudowy, a zwłaszcza starodrzewu przy drogach, ulicach, w terenach użyteczności publicznej i obiektach zabytkowych,
- realizację zespołów zieleni urządzonej w terenach istniejącej i projektowanej zabudowy.

4.8. Obszary narażone na zalewy powodziowe

Na obszarach zagrożonych zalaniem przez wody powodziowe zgodnie z ustawą „Prawo wodne” zabrania się np. wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, a w szczególności:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych,
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmocnienia brzegów, obwałowań lub odsypisk,

- zmiany ukształtowania terenu nie związanej z utrzymaniem wód i wałów.

Obszary zagrożone zalewami powodziowymi wyznaczono na rysunku studium na podstawie informacji środowiskowych oraz mapy sytuacyjno - wysokościowej. Oznaczono zasięgi maksymalne prawdopodobieństwa zalewów w wypadku wysokich poziomów wody w rzekach (potokach). Na tych terenach ustala się:

- utrzymanie i utrwalenie przeznaczenia podstawowego dla zieleni łąkowej i trwałych użytków zielonych,
- zachowanie istniejącego zagospodarowania, zachowanie i ochrona terenów zieleni i wartości krajobrazowych,
- warunkiem realizacji inwestycji, w terenach zagrożonych zalewami powodziowymi (które mogą być uznane za obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią w odrębnym opracowaniu) jest uzyskanie stosownej decyzji zwalniającej z zakazu prowadzenia prac w tego typu obszarach, zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi w zakresie ochrony przed powodzią,
- nakazy, zakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych w zakresie ochrony przed powodzią określonych w Prawie wodnym.

Propozycje ustaleń dotyczących ochrony przeciwpowodziowej dotyczą:

- stworzenia dla obszaru gminy systemu ochrony przeciwpowodziowej, w tym budowę zbiorników retencyjnych,
- dolesienia dolin potoków,
- wyznaczenia obszarów zalewowych potoków i ich regulacja,
- przeciwdziałania erozji zboczy górskich,
- zagwarantowania w rzekach i potokach warunków dla swobodnej migracji gatunków,
- zakaz lokalizacji budowli stałych nie związanych z retencją wody w obszarach zalewowych potoków,
- prowadzenie działań edukacyjnych z zakresu obrony cywilnej mieszkańców w sytuacjach zagrożenia.

4.9. Obszary narażone na osuwiska (OS)

Wyznaczone na terenie gminy osuwiska **udokumentowane - nieczynne** oznaczone graficznie na rysunku studium, nie powodują bezpośredniego zagrożenia dla terenów istniejącej i planowanej zabudowy, jednak przy sporządzaniu projektu budowlanego i określaniu sposobu posadowienia budynku należy zwrócić uwagę na możliwość aktywizacji procesów osuwiskowych.

Natomiast na terenach **o predyspozycjach do powstawania różnego typu osuwisk** prowadzenie robót ziemnych zwłaszcza u podstawy stoku stanowi potencjalne zagrożenie uruchomienia procesów osuwiskowych.

Zasady zagospodarowania terenów potencjalnie narażonych na ruchy mas ziemnych:

- zakazuje się prowadzenia robót ziemnych zwłaszcza u podstawy stoku, co stanowi potencjalne zagrożenie uruchomienia procesów osuwiskowych, a co za tym idzie bezpośrednie zagrożenie życia i mienia,
- dopuszcza się lokalizowanie obiektów budowlanych na określonych warunkach (rozpoznanie geologiczne posadowienia obiektu),
- przy lokalizacji obiektów budowlanych oprócz konieczności sporządzenia wymaganej przepisami dokumentacji geotechnicznej należy na etapie projektu budowlanego wykonać opracowanie geologiczno - inżynierskie (opracowane na podstawie przepisów odrębnych), decydujące ostatecznie o możliwości i warunkach zabudowy terenu.

Ustalenia dodatkowe, w tym ograniczające negatywne skutki procesów osuwiskowych:

- ogranicza się zabudowę zboczy górskich,
- odłogowane grunty rolne przeznacza się pod zalesienia,
- minimalizuje się wycinki w zwartych skupiskach leśnych,
- zapory przeciwosuwiskowe buduje się z rumoszu skalnego,
- ogranicza się nową zabudowę na stokach o spadkach powyżej 15%.

5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego

Celem polityki ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego i zabytków jest:

- zachowanie i wyeksponowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego decydujących o tożsamości kulturowej gminy,
- kształtowanie atrakcyjnego oblicza gminy, a szczególnie jej przestrzeni publicznych,
- zachowanie krajobrazu otwartego obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

Zachowanie i ekspozycja wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego powinny polegać na:

- zachowaniu i rewaloryzacji zespołów i obiektów zabytkowych zarówno wpisanych do rejestru jak też ujętych w ewidencji zabytków, ze zwróceniem szczególnej uwagi na tradycyjną zabudowę drewnianą najbardziej zagrożoną ze względu na zły stan techniczny i wyburzenia powodowane przez realizację nowych obiektów,
- pozyskiwaniu inwestorów zainteresowanych odnową, zagospodarowaniem i wykorzystaniem na cele usługowe, turystyczne, itp. obiektów zabytkowych,
- promocji zasobów dziedzictwa kulturowego, które stanowią atrakcję turystyczną gminy, poprzez informację o zabytkach, oznaczenie obiektów i wyznaczenie szlaków kulturowych wiodących przez zabytkowe fragmenty zabudowy,
- propagowaniu wśród mieszkańców wartości zasobów dziedzictwa kulturowego gminy, jej wyglądu i atrakcyjności,
- zachowaniu historycznych układów przestrzennych oraz dalszego ich rozwoju na zasadzie kontynuacji, wymiany i uzupełnienia istniejącej zabudowy,
- ochronie stanowisk archeologicznych udokumentowanych na terenie gminy.

Kształtowanie krajobrazu kulturowego wiąże się z:

- ustaleniem zasad kształtowania formy współczesnej zabudowy jednorodzinnej zgodnie z tradycją (dachy dwuspadowe lub wielospadowe o nachyleniu głównych połaci 30° - 45°), wyodrębniony szczyt, rzut prostokątny, tradycyjna kolorystyka itp.) podobne zasady winne być zastosowane także do obiektów przebudowywanych (regulacje te należy umieścić w ustaleniach planów miejscowych),
- dążeniem do poprawy wyglądu i ujednoczenia wnętrza, zwłaszcza terenów mieszkaniowych o zróżnicowanej formie i gabarycie oraz chaotycznie usytuowanych budynkach poprzez zwrócenie uwagi na ogrodzenia, zieleni, małą architekturę, a w przypadku rozbudowy czy modernizacji - poprawy form obiektów,
- niedopuszczeniem do rozpraszania zabudowy, jej żywiołowego rozwoju,
- podniesieniem atrakcyjności centrum usługowego (przestrzeni publicznych) ze względu na ich ważną rolę w percepcji gminy (chodniki, zabudowa, zieleni, oświetlenie),
- zachowaniem istniejących zadrzewień i założeń zielonych, obudowy cieków wodnych.

Zachowanie i ekspozycja krajobrazu otwartego wymaga:

- przeciwdziałania degradacji krajobrazu naturalnego, stanowiącego główny zasób gminy, poprzez zakaz zabudowy terenów eksponowanych krajobrazowo, a także ochronę przed nadmiernym obudowywaniem (zagęszczaniem zabudowy) wzdłuż dróg widokowych, ciągów i punktów widokowych, bez zainwestowania pozostawia się tereny otwarte oraz zadrzewienia w rejonie wzgórza o wys. 463 m n.p.m. w Bystrej,
- niedopuszczania do dewastacji krajobrazu przez budowę elementów infrastruktury technicznej (np. nowych naziemnych sieci) zwłaszcza w terenach o wysokich walorach,
- bezwzględного przestrzegania zasad zapisanych w rozporządzeniach o powołaniu na obszarze gminy proponowanych szczególnych form ochrony przyrody.

5.1. Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej dotyczy obiektów wpisanych do rejestru zabytków (rozdział 8 Uwarunkowań). W strefie tej obowiązują:

- całkowita ochrona istniejącej substancji zabytkowej,
- konserwacja i rewaloryzacja obiektów kubaturowych,
- utrzymanie historycznego przebiegu układu komunikacyjnego oraz kształtu istniejących działek - niedopuszczalny jest dalszy podział parcel, zmierzający do zagęszczenia zabudowy i zachwiania układu przestrzennego,
- poprawa wyglądu estetycznego istniejącej, bezstylowej zabudowy współczesnej,
- zakaz nadbudowy i rozbudowy obiektów zabytkowych,
- zakaz wprowadzania nowych inwestycji (zabudowy).

Wszelka działalność inwestycyjna w obszarze strefy wymaga opiniowania i nadzorowania przez organ do spraw ochrony zabytków.

5.2. Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej

Strefa częściowej ochrony konserwatorskiej - strefa ochrony zachowanych elementów zabytkowych wpisanych jako obiekty w ewidencji zabytków (rozdział 8 Uwarunkowań), zespoły sakralne, cmentarze wraz z drzewostanem nie wpisane do rejestru zabytków, a przedstawiające istotne walory zabytkowe o wartościach lokalnych oraz tereny bezpośredniego otoczenia obiektów objętych ścisłą ochroną.

Działalność w tej strefie winna zmierzać do:

- zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania oraz stylowej architektury zabytkowej - poprzez jej adaptację i konserwację,
- utrzymania historycznych układów dróg i działek,
- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji ruralistycznej i cech stylowych budownictwa miejscowego,
- rewaloryzacji zdewastowanych terenów, pielęgnacji, utrzymania oraz wypełnienia zielenią,
- dopuszczeniu zabudowy harmonijnie powiązanej z krajobrazem zespołu zabytkowego po ustaleniu nieprzekraczalności gabarytów.

W obrębie wszystkich elementów strefy częściowej ochrony konserwatorskiej lokalizacja nowych obiektów wymaga uzgodnienia inwestycji ze służbami konserwatorskimi.

Natomiast przed podjęciem prac remontowych, adaptacyjnych, modernizacyjnych w obiektach stanowiących dobra kultury należy uzyskać stosowną opinię służb konserwatorskich. Wszelkie prace pielęgnacyjne i wycinkowe drzewostanu w obrębie strefy wymagają opinii służb konserwatorskich.

Dodatkowo w obrębie stref częściowej ochrony konserwatorskiej obowiązują:

Dla zespołu specjalistycznego szpitala chorób płuc w Bystrej oraz szpitala kolejowego w Wilkowicach:

- ochrona i rewaloryzacja historycznej architektury, rewaloryzacja zdewastowanego terenu, pielęgnacja, utrzymanie oraz wypełnianie zazielenienia i utrzymanie historycznego układu dróg i działek. Dopuszcza się wprowadzenie nowej zabudowy w ograniczonym zakresie pod warunkiem, że nie spowoduje to obniżenia wartości kulturowych, oraz przy odpowiednim ukształtowaniu formy architektonicznej nawiązującej do zabudowy historycznej.

Dla zabytkowych cmentarzy i traktów:

- utrzymanie i uzupełnianie zieleni, utrzymanie historycznych układów dróg, rozplanowania, na cmentarzach zachowanie i rewaloryzacja założeń oraz elementów /zabytkowe nagrobki, kaplice, krzyże, starodrzew/.

Dla ważniejszych punktów i ciągów widokowych:

- ograniczenie działalności inwestycyjno-budowlanej, pielęgnacja i podkreślenie walorów naturalnych zieleni, utrzymanie osi widokowych na zabytki, zakaz tworzenia nowych dominant. Lokalizacja nowych inwestycji winna polegać na wkomponowaniu ich w teren i w historyczne uwarunkowania.

5.3. Strefa ochrony zabytków (stanowisk) archeologicznych

Zabytki (stanowiska) archeologiczne w myśl ustawy z dnia 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podlegają ochronie i opiece w granicach stref ochrony (bardań i obserwacji archeologicznych).

Objęte są zakazem działań niszczących takich jak: prace niwelacyjne, wybierzyskowe czy głęboka orka.

Natomiast wszelkie zamierzenia inwestycyjne, w tym: melioracja, gazyfikacja, prace kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz roboty budowlane - muszą być bezwzględnie zgłoszone i uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na określonych indywidualnie warunkach konserwatorskich, z ewentualnością nakazu przebadania poprzedzającego inwestycje, na koszt inwestora - stosownie do art. 31 wymienionej ustawy.

5.4. Ustalenia dodatkowe

- Ochronie podlegają także obiekty o wartościach zabytkowych zlokalizowane poza strefami ochronnymi, zwłaszcza kapliczki, figury i krzyże przydrożne, nie wymienione w żadnym spisie,
- ochronie podlegać będą obiekty ujęte w aktualnie opracowywanej gminnej ewidencji zabytków, które po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków winny być uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uściślić granice poszczególnych stref i uszczegółwić uwarunkowania. Uściśleniu podlegają wszystkie granice stref.

Na krajobraz kulturowy, który w mniejszym lub większym stopniu zachował ślady swej historycznej ewolucji składa się historia osadnictwa nałożona na krajobraz naturalny i dalsze przekształcenia tego kompleksu. Wartość kulturowa krajobrazu określa stosunek form nowych do ukształtowanych historycznie form dawnych (zabytkowych). Formy zabudowy, dla zachowania zgodności z pierwotnymi formami krajobrazu naturalnego i kulturowego powinny nawiązywać do wcześniej wykształconego tła. W innym wypadku powodują one na ogół niekorzystne zjawisko dysharmonii i kontrastowości w krajobrazie.

Opisana sytuacja wymaga stosowania projektów indywidualnych, wkomponowanych wnikliwie w konkretne wnętrza krajobrazowe. Stosowanie projektów typowych sprawdzających się w jednym terenie może spowodować niekorzystne zmiany w krajobrazie. Dotyczy to zarówno tła utworzonego przez krajobraz naturalny, jak i istniejącego tła kulturowo - architektonicznego.

Krajobraz kulturowy, z jakim mamy do czynienia w gminie Wilkowice posiada zarówno cechy pozytywne krajobrazu harmonijnego, gdzie sposób użytkowania jest dostosowany do charakteru środowiska przyrodniczego i kulturowego i zgodny z prawami nim rządzącymi, jak też cechy negatywne, powodujące degenerację krajobrazu, gdzie naruszona została przez człowieka naturalna równowaga tła krajobrazowego, wywołując trwałe, niekorzystne zmiany oszpecające krajobraz.

6. Kierunki i wskaźniki dotyczące systemu komunikacji i transportu

6.1. Układ dróg publicznych

Położenie gminy w regionie, jej główne funkcje oraz ocena stanu istniejącego układu komunikacyjnego - określają główne cele polityki komunikacyjnej.

Celami tymi będą:

- zachowanie istniejącego układu dróg samochodowych,
- poprawa stanu technicznego dróg istniejących,
- poprawa drożności dróg istniejących poprzez zapewnienie odpowiedniej szerokości jezdni, odpowiednich promieni skrętów,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa poruszania się pieszych poprzez budowę chodników,
- szczególną uwagę należy zwrócić na atrakcyjne kształtowanie wnętrza krajobrazowych, przez które przechodzi droga, poprzez zachowanie wglądów, osi i kierunków widokowych,
- przy budowie i rozbudowie sieci drogowej należy uwzględnić również potrzeby komunikacji zbiorowej.

Dla realizacji tak przyjętych celów w Studium ustala się między innymi:

- utrzymanie dotychczasowego podstawowego układu komunikacji drogowej, obejmującego:
  - drogę krajową:
    - klasy technicznej „G” (nr 69)
  - drogę wojewódzką:
    - klasy technicznej „G” (nr 942)
  - drogi powiatowe (wymienione w rozdziale 5 uwarunkowań):
    - klasy technicznej: „Z”
    - klasy technicznej: „L”
  - drogi gminne klasy technicznej „L” i „D”.
- budowę drogi ekspresowej S-69 łączącej Bielsko-Białą ze Zwardoniem, z powiązaniem z istniejącym układem komunikacyjnym.
- budowę nowych dróg gminnych.

Nowe obszary zainwestowania i zabudowy powinny mieć wielkości umożliwiające lokalizację zabudowy w odległościach zgodnych z ustawą o drogach publicznych. Te nowe obszary zabudowy należy wyposażać w wewnętrzne układy komunikacyjne podłączone do drogi głównej w miarę możliwości istniejącymi włączeniami dróg lokalnych, a w przypadku braku takiej możliwości niezbędne jest uzyskanie zezwolenia zarządcy drogi na wykonanie zjazdu. W ramach terenów usługowych winny być zapewnione miejsca parkingowe.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić:

- dla ewentualnie projektowanej nowej zabudowy mieszkaniowej wzdłuż drogi ekspresowej S69 należy ustalać linię zabudowy - min. 150,0 m od istniejącej i projektowanej krawędzi jezdni w/w drogi, a tereny wzdłuż drogi przeznaczać pod zieleń izolacyjną,
- dla projektowanej strefy aktywności gospodarczej wzdłuż drogi ekspresowej S69 (w południowej części gminy) należy ustalać linię zabudowy min. 40,0 m od istniejącej i projektowanej krawędzi jezdni,
- obsługa komunikacyjna terenów przyległych do drogi ekspresowej S69 wyłącznie poprzez układ dróg lokalnych, bez możliwości bezpośredniego włączenia do w/w drogi ekspresowej oraz do węzła „Wilkowice”, w tym również do łącznic węzła,
- zabrania się odprowadzania wody i ścieków z urządzeń melioracyjnych, gospodarskich lub zakładowych do rowów przydrożnych lub na jezdnię drogi ekspresowej;
- zabrania się włączenia podmiotów gospodarczych do kanalizacji deszczowej przy drodze ekspresowej S69,

- dopuszcza się umieszczenie nowych sieci technicznych takich jak np.: gazociągów, przewodów wodociągowych i kanalizacyjnych, linii energetycznych itp. prostopadle do osi drogi ekspresowej, przy czym przekroczenie drogi należy wykonać przewierciem sterowanym lub przyciskiem po uzgodnieniu z zarządcą,
- ze względu na bezpieczeństwo i estetykę należy unikać umieszczania reklam przy drodze ekspresowej S69,
- najmniejsze szerokości w liniach rozgraniczających dla dróg powinny wynosić:
  - 40 m dla drogi ekspresowej,
  - 25 m dla drogi wojewódzkiej,
  - 15 ÷ 20 m dla dróg powiatowych,
  - 6 ÷ 15 m dla dróg gminnych.

Należy dążyć do utrzymania obecnego układu tras pieszych oraz do ich rozbudowy jako tras całorocznych (w zimie mogą funkcjonować jako trasy narciarskie). W zakresie dróg rowerowych, konnych oraz narciarskich należy właściwie od podstaw stworzyć ich system. Powinien on także być dostępny dla pieszych.

W ramach rozwoju systemu transportowego planuje się:

- modernizację wszystkich dróg krajowej, wojewódzkiej i powiatowych i ich przebudowę dla uzyskania parametrów normatywnych dróg publicznych,
- budowę nowych parkingów,
- budowę chodników wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych gminy,
- budowę nowych dróg gminnych w zależności od potrzeb,
- budowę mostów i kładek pieszych nad ciekami,
- w obszarach przeznaczonych pod zabudowę ścieżki rowerowe należy realizować w liniach rozgraniczających dróg oraz w obrębie terenów przeznaczonych do zainwestowania, zgodnie z warunkami określonymi dla tych terenów,
- w obszarach otwartych (rolnych i leśnych) ścieżki rowerowe powinny być wyznaczone w oparciu o istniejący układ dróg, przy zachowaniu bezkonfliktowego użytkowania dróg przez wszystkich ich użytkowników.
- nowe i modernizowane elementy układu komunikacyjnego służące pieszym oraz dojścia do obiektów usługowych należy dostosować do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- trasy turystyczne i sportowe związane z zagospodarowaniem wykraczającym poza szerokość istniejącego pasa szlaku turystycznego wymagają odpowiednich pozwoleń na etapie planu miejscowego, zgodnie z przepisami odrębnymi.

6.2. Komunikacja kolejowa

Istniejąca na terenie Wilkowic linia kolejowa relacji Katowice - Bielsko-Biała - Zwardoń (granica państwa) obsługuje ruch regionalny, krajowy, a nawet międzynarodowy. W związku z tym, że szlak ten jest korytarzem paneuropejskim przewiduje się jego modernizację i dostosowanie do większych prędkości. Nie przewiduje się budowy nowych linii kolejowych na terenie gminy.

7. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

7.1. Zaopatrzenie w wodę

W Studium przyjmuje się, że w okresie perspektywicznym system zaopatrzenia w wodę w gminie nie ulegnie zmianie.

Dla rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę, w Studium ustala się:

- realizacja zbiorczego systemu zaopatrzenia w wodę terenów przeznaczonych pod zainwestowanie w obszarze całej gminy - w okresie perspektywicznym,
- podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę będą nadal ujęcia lokalne dla wodociągów indywidualnych i grupowych,
- dopuszcza się możliwość modyfikacji określonego w studium systemu zaopatrzenia w wodę, w przypadkach uzasadnionych względami technicznymi, ekonomicznymi lub w wyniku rozpoznania alternatywnych źródeł zaopatrzenia w wodę,
- realizację zbiorników małej retencji w Wilkowicach na potoku Wilkówka, w Bystrej na potoku Białka.

7.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków należy do podstawowych zadań z zakresu ochrony środowiska realizowanych w ramach rozwoju systemów inżynierskich w obszarze gminy. W ramach projektowania systemu kanalizacji dla gminy sporządzono szereg opracowań studialnych, koncepcji programowo - przestrzennych i projektów budowlanych, które przewidują m.in.:

- realizacja zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej obsługującego większość terenów przeznaczonych pod zainwestowanie,
- w terenach zabudowy rozproszonej, o konfiguracji utrudniającej wprowadzenie systemów komunalnych dopuszcza się indywidualne lub grupowe urządzenia do gromadzenia i oczyszczania ścieków;
  - ⇒ dopuszczenie to nie dotyczy odprowadzenia ścieków z terenów produkcyjnych i usługowych,
  - ⇒ w terenach pozostających poza zasięgiem zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej ścieki należy gromadzić w szczelnych zbiornikach wybieralnych i wywozić do punktów zlewnych przy oczyszczalni ścieków lub indywidualnych urządzeniach do gromadzenia i oczyszczania ścieków,
  - ⇒ po zrealizowaniu systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej należy do niej przyłączyć wszystkie budynki pozostające w jej zasięgu,
- w obszarach skoncentrowanej zabudowy należy wprowadzić kanalizację deszczową.

7.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Na terenie gminy powinno stosować się następującą politykę w zakresie usuwania i unieszkodliwiania odpadów:

- utrzymuje się system gromadzenia odpadów komunalnych z wywożeniem ich w sposób zorganizowany na składowisko spółki EKOŁAD,
- należy stosować selektywną zbiórkę odpadów oraz wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami odrębnymi,
- nakaz gromadzenia odpadów w pojemnikach na terenie nieruchomości,
- nakaz posiadania uregulowanego stanu formalno - prawnego w zakresie gospodarki odpadami przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą wytwarzającą odpady,
- nakaz wyposażenia terenów intensywnego ruchu pieszego (dróg, szlaków turystycznych, targowisk, parkingów itp.) w kosze uliczne.

7.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną gminy:

- utrzymuje się istniejący system zaopatrzenia gminy w energię elektryczną,
- dopuszcza się wprowadzanie innych źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną, jak:
  - ⇒ siłownie (elektrownie) wiatrowe, oznaczone na rysunku studium jako rejony możliwe dla lokalizacji obiektów i urządzeń „Elektrowni wiatrowych”. Lokalizacja siłowni wymaga sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalających wytyczne do:
    - minimalnych odległości zabudowy związanej ze stałym pobytem ludzi,
    - odległości pomiędzy poszczególnymi siłowniami,
    - zapewnienia dojazdu i obsługę w stacje transformatorowe,
    - możliwości przyłączenia do przesyłowych linii energetycznych,
    - opracowań studium wpływu siłowni wiatrowych na krajobraz i powiązania widokowe.
- dopuszcza się sukcesywną rozbudowę i modernizację sieci niskiego napięcia, wymianę istniejących stacji transformatorowych na urządzenia o większej mocy oraz budowę nowych obiektów i urządzeń (linii elektroenergetycznych i stacji transformatorowych), stosownie do występujących potrzeb:
  - ⇒ dopuszcza się możliwość lokalizacji nowych stacji transformatorowych wewnętrznych wbudowanych lub wolnostojących oraz nasłupowych,
  - ⇒ dopuszcza się budowę linii SN i NN jako kablowych lub napowietrznych.
- ogranicza się lokalizację zabudowy w strefie oddziaływania linii energetycznych:
  - ⇒ strefa ograniczonej zabudowy dla linii 110kV - 30 m, 15kV - 16 m, dla linii niskiego napięcia - 6 m,
  - ⇒ ewentualne zbliżenie zabudowy do napowietrznych linii energetycznych należy uzgodnić z zarządcą linii.

7.5. Zaopatrzenie w gaz

Zachowuje się dotychczasowy stan urządzeń i sieci gazowej w gminie z możliwością ich rozbudowy. Dopuszcza się jednocześnie lokalizację obiektów i urządzeń sieci gazowej w liniach rozgraniczających dróg, w terenach przeznaczonych pod zainwestowanie oraz w terenach rolnych i leśnych, po uzyskaniu odpowiednich uzgodnień.

Utrzymuje się prowadzone przez obszar gminy gazociągi wysokiego ciśnienia relacji Bielsko - Biała - Żywiec i Mieszna - Buczkowice wraz ze stacjami redukcyjno - pomiarowymi.

7.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą

Zachowuje się obecny stan ogrzewania w oparciu o lokalne kotłownie obsługujące pojedyncze obiekty budowlane lub ich zespoły oraz indywidualne urządzenia grzewcze. Należy stosować rozwiązania zapewniające niską emisję zanieczyszczeń, przy zastosowaniu odpowiednich paliw (np. gaz, olej opałowy, węgiel wysokokaloryczny o niskiej zawartości siarki i popiołu, energia elektryczna, słoneczna itp.).

7.7. Telekomunikacja

Rozwój telefonii przewodowej i bezprzewodowej zalicza się do jednego z celów strategicznych gminy.

W związku z tym:

- utrzymuje się istniejący system urządzeń telekomunikacyjnych łączności przewodowej (powiększany w miarę potrzeb).
- dla potrzeb rozbudowy sieci telekomunikacyjnej zabezpiecza się teren w obrębie linii rozgraniczających dróg,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń łączności bezprzewodowej, przy zachowaniu wymogów obowiązujących przepisów odrębnych:
  - ⇒ lokalizacja tych obiektów i urządzeń nie może naruszać walorów krajobrazowych w obszarach objętych przepisami ustawy o ochronie przyrody - projekt budowlany winien zawierać analizę i ocenę wpływu lokalizacji inwestycji na wartości krajobrazowe i zdrowie ludzi.

8. Inwestycje celu publicznego

8.1. Inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym

Do najważniejszych inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym należą:

- utrzymanie istniejących obszarów i obiektów objętych prawnymi formami ochrony przyrody oraz ochrona lasów,
- ochrona zasobów wód w ustanowionych strefach ochronnych ujęć wód podziemnych i powierzchniowych,
- budowa drogi ekspresowej S69,
- realizację zbiorników retencyjnych.

8.2. Inwestycje o znaczeniu lokalnym

Zakładając, że inwestycjami o znaczeniu lokalnym jest proces tworzenia nowych środków trwałych lub rozwijania istniejących środków trwałych służących społeczności Wilkowic - przewiduje się następujące obszary lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- obszary jednostek urbanistycznych wyznaczone dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej wymagające realizacji dróg dojazdowych i ciągów pieszojezdnych,
- obszary planowanych powiększeń terenów istniejącej cmentarzy w ramach jednostek urbanistycznych wskazanych w studium dla takich przekształceń,
- wdrożenie programu kanalizacji dla terenu całej gminy,
- opracowanie projektów budowlanych dla dróg publicznych oraz wydzielanie gruntów, budowa, modernizacja i utrzymanie dróg oraz tras spacerowych i rowerowych,
- opracowanie i wdrożenie programu gospodarki odpadowej, likwidacja nielegalnych składowisk odpadów,
- budowa, zagospodarowanie oraz utrzymanie i modernizacja gminnych obiektów celu publicznego: oświaty, opieki zdrowotnej, sportu i rekreacji, kultury i administracji,
- ochrona nieruchomości stanowiących dobra kultury,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody.

Szczegółowe zadania z zakresu inwestycji o znaczeniu lokalnym realizowane powinny być według zadań zapisanych w Strategii Rozwoju Gminy Wilkowice.

W zakresie inwestycji i przedsięwzięć służących realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych finansowanych z budżetu gminy przy współudziale finansowania z budżetu organów rządowych i samorządowych wskazuje się:

- kontynuację budowy systemów kanalizacji sanitarnej w całej gminie,
- przebudowę i rozbudowę wszystkich dróg powiatowych na terenie gminy,
- budowę zabezpieczeń i regulację potoków, kanałów i rowów powodujących wylewy powodziowe,
- budowę zbiorników retencyjnych.

9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

9.1. Uwarunkowania zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych

Rolnicza przestrzeń produkcyjna kształtowana będzie zgodnie z jej potencjalnymi walorami i predyspozycjami: zasadami ochrony terenów o wysokich wartościach dla rolnictwa, zagrożeniami wynikającymi z przyczyn naturalnych oraz położeniem w stosunku do terenów zainwestowanych.

Gleby użytków rolnych mogą być przeznaczane do zagospodarowania nierolniczego, zgodnie z procedurą opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium określa tereny, w których planowana jest zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze związane z realizacją dalszego zainwestowania gminy.

Grunty najsłabsze, zwłaszcza położone na stokach, gdzie zachodzi proces intensywnej erozji gleb, należy przeznaczać pod trwałe użytki zielone lub pod zalesienie.

Na gruntach podlegających erozji wodnej (wylesione tereny podstokowe) użytkowanych rolniczo należy stosować zabiegi przeciwerozyjne (orka poprzecznostokowa, wprowadzanie płodozmianu z roślinami wieloletnimi, tarasowanie pól itp.).

Użytki zielone, a zwłaszcza łąki naturalne pełniące funkcję korytarzy ekologicznych w dnach dolin rzecznych należy zachować w stanie naturalnym, nie należy ich przeznaczać pod zalesienie i pod zabudowę, w celu zachowania drożności naturalnych powiązań pomiędzy ekosystemami.

Przeznaczanie gruntów rolnych, a zwłaszcza użytków zielonych pod zalesienie powinno być poprzedzone analizą występowania cennych siedlisk przyrodniczych, które należy chronić przed zmianą użytkowania zachowując tzw. nieużytki naturogeniczne stanowiące ostoję cennych gatunków flory i fauny. Nieużytki takie (np. tereny podmokłe, oczka wodne, bagna, torfowiska, zarośla i zadrzewienia śródpolne) należy zachować ze względu na wartości biocenotyczne i krajobrazowe.

Lokalizacja infrastruktury technicznej i komunikacji na gruntach rolnych jest możliwa poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę, jeśli nie wymaga to zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne.

Utrzymuje się istniejącą zabudowę zagrodową z możliwością wykonywania robót budowlanych dla poprawy warunków bytowych rodzin utrzymujących się z rolnictwa.

9.1.1. Kierunki rozwoju obszarów wiejskich

Zgodnie ze strategią rozwoju województwa śląskiego, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich upatruje się w:

- agroturystyce,
- dynamicznym rozwoju usług produkcyjnych i bytowych,
- stosowaniu najnowszych technologii,
- stopniowej zmianie profilu upraw: zmniejszenie areалу zasiewów zboża na rzecz roślin przemysłowych, wykorzystywanych głównie w celach energetycznych (wykorzystanie i produkcja biomasy).

Ponieważ zmiana rodzaju i technologii upraw wymaga od rolnika poniesienia stosunkowo wysokich nakładów, wymaga to wprowadzenia długofalowej polityki wspierającej finansowo nowe przedsięwzięcia. Jest to zgodne z unijnymi programami rozwoju rolnictwa i turystyki, promującymi proekologiczne źródła energii oraz małe firmy świadczące usługi turystyczne, w tym gospodarstwa agroturystyczne.

9.1.2. Zagospodarowanie terenów rolnych - gruntów ornych, łąk i pastwisk

Dla osiągnięcia celów i realizacji kierunków rozwoju gminy Wilkowice w zakresie rolnictwa proponuje się stosowanie następujących elementów polityki:

1. Stosowanie właściwych zabiegów agrotechnicznych dla zachowania żyzności gleb.
2. Przeciwdziałanie zmianom użytkowania łąkowo - pastwiskowego na inne cele.
3. Wprowadzenie obudowy biologicznej cieków dla ograniczenia spływów powierzchniowych środków chemicznych.
4. Wprowadzanie na terenach monokulturowych upraw rolnych różnych form zadrzewień tworzących spójną sieć ciągów dla wytworzenia korytarzy środowiskowych.
5. Wprowadzenie zakazu stosowania środków ochrony o wysokiej klasie toksyczności oraz nawozów sztucznych w dawkach powodujących skażenie gleb i wód.
6. Zachęcanie do prowadzenia upraw biodynamicznych.
7. Prowadzenie działań sprzyjających wprowadzaniu zalesień gatunkami zgodnymi z siedliskiem.
8. Prowadzenie działalności edukacyjnej.

9.2. Tereny lasów i zadrzewień

Lasy gminy Wilkowice należy użytkować zgodnie z ich funkcją wiodącą. Całość lasów pełni w gminie funkcje ochronne – wodochronne i glebochronne. Należy je chronić przed przeznaczeniem na cele nieleśne, nie dopuszczać do zainwestowania nie związanego z ochroną i powiększaniem zasobów leśnych oraz spełnianiem funkcji społecznych lasu.

Ogólne kierunki zagospodarowania terenów leśnych:

- zachowanie trwałości istniejących zasobów leśnych,
- wprowadzanie zalesień na terenach o niskiej przydatności dla rolnictwa, sąsiadujących z kompleksami leśnymi oraz na terenach narażonych na zjawiska erozji wodnej gleb i na procesy osuwiskowe oraz na terenach ochronnych ujęć wód,
- utrzymanie w stanie naturalnym terenów przyrodniczo cennych, oraz śródleśnych polan i nieużytków,
- ochrona przed nadmierną i niekontrolowaną penetracją turystyczną, kanalizacja ruchu turystycznego poprzez wyznaczanie tras turystyki pieszej, rowerowej, miejsc biwakowania i innych urządzeń,
- zakaz dokonywania zmian w postaci wycinki drzew i posycia leśnego, prowadzenia prac melioracyjnych, i innych czynności mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych,
⇒ w wypadku przeznaczenia fragmentów brzegowych powierzchni leśnej pod planowane w gminie urządzenia związane z narciarstwem zjazdowym, wycinkę drzewostanu należy ograniczyć do niezbędnego minimum.

10. Obszary wymagające sporządzenia planu miejscowego, w tym zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych

Obecnie (2008 r.) dla obszaru gminy obowiązują dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice dla terenów położonych w sołectwach Bystra, Meszna, Wilkowice - w centralnej części gminy - uchwalony Uchwałą Nr LI/382/2006 Rady Gminy Wilkowice z dnia 27 lipca 2006 roku.
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Wilkowice dla terenów położonych w sołectwie Wilkowice - we wschodniej części gminy - uchwalony Uchwałą Nr LIV/409/2006 Rady Gminy Wilkowice z dnia 26 października 2006 roku.

Rodzaje i zakres dalszych prac planistycznych:

Obligatoryjnie, zgodnie z obowiązującym prawodawstwem, opracowanie planów miejscowych wymagane jest dla terenów:

- wymagających zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2.000 m²,
- obszarów przestrzeni publicznych,
- innych terenów wymagających opracowania planów miejscowych z uwagi na przepisy odrębne.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu, po rozpatrzeniu wniosków inwestorskich dotyczących chęci lokalizacji zagospodarowania o różnorodnej funkcji i skali przestrzennej, wskazane jest objęcie całego obszaru gminy miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z przepisami odrębnymi (ustawa o ochronie przyrody) obszary chronione położone w granicach gminy wymagają opracowania przez odpowiednie organy planów ochrony. Planów tych będą wymagać projektowane obszary „Natura 2000” oraz istniejące Parki - Krajobrazowy Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego.

11. Synteza przyjętych rozwiązań

1.1. W zakresie funkcji mieszkaniowej

W studium zostały poszerzone tereny dla różnych form zabudowy mieszkaniowej, głównie na terenach leżących w pobliżu ciągów komunikacyjnych oraz jako uzupełnienie już istniejącej.

Wskaźniki kształtowania zabudowy ustalone w studium winny być uwzględnione i uszczegółowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

1.2. W zakresie funkcji usługowej

- Usługi centrotwórcze (administracja, bankowość, usługi telekomunikacji, usługi zdrowia, handel w zakresie codziennych artykułów itp.), pokrywają się z „fizycznym” centrum terenów o wysokiej intensywności zabudowy. Przewiduje się dalsze uzupełnianie tych form usług.
- Usługi podstawowe - oświata i usługi zdrowia: poza szkolnictwem publicznym wszystkie obiekty oświatowe i usług zdrowia należy traktować jako obiekty o swobodnej lokalizacji, przy zapewnieniu im właściwego dostępu komunikacyjnego oraz nieuciążliwego sąsiedztwa. Ponadto powinna uwzględniać w jak największym stopniu brak barier przestrzennych i komunikacyjnych.

Wskaźniki kształtowania zabudowy ustalone w studium winny być uwzględnione i uszczegółowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

1.3. W zakresie funkcji produkcyjno - usługowej

Ze względu na potencjalne strategiczne położenie części gminy (sąsiedztwo projektowanej drogi ekspresowej S69) założono znaczny rozwój funkcji produkcyjno - usługowej.

Dla terenów zainwestowanych możliwe jest utrzymanie istniejących wskaźników wykorzystania terenu. W przypadku rozbudowy obiektów należy uwzględnić wskaźniki zawarte w niniejszym studium, a także sprecyzowane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Utrzymuje się istniejące tereny produkcyjne oraz przewiduje się utworzenie takiego kompleksu w południowej części gminy.

Szczegółowe zasady zagospodarowania tych terenów określone powinny zostać w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

1.4. W zakresie usług turystyki, rekreacji i sportu

Dla zachowania potencjalnych możliwości rozwoju funkcji turystycznej gminy studium uwzględnia nowe zamierzenia gminy w zakresie sportu i turystyki. Wyznacza się tereny sportowe, rekreacyjne i turystyczne. Rozwój usług w zakresie turystyki powinien polegać także na zwiększaniu poziomu świadczonych usług szerokim wachlarzem w zakresie cen i różnorodności przy zachowaniu wysokiego poziomu obsługi zarówno od strony lokalowej, technicznej, a także społecznej.

W celu poprawy jakości bazy turystycznej planuje się nowe przedsięwzięcia, które powinny wpłynąć na liczbę potencjalnych turystów.

Wskaźniki kształtowania zabudowy ustalone w studium winny być uwzględnione i uszczegółowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

1.5. W zakresie systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Kierunki dotyczące systemu komunikacji

- Utrzymanie, a także realizacja zamierzeń związanych z rozwojem systemu komunikacji krajowej, regionalnej oraz lokalnej, służących lepszej obsłudze terenów i dostępności korzystających z tranzytu.
- Utrzymanie i rozbudowa lokalnego układu komunikacji drogowej.

Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

W zakresie infrastruktury technicznej gmina Wilkowice wymaga wielu uzupełnień. W szczególności dotyczy to zaopatrzenia w wodę i gaz - budowa wodociągów i gazociągów oraz w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków - budowa kanalizacji. Niewielkiemu uzupełnieniu podlega także zaopatrzenie w energię elektryczną. Na terenie gminy należy również poprawić zaopatrzenie w zakresie telekomunikacji. Utrzymuje się system gospodarki odpadami w oparciu o istniejące składowisko.

1.6. W zakresie ochrony środowiska i przyrody

Na terenie gminy Wilkowice istnieje i projektuje się szereg obszarów i obiektów podlegających ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz innych przepisów odrębnych. Są to przede wszystkim istniejące parki krajobrazowe Beskidu Śląskiego i Małego oraz projektowane obszary Natura 2000 tj. Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Beskidu Małego (PLH 240023) i Beskidu Śląskiego (PLH 240005) a także rezerwat przyrody „Klimczok”. W większości są to obszary nakładające się na siebie i nie wykluczające turystycznego wykorzystania zgodnie z zasadami ochrony środowiska przyrodniczego. Zachowanie istniejących form ochrony i włączenie projektowanych nowych elementów jest zgodne z polityką przestrzenną województwa śląskiego.

1.7. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków zachowuje się wszystkie dotychczasowe ustalenia zgodnie z przepisami odrębnymi. Ochrona obiektu jest właściwa jeśli jest również chronione jego bezpośrednie otoczenie. Dlatego dla obiektów z rejestru zabytków zachowują się strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej. Dodatkowo w studium wprowadza się nakaz ochrony obiektów wpisanych do ewidencji zabytków.

